2.BASKI

İSKENCE

Tan

YAŞAR KEMAL'İN ÖNSÖZÜ

güner samlı

İSKENCE

Tan

İŞKENCE

Güner Samlı

TAN

Yayınları

TAN YAYINLARI DERLEME DİZİSİ : 1

Dizgi ERENLER Matbaası
Baskı HAŞMET Matbaası

YAŞAR KEMAL

İŞKENCE, İNSANLIK SUÇU

Zulmün artsın ki, çabuk zeval bulasın. Bu kadim bir Anadolu ilencidir. Bu sözün bütün dünya halklarınca da bilindiği, bu ilencin kullanıldığı da bir gerçektir. İnsanlığın deneyleri müşterektir. Zulüm artınca zalimlerin daha çabuk zeval bulduğu gerçeğini bütün insanlık ilenç haline getirmiştir. Bu gerçek bütün insanlıkta gözle görülür elle tutulur gibi somutlaşmıştır.

İnsanlığın zulüm çağları vardır. Ve bu çağlar insanlık üstünde kara, lekeli bir bayrak gibi dalgalanır. Bu kara çağlara insanlığın büyük iğrenci bir umuttur. İnsanoğlu iğrençten, utançtan, kötülükten, onursuzluktan umut yapmıştır. Ve ZULMÜN ARTSIN Kİ ÇABUK ZEVAL BULASIN, demiştir. Ve bu kötülüğe, umutsuzluğa sarılmıştır. Ve insanın en alçalmış kaderi zulmün artsın ki zeval bulasın kaderidir. İnsan oğlu öcünü zulmün artsın ki ilenciyle alıyor. Bir çeşit kötülüğe kötülükle karşı koymaktır bu. İnsan soyunun insanca bir yerinin yıkılmasıdır

Çağımızda uluslar zulüm, işkence yaptılar. Ve

bu uluslar çağımızın en onursuz, en utanç verici yerinde duruyorlar. Fransızlar Cezayirde işkence yaptı. Ve Fransa Cezayirdeki utancını ödedi. İşkence yapanları, yaptıranları kustu, ulusun dışına, insanlığın dışına attı. Başka türlüsü Fransa'nın yıkılışı demekti, bitişi demekti. İnsanlığa karşı işlenen suçlar, bu suçların en ağırıdır, en ölçüsüzüdür, bir ulus bağışlarsa, ya da yutarsa, yani o suçu toptan üstüne alırsa, o ulus yozlaşmış, bir takım insanlık duygusunu yitirmiş demektir ki, o ulus ayakta kalamaz. Bu bir insanlık yasası olmuştur ki, çaresizlik, insanlığı, zülmün artsın ki çabuk zeval bulasın, ilenci gibi bir kötülüğe başvurdurmuşdur.

Hep örnek veriyorum. Almanya eğer ayaktaysa, insanlık suçunun belki tarihte en korkuncunu işlemiş Hitler'in üstüne ilk yürüyen ulusun gene Almanya olduğundan dolayıdır. Almanya Hitler zulmünü insanlığın yüreğinden silebilmek için inanılmaz çabalar harcıyor. Hitler'e karşı en büyük döğüşü vermiş olan ve Hitler'den en büyük kötülüğü görmüş olan Alman ulusu gene de bu büyük utançtan dolayı yıllardır kıvranıp duruyor. Bütün Alman yazarları dünyada, insanlıktan yıllardır özür dileme yarışında.

Ve Amerikan halkı Vietnam zulmünü dünyadaki bütün öteki milletlerden daha çok, Vietnamlılar kadar, lanetledi. Ama gene de Amerikan halkının bütün direnmelerine karşın Amerika büyük insanlık yarası almıştır. Bu da Amerikan halkının daha hesap başına oturmamasından dolayıdır. Amerikan halkı ne zaman hesap başına oturur da Amerikan yöneticilerinden hesap sormaya başlarsa, o zaman insanlığın gözünde temize çıkabilir.

Bütün bu bilinen, yüzbinlerce kez tekrarlanmış gerçeklerin, üstünde niçin böylesine duruyorum, çünkü insanlık suçu işlemek, uluslar için silinmez iflah etmez lekelerdir. İnsanlık gittikçe kendine geliyor, insanlık ilkelerine gittikçe daha çok sarılıyor insanlar. Çünkü, insanlık suçu işleyen ulusların çoğalması dünyamızı da tehlikelere atıyor ve dünyamız da yaşamını yitirmek durumuyla karşı karşıya geliyor. Burada söylemek istediğim, bir ulusun itibarı sorunu değil, o itibar sorunu benim üstünde durduğum büyük yıkıntı karşısında küçük kalıyor.

İnsanları işkenceyle aşağılayan, önce kendisi insanlıktan çıkıyor ya, bütün insanlığı da aşağılıyor. Hele içinde bulunduğu, doğup büyüdüğü, ekmeğini yediği ülkeyi çamurlara buluyor, aşağılanmanın aşağılanmasına uğratıyor. Hele işkence yapanı hoş gören, bağışlayan, yutan bir ulus aşağılanma felâketinin bataklığında buluyor kendini. Çürümenin, yozlaşmanın, ölümün, kokuşmanın tam eşiğinde buluyor. Bir ulusun güzelliği, iyiliği, yaşam direnci yaptığı işkencelerin yoğunluğuyla orantılıdır. Bu da en büyük yasadır. Onun için insanlık, zulmün arta ki çabuk zeval bulasın, demiş.

12 Mart Olayından sonra yasa dışı işlemler yapıldı. Yüzlerce binlerce kişi hiç sorgusuz sualsiz mahpusanelere atıldı. Yüzbinlerce kişinin evi arandı. İnsanlık tarihinin görebileceği en ağır baskıları zulümleri yaşadık. Kitaplar yakıldı, kitaplar toplatıldı. Emniyet Müdürlüklerinde yığınlarca yerlerde sürüklenen kitapların üstünde aydınlar kanlı ayakları, kanlı bedenleriyle dolaştırıldı. Büyük, yaşlı şairlere, romancılara dayaklar atıldı, hakaretler edildi. Bir aydın kırımı, komplolar başını aldı gitti.

Bu komplolar bir takım büyük aydınlarımızın ölümlerine bile sebep oldu. 12 Mart Olayından sonra yalnız solculuk değil, yalnız anarşist dedikleri gençler değil, düşünce, insanlık düşüncesi zulüm gördü, aşağılandı, yok edilmeye çalışıldı. 12 Mart Olayından sonra bir takım gerici güçler karşılarına salt düşünceyi, insanlığın bu en kutsal değerini, aldılar. Düşünceyi kırıma, yıkıma uğratmaya çabaladılar.

Tarihte düşünceyi imhaya çalışan deliler, hastalar olmuştur. Ve düşünceden bütün insanlığın unutamayacağı dayağı yemişlerdir. Bunlar bağnaz, insanlıktan çıkmış hastalardır.

Türkiye'de düşünceyi yıkmaya, imhaya çalışanlar, Türkiye'yi Ortaçağ karanlığına çekmeye çalışanlar dünyada sayıları çok azalmış olan, ve Türkiye'de sayıları az olmakla birlikte sağlam bir örgütleri bulunan Nazillerdir. Bu kişilerin geçmişlerini karıştırırsak kan bağlarını Hitler'e, Hitler'in ajanlarına kadar vardırırız. Türkiye'yi düşünce düşmanlığına, Türkiye'yi demokrasi düşmanlığına iten Türkiye'yi insanlara işkence edilen ülke haline getiren, insanlığı, kuşaklarımızın bağışlayamayacağı felâkete uğratanlar bu örgütlü ırkçılardır. İkinci Dünya Savaşında bu örgütü Hitler kurdurmuş, ondan sonra da Amerika ve Türkiye'deki kompradorlar onları geliştirmiştir. Türkiye'nin demokratik yıkımının altında bunlar vardır. İnsanlık yıkımının altında bunlar vardır. Bütün dünyada ırkçılardan başkası insan soyuna böylesine kıyamaz ve ulusunu ırkçılardan başkası böylesine aşağılayamaz. Birkaç yıl önce bu ırkçılardan birisi, açık seçik şöyle yazdı: Biz Türkiye'de yaşayan Kürtleri, Arapları, Laz-

ları Türkiye'den kovacağız ve yerlerine Ortaasyadan kanı temiz kandaşlarımızı getireceğiz. Bu adam daha Türkiye'de yaşıyor ve de işini görüyor. Milyonlarca vatandaşı Türkiye'den sürecek ve yerine Ortaasyadan kandaş getirecek. Bu, bir delilik değildir. Bu Türkiye'de, dış güçlerin desteklediği bir örgüttür. Ve delilikse bir Nazi örgütü deliliğidir Milyonlarca insanı yedi ceddinin kafatası, onunki ne uymuyor diye Yirminci yüzyılda uluslar federasyonlara gitmek zorunda kalırlarken, uluslar. koskocaman Avrupa ulusları bir Avrupa Birliği, dahası var bir Avrupa ulusu kurmaya çalışırken, sen tut, şu kadarcık kalmış Türkiye'yi bir daha ırkçılık, kafatascılık adına parçalamaya kalk. Hayır, bu delilik değildir. Bunun altında Türk milletine, onun geleceğine bir suikast vardır.

İşkenceler de, aydınlara yapılanlar da, kitap yakmalar da, hukuk dışı tüm eylemler de ülkemize, ülkemiz insanlarına suikasttır. Uluslara suikastlar, insanlığa suikastlarla sonunda aynı kapıya çıkıyor.

12 Mart Olayından sonra, türlü söylentiler çıktı. İnsanların, doğal kalmış insanların inanamayacağı, aklının köşesinden geçiremeyeceği duyduğu zaman kendinden, insan olmaktan utanacağı işkence iddiaları ortaya çıktı. Bu söylentiler bir karabasan gibi, insanlık dışı acılar, aşağılamalar gibi, kötülükler, zulümler gibi, kara haberler gibi bütün yurdun her köşesine bir dehşet olaraktan yayıldı. Türkiye şaşkınlık içindeydi. Bütün bunlar doğru muydu? Bir, tek ihtimal kalıyordu, bunca yoğun, durmadan dolaşan söylentiler, işkenceler belki doğru olamazdı. Bu günlerde köylü kentli aydın işçi çok insanla karşılaştım, birçokları olamaz di-

yordu. Bizim milletimiz hiçbir zaman bu kadar zalim olmamış, insanlığa karşı, kendine karşı hiçbir zaman böylesine küçülmemiştir. Bizim insanlık huyumuz tam tersidir, diyenler de vardı. Bize toz kondurmayanlar da vardı. Ben de bunların arasındaydım ve umutlu, aydınlık sever bir huyda olduğum için ben de inanamıyordum. İşkenceler gerçekten öylesineydi ki, insan olan, azıcık insanlık duygularını içinde taşıyan bir kişi mümkünü yok bu söylentilere inanamazdı. İşkenceyi kim yapmışsa yapmış, ulusunun insanlarını, anasını, babasını, insanlığı azıcık seven, insanlığa azıcık saygısı olan bir kişi bunlara inanamazdı.

Sonra hapisanelerden insanlar çıktı. Ben bizzat işkence görenlerle görüştüm, işkenceler doğruydu. Bundan sonraydı ki elimden geldiğince, gücümün yettiğince, Türk Basınında ve Dünya Basınında bu olayın üstüne yürüdüm. Yürüdüm ama gene de ikircikliydim, ikircikliğim yazılarıma, sözlerime de vuruyordu.

Sonra **Yeni Halkçı** Gazetesinde işkence görenlerin Büyük Millet Meclisine verilmiş dilekçelerini okudum. Bu dilekçeler uzun bir süredir ülkeyi sarmış bulunan söylentileri ve hapislerden çıkanların bana anlattıklarını tutuyordu.

Bu iddialar doğrudur. Çünkü hiçbir insan bu iddialar doğru değilse, ne için olursa olsun ne kadar büyük fayda umarsa umsun, bu işkenceleri ne kendisine, ne de insanlığa yakıştırır. Kendimden biliyorum. 1950 yılında jandarma dayağı yedim. Uzun yıllar insanlıktan ve kendimden o kadar utandım ki kimselere söyleyemedim. Hapisten çıktıktan sonra beni tedavi eden doktordan ve birkaç

yakın arkadaşımdan başka bu gerçeği kimseye söyleyemedim, utandım.

İşkence o kadar büyük bir insan alçaklığıdır ki, o kadar zalim bir aşağılamadır ki, hiç kimse onu başına gelmeden, başına gelse de bazan kimseye açamaz.

Bir de, bir sabotaj davası var. Bunu bir küçücük örnek diye veriyorum: Bu davada bütün sanıklar poliste suç işlediklerini ikrar edip, ifade imzaladılar. Sonra savcı bile bunların beraatlarını istedi. Şimdi soruyorum, bunlar poliste delirdiler de idamlık ifadelere öyle mi imza koydular, yoksa?

İşkenceler doğrudur, bütün Türkiye de bu işkencelerin yapıldığına inanıyor, hattâ dünya kamu oyunun da eğilimi işkencelerin yapıldığı sanısı üstüne. Büyük Millet Meclisimiz var, Türkiye'deki demokratik kuruluşlar ayakta, Cumhurbaşkanımız var, işkence için bir Meclis araştırması vakti geldi de geçti...

Bağımsız bir kurul tarafından derhal araştırma açılmalı ve Türkiye ve dünya kamu oyu işkenceler üstüne aydınlatılmalı. Bu çağda insanlığımızın **işkenceci** töhmeti altında bırakmamalıyız. Bu işkenceler Türk milletinin üstüne yıkılırsa, yani birkaç işkencecinin yanına kalırsa ulusa yaptıkları suikastla insanlıkta lekeleniriz. Dahası var, Avrupa'nın kıyıcığında ayakta kalamayız. Bu elimizdeki kitap büyük bir gerçeği söylüyor, ya Türk ulusu, ya da birkaç işkenceci? Ne diyorsunuz sayın yöneticiler? Birkaç işkenceciye bir ulusu değişelim mi? Bir ulusun geleceğini, bugününü, onurunu, ta-

rihini, insanlığını birkaç işkenceciyle değişelim mi? Bu kitaptaki korkunç işkenceleri Türk Ulusunun üstüne yakıp da, onu altından hiçbir zaman kalkamayacağı belâlara uğratalım mı?

Ben burada şimdilik bu işkencelerin yapıldığı dönemlerin Başbakanlarının adını insanlığın kara listesine, insanlığın utanç defterine yazıyorum Prof. Dr. Nihat Erim, Ferit Melen, Naim Talu... Kendilerini, çağlarını arıtmak her üçünün de elinde. Bütün bunlar, adları insanlığın utanç defterine yazılmış kişiler, Türkiye'yi ve kendilerini insanlık suçu işlemekten arıtabilirler. Bu onların elinde. Ya da susarlar mı? O zaman Türk ulusunun elbette bu çağa, yöneticilere bir diyeceği olur.

Biz, Ulusumuzun bu dünyada onurla yaşayacağına, yaşama, gelişme, ilerleme gücünün sonsuz olduğuna inanıyoruz...

(7. 12. 1973)

BİRİNCİ BASIMIN SUNUŞU

İşkence iddiaları gerçek mi?

Müdahaleci dönemin başlamasıyla gözaltına alınan ya da tutuklanan yurttaşlara işkence yapıldı mı?

Sıkıyönetim komutanlıklarına göre, hayır... Başbakanlık görevi verilen Nihat Erim ile Ferit Melen'e ve İçişleri Bakanlığı yapan Ferit Kubat ile Hamdi Ömeroğlu'na göre, hayır... Savunma Bakani Mehmet İzmen'e göre de hayır...

Ama Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Başkanlığına yazılan dilekçeler var. Askeri mahkemelere verilen yazılı ifadeler, duruşmalarda tutanaklara geçirilmiş sözler var.

Cumhuriyet Senotosu ve Millet Meclisi Genel Kurulları ile TBMM birleşik toplantı tutanaklarındaki tartışmalara eğiliyoruz. Cevapsız bırakılan sözlü, yazılı soru önergeleri okuyoruz. Bazı gazetelerimizde çeşitli tarihlerde yayınlanmış haberleri derliyoruz. Devletin yayın organı Anadolu Ajansı ve Türk Haberler Ajansı bültenlerinde duruşmalarda işkenceyle ilgili cümleler buluyoruz.

İngiltere, Fransa, Belçika, İsveç, Federal Al-

manya'nın «tarafsız haberci»lerinin belgelenmiş yayınlarını inceliyoruz... Avrupa Konseyi raporlarını alıyor ve Konsey'de oynatılması engellenen, Türkiye'de çekilmiş filmi, görenlerden dinliyoruz...

Müdahaleci dönemin suçlu sandalyesine oturttuğu Doğan Avcıoğlu'nun, 26 Kasım 1973 tarihli «Yeni HALKÇI» gazetesinde yer alan anket cevabını okuyoruz:

> **«İşkenceler iddia değil, bir gerçektir Kontr gerilla tezgâhından geçmiş bir yazar olarak, bunu kesinlikle söyleyebilecek durumdayım.»**

Bir de, emekli kurmay albay, Ankara valilerinden Enver Kuray'ın oğlu, hükümlü Sarp Kuray'ın anasının mektubu var. Bedia Kuray der ki:

«Nisan ayının (1971) onuncu günü gece yarısı oğlumu tevkif ettiler. Mamak'tan alınıp İstanbul'a götürüldüğünde ondört gün işkence görmüştür. Ardına cop sokmaktan tutun da dört gün çarmıha gerilip öyle bırakılmış ve dayak atılmıştır. Vücudunun her zerresine iğne yapılmıştır. Bu insanlık dışı davranışların sonunda aslan gibi Sarp tanınmaz hale gelmiş ve ondört kilo vermiştir. Şuurunu iğnelerle muhtel edip, istedikleri ve diledikleri ifadeleri hazırlayıp kendisine imza ettirmişlerdir.»

Hükümlü anası Bedia Kuray, başbakanlığı sırasında Ferit Melen'e mektup yazmış. Cevap yok. İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu'na mektup yazmış, gene cevap yok. Emniyet Genel Müdürlüğüne dilekçe vermiş, tehditle karşılaşmış...

İşkence iddiaları gerçek mi?

Sorunun iki cevabı «Evet» ya da «Hayır» ortada kalıyor! Ama her iki cevaba da inananlar var. Birbirinin karşıtı iki inançtan birini doğrulamak yargıçların görevidir. Bu görevin yerine getirilmesini isteyecek birinci derecede sorumlu kişi Cumhuriyet Savcısıdır. Anayasaya saygı için, yasalara saygı için, İnsan Hakları Evrensel Bildirisiyle Avrupa Konseyi Ana Hürriyetleri Sözleşmesinin geçerliliği için, Cumhuriyet Savcısı doğal görevini yapmalıdır. İşkence iddiaları gerçek mi? sorusunun kalıcı cevabı, tartışmasız o zaman verilecek.

Türkiye'de işkence yapıldı mı? Ülkemiz insanlık suçunun bu temizlenmez lekesinin onursuzluğu altında bırakıldı mı?

Evet.

İstanbul Polis Şefi Ahmed Demir'in yönetiminde insanlık suçları işlendi. Demir'in yönetimi tabutluklar dönemidir. «Komünisttir, Ajandır, Moskof uşağıdır» diye gözaltına alınanlar işkence çektiler. Tabutluklar dönemi Türkiye'nin Sosyal mücadeleler tarihinde, işkenceciler yönünden silinmez bir leke, zulümlerden zulüm beğendirilerek cıyak cıyak bağırtılanlar açısından yiğitliktir.

Tabut biçiminde tahta hücreler içine hapsedilen Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşları günler, haftalar, aylar boyu inletildi. «Amerikan Kemendi»ne vurulanlar, yumurtalıkları burulanlar, dişlerini tükürenler, günlerce kankusanlar, böbrekleri işlemez olanlar inim inim inlediler. Kulak memelerine, göğüs uçlarına, cinsiyet organlarına elektrik verilenler, falakaya yatırılanlar, tabutluklar dönemi'nin in-

sanlık suçlarını çektikleri acılarla belgelediler.

Tabutluklarda «itiraflar»ı istenenler arasında ölen de oldu. Zulmün dehşetinden fizik güçlerini yitirenler can verdiler. «İtiraflar»ıyla bugün varlık içinde yaşayan onursuzlar ise, o dönemin, insanlık suçları öncüsünde insanlığın yüz karasıdır.

Demokrat Parti'nin son aylarında kurulan «Tahkikat Encümeni» dönemi, tabutluklardan yıllar sonra,zulmün lekesini ülkemize yeniden sürdü. Dehşet salmaktan sevinen, büyüklerine karşı kıvanç duyan birkaç polis şefi, insanları titretti.

27 Mayıs geldi. Polis şefleri hüküm giydi. Ama, Yassıada'da geçen aylardan sonra da «eziyet» iddiaları gene anılara geçirildi.

Dahası var... 27 Mayıs'tan sonra kurulan AP siyası iktidarının İçişleri Bakanı Faruk Sükan Kızgın 27 Mayısçıların eziyetiyle karşılaşmıştır. Faruk Sükan şimdi Demokratik Parti'nin Genel Sekreteri ve Konya Milletvekilidir. Milli Birlik Komitesi üyeleri, kızgın 27 Mayışçılara engel olmuş ve gözaltına alınanlara «insanca» davranılmasını sağlamışlardır ama, örneğin bir doktor Sükan «eziyet»in ne olduğunu tatmıştır.

Bugün, bu Faruk Sükan, müdahaleci dönemin suçlu sandalyesine oturttuğu yurttaşların işkence çektikleri yolundaki dilekçelerini ve sorgular sırasındaki iddialarını yok sayıyor. Hükümetin, güvenlik kuvvetlerine kanat germesini ,onların görev yapma sorumluluğundan alıkonulmasına izin verilmemesini istiyor. Açıkçası, 12 Mart'tan sonra gözaltına alınan ya da tutuklananlara işkence yapılabileceğinin doğal olduğunu söylüyor. İnsanlık suçlarını alkışlıyor. Oysa, anayasa var. Anayasanın ondördüncü maddesi eziyet ve işkenceyi yasaklamıştır. De-

mokratik Parti Genel Sekreteri Faruk Sükan saldırıya uğramasına rağmen, yürürlükte olan anayasamızın getirdiği buyruklar uyarınca TBMM üyesi olabildi. Salt milletvekilliği sıfatına saygı duyarak bile anayasayı savunması gereken Sukan'ın işkence çektiklerini söyleyenlere karşı verdiği demeç, utanç vericidir. Bay Sükran'ın 28 Kasım 1973 tarihli demecinin bir cümlesi şöyle :

> **«Sayın Talû hükümetinden ,devlet ve düzen düşmanlarına karşı devletimizi korumak için büyük fedakârlıklarla hizmet ve vazife görenleri korumasını ve onlara sahip çıkmasını bekliyoruz.»**

İşkence iddialarını öne sürenlerden hesap sorulmasını da isteyen Demokratık Parti Genel Sekreteri Sükan, 3 Aralık 1973 tarihinde «Dünya» gazetesinin başyazarından şu cevabı aldı:

> **«Bir hukuk devletinde mâsum olmayan kişilere, mâsum olmadıkları mahkeme kararı ile sabit olsa bile gene işkence yapılamaz.»**

Bu, bir dram mı? İnsanlığın, süreci dolmayacak çilesi, yüz karası mı bu? İşkence, insanlık suçuysa, işkence yapanlar başka ülkelerden gelmiş yaratıklar mı?

Her insan cellât olamaz. İnsanın, insana zulüm edebilmesi için önce kendine, Sonra topluma hıncı olması gerek, Cellat, ipi çekerken yaşadığının kendince anlamına kavuşur belki, ve yeryüzüne do-

yar. Cellât için ipi çekmek yaşamın tadı, gerçeğidir kimbilir.

İşkencesi de öyle. Herkes işkence yapamaz. Her insan, cinsiyeti ne olursa olsun, insana zulmedemez. İşkence yaratık, despottur, sadisttir, hem kendine karşı hınçlıdır, hem de insana karşı...

Bir toplumda kaç işkenceci bulunur? Onbeş deyiniz, yirmi deyiniz, hadi otuz deyiniz. Hepsi bu. İşkenceci yaratık seçmedir. Ortam yaratır işkenceciyi ve gerçekte zulümle içi boşalanlar o yaratıkları kullanırlar.

Her insan cellât, her insan işkenceci olamaz.

Tüm insanlığın dramı bu. Çünkü işkence tarihin bilinen zamanından, günümüze kadar yeryüzünde uygulandı. «Yeryüzünde» yargısı söz gelişi değil. İşkence, tarihin her döneminde zülmünü sürdürmüştür. İşkence, isterseniz onbinlerce deyiniz, isterseniz yüzbinlerce deyiniz, sayım olanağı bulunmayan sayıda insanın canına maloldu. Fizik güçleri zulme dayanıklı çıkanlar ömürlerini sakat olarak bitirdiler.

İnsanlığın binlerce yıllık özgürlük savaşlarından sonra, birçok ülke işkenceyi yasakladı. Yönetim biçimleri değiştikçe işkence tekrar hortladı. İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin onaylanması işkence eylemini yeryüzünden silemedi. Tarih içinde süregelen işkence, yeryüzünün Doğusunda da Batısında da, Güney ve Kuzeyinde de uygulandı. Uygulanıyor ve belki uzun süre de uygulanacak. İnsan insanlığa lâyık rejimini kuruncaya dek...

Niçin ve neden?

Bugün, işkenceyi yalnız düzenlerin bir sorunnu saymak, genel doğruları gösteren günün gerçekleri karşısında yanıltıcıdır. Her ülkede insanlar, her yönetim biçiminde işkence çekmişlerdir. Açıkçası,

zadegân demokrasisiyle yönetilen ülkede de işkence yapılır, halk demokrasisinin geçerli olduğu ülkede de zulümlerden zulüm beğendirilir. Amerika'da da Sovyet Rusya'da da, Suudi Arabistan'da da ve Fransa'da da işkence yapılır.

İnsanlık, işkence denilen insan suçlarına tümüyle ortaktır.

Yeryüzünde işkence çekenler, çoğunlukla sosyal mücadele verenler oldu. Eflâtun'un damgasını bastığı Antikite döneminden tutun da, İsa'ya İslâmlığa darbeler ve ihtilâller dizisine dek gelin, sömürgelere ve bugünlere bakın, sosyal mücadele verilen her ülke ve her yönetimde insanlar işkence çekmişlerdir .İşkence çekenler «hain», işkence yapanlar «yurt sever» olmuştur! Öyle sanılmıştır...

Din savaşlarının, mezhep kavgalarının hüküm sürdüğü çağlar boyunca nice özgürlük savaşçısı akılların alamayacağı sanılan işkence yöntemleri altında öldürüldüler. Engizisyon döneminin İspanya ve Fransa'yı çevreleyen despotluğu, kilise baskısına karşı durarak özgürlük isteyen onbinleri boğdu. Kitaplarla belgelenen Engizisyon döneminin işkence tabloları insanı insanlığından bezdiren ve yaratılışına utanç veren sonuçlar ortaya serdi. Bir insanın ötekine ne ölçüde eziyet edebileceğinin belgesi, Spartaküs'ün adamlarına reva görülen zulümle sergilenir.

Büyük savaş yıllarının zindanlarında uygulanan işkence yöntemleri romanlarla, şiirlerle geleceğe sunuldu. Yirminci yüzyılın başlarında girişilen bağımsızlık mücadeleleri ise, insan aklının ne türlü işkence araçları yapabileceğini göstermeğe yettti. Afrika'da verilen bağımsızlık savaşları, Vietnam'-

daki halk ihtilâli ve sömürgelerdeki ırk kıyımı uygulaması işkencenin canlı örneklerini gözler önüne serdi. Belgelere bağlanan işkencelerle hayatlarını kaybeden, sakat kalan, uzuvlarına felç gelen ve kan tükürerek ölen, yumurtalıkları özel cımcızlarla zerre zerre koparılarak canı alınan yurtseverler isim isim bilinir.

İşkence, tarihin bilinen zamanından başlayarak çağımıza kadar gelmiş ve belki daha yıllar boyu sürecek bir gerçektir. İşkence yapılmıştır. Yapılmaktadır ve yapılacaktır. Ama işkence suçtur; İnsanlık dışı bir suç. Yasalar çerçevesinde suç sayılması değil, insanlık suçu olması önemlidir. İnsanlık suçunun, öteki suçlar gibi süre aşımı yok. İnsanlık suçunun suçluları ,yıllar geçse de özel yargı organları önünde hesap verirler. Vermişlerdir.

İşkence insanlık suçudur ve insanlık suçunu bağışlamağa kimsenin yetkisi olamaz.

Çağımızda işkence yöntemleri çeşitlilik kazandı. Bilim ve teknolojinin gelişmesine uygun olarak, bilginlerin buluşları zulüm yöntemlerine de uygulanıyor. Yaşadığımızı sandığımız çağın işkence ustası CIA'dır. Amerika Birleşik Devletleri Merkezî Haber Alma Örgütü, siyasî iktidarlara meydan okuyan gücüyle, işkence yöntemlerinde erişilmez araçlara sahip oldu.

CIA, bilim ve teknolojinin gelişmesinden yararlanarak yaptırdığı işkence araçlarını Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanmakla kalmaz: ihraç da eder. Bir devlet kuruluşu olan Anadolu Ajansı'nın 19 Ağustos 1972 tarihli bültenin de yer alan haberi okuyalım:

«KARAÇİ, (A.A.) — **Pakistan'dan Amerika'ya verilen işkence araçları siparişi parlamentodaki iktidar ve muhalefet temsilcilerince kınanmıştır. Rawalpindi'deki görüşmeler sırasında söz alanlar işkence araçlarının insanlık dışı olduğunu ve uygar insanlara yakışmadığını belirtmişlerdir. Adalet Bakanı Mahmut Ali Kevsuri'ye göre, sözü geçen sipariş, Cumhurbaşkanı Yahya Han yönetimi sırasında Pakistan'ın Washington'daki askeri ataşesi tarafından verilmişti. Kevsuri, Cumhurbaşkanı Butto yönetiminde yabancı ülkelere işkence araçları sipariş edilmediğini ve tutuklulara işkence yapılmadığını söylemiştir.»**

General Yahya Han'ın polis yönetimi altında parçalanan Pakistan parlamentosunda tartışılan işkence araçları ihracı konusu, ABD gizli örgütünün etki alanında bulunan ülkeler için de geçerlidir. Bu nedenle, faşistlerin yönetimindeki Yunanistan'da uygulanan işkence yöntemleriyle, Türkiye'de bazı yurttaşların çizdiği zulüm tabloları özdeş oluyor. Ancak şu ayrımı gözden uzak tutmamak gerek: CIA'nın erişilmez işkence yöntemlerini alanlar, o araçları kendi geçmiş buluşlarıyla birleştirmişler böylece karma bir yöntem elde etmişlerdir.

Vietnam'daki zulüm, işkence yöntemlerinde CIA'nın erişilmezliğini belgeler. Vietnam bağımsızlık savaşını bozmak için yıllar yılı her taşa kafasını vuran CIA, «stratejik köyler» de işkence yöntemlerinin etkisini denedi. CIA yalnız, 1963 ortala-

rına kadar 700 bin Vietnamlı üzerinde işkence uyguladı. 31 bin kadının ırzına geçildi, 3 bin kişinin bağırsakları deşildi, ciğerleri canlı canlı söküldü. 4 bin kişi diri diri yakıldı. CIA, 46 köyde kimyasal maddelerle zehirlenen 20 bin kişinin canını aldı.

Vietnam'daki vahşet böylesine zenginleştirdi işkence yöntemlerini...

İşkence iddiaları gerçek mi?

Sorunun iki cevabından birini verecek olan yargıçlardır. Şu var ki, yargıçlardan önce «Yalan» diyenler çıktı. Tercüman, Son Havadis, Bizim Anadolu Sabah gazeteleriyle Devlet ve Yeniden Milli Mücadele adlı haftalık dergilerin yazdıklarına geçmeden önce resmi bir «itiraf» üzerinde durmamız gerek.

«Başbakanlığın emriyle bakanlıklararası bir kurul tarafından hazırlanmıştır» notu bulunan **«Türkiye gerçekleri ve terörizm»** adlı kitabın **«işkence iddiaları»** bölümündeki şu satırları okuyalım:

> **«İhtilâl savaşçılığıyla öğünen ve bu maksatla örgütler kurduklarını da açıklayan insanlara, itiraf ettirmek için işkence yapılmasını gerektirecek bir sebep yoktur. Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti bir kanun devletidir. 12 Mart 1971' den sonra da her şey Türk kanunlarının çizdiği sınırlar içinde olmuştur. Hür ve demokratik ülkelerde polis ne yapıyor ve hangi usullerle çalışıyorsa, Türk polisi de onu yapmış ve o usullerle çalışmıştır. Poliste her şeyi itiraf edenlerin mahkeme huzuruna çıkarıldıklarında hâkimlere, suçsuz olduklarını ancak,**

gördükleri işkenceden kurtulmak için mecburen suçu kabullendiklerini söyledikleri her zaman görülmektedir. Bugünkü iddialar da bu takdiğin bir tezahürüdür Birkaç işkence iddiası, ilgili Türk hâkimlerince derhal ve önemle tetkik ve tahkik ettirilmiş, fakat gerçek dışı olduğu anlaşılmıştır.»

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yazılmış dilekçelerle askeri mahkemelere sunulan yazılı sorgularda öne sürülenler, «Türkiye gerçekleri ve terörizm» kitabıyla çatışıyor. Biz, olanca iyimserliğimiz ve duyarlılığımızla işkence iddialarının «yalan» çıkmasını dileriz. Ancak, işkence eylemi gibi bir insanlık suçunun kişilerin özel yargılarına bağlanması olanağı yoktur. Eğer anlatılanlar doğruysa ya da yalansa buna karar verecek olan yargılama yetkisine sahip makamlardır.

Ferit Melen'in başbakanlığı döneminde yayınlanan söz konusu kitap, salt gerçekleri dile getirmişse, bunun tartışmasız yargıç kararına bağlanması zorunludur. Yoksa, inandırıcılık niteliği tartışılır. Ve işkence iddialarına önyargıyla «yalan» damgasını vuran bazı yayın organlarının eleştirileri ölçüsünde değer bulur.

Tercüman, Son Havadis, Bizim Anadolu Sabah gazeteleriyle Devlet ve Yeniden Milli Mücadele türünden haftalık yayın organları «Yeni HALKÇI»nın işkence dosyası dizisini «vatan-millet düşmanlığı» ile bir gösterdiler. Karşı çıkmanın apaçık özeti şuydu:

«Kontr Gerilla Örgütü, Askeri Milli Emniyet demektir. Vatan-millet-devlet düşmanı anarşistlere işkence yapıldığı yolunda iddialar öne sürülmesi şerefli Türk Silâhlı Kuvvetlerine hakarettir. Türk ordusunun en büyük eseri olan 12 Mart muhtırasına karşı çıkmaktır. Bu iddialar böyle devam ederse, anarşistlere 12 Mart'tan sonraki gibi insanca davranılmayacaktır. Salıvermek olmayacaktır. Bunların hesapları görülmeli: susturulmalıdırlar... İşkence iddiaları komünistlerin, Moskof uşaklarının yeni taktiğidir. Komünistler, bu yayınla yeniden toparlanma denemesine girişmişlerdir. Susturulmalıdırlar. İşkence yapılıyor diye ortalığı bulandırmağa kalkışmakla devletin yüvenlik kuvvetlerinin çalışma zevki kırılmakta ve devlet organları iş göremez hale getirilmektedir. Buna kat'iyen izin verilmemelidir. Susturulmalıdır... İşkence, işkence, işkence diyorlar. Bunların hepsi yalandır. Anarşistler, mehmetçikleri imrendirecek ölçüde konforlu yerlerde yatırılmışlardır. Susturulmalıdırlar... İşkencenin âlâsı Kızıl Rusya'da yapılmıştır. Türk polisine ve Türk subayına hakaret etmeye kimsenin haddi yoktur. Susturulmalıdırlar...»

İnsanlık suçu işkence eylemini alkışlayanlar böyle yazıyorlardı. Utanç verici bir sonuçtu bu. Yüklenen suçları ne olursa olsun ya da itiraflarında açık-

ladıkları eylemlerinin yürürlükteki yasalara göre cezaları ne olursa olsun, hiçbir yurttaşa işkence yapılması kabul edilemezdi.

«Yeni HALKÇI» daki dizinin ve bu kitabın amacı budur. Ve düğümü çözecek soru da:

— İşkence yapılmalı mıdır; yapılmamalı mıdır? Sorusudur.

Dilekçeler ve yazılı sorgularda çizilen tabloların üstüne eğilip açıklığa kavuşturulması istenirken, temel soru buydu.

Biz, insanlık dışı suç olan işkencenin karşısındayız. Bu nedenle çizilen tabloların gerçek mi, değil mi olduğunun dâvacısıyız. Yoksa, «vatan millet düşmanları» denilenlerin eylemlerini savunmak ya da onları kahraman göstermek doğrultusunda bir uğraşının içinde değiliz. Sermayenin ince bir oyunu haline getirilen müdahaleci dönemin öncesi ve sonrasının tartışılıp değerlendirilmesi, tümüyle konu dışıdır. Gündemimizin ilk maddesi de, son maddesi de insanlık suçlarını lânetlemek ve varsa, bir avuç işkenceci yaratığın aramızdan temizlenmesini sağlamaktır.

İşkence ididalarının karşısına çıkanlar seviyesizce bir değerlendirmeye başvurdular. Kontr gerilla denilen örgütle Silâhlı Kuvvetleri ve devletin istihbarat örgütünü bütünleştirdiler. İşte bu suçtur..

Binlerce yıllık geleneğin mirasçısı bir orduyu «işkenceci» ilân etmek, Mehmetçiğinden orgeneraline dek tüm askerlere sövmektir. Ortada bir şerefsizlik varsa, o da bu tür değerlendirme ve tahrik yönetimidir. Hiçbir akıl, ordumuzu işkenceci yaratıklarla özdeş gösteremez. Aynı durum Milli İstihbarat Teşkilâtı için de geçerlidir. MİT'in görevi 644 sayı-

lı yasayla çerçevelenmiştir. Bu örgüt, güvenliğe ilişkin strateji plânlarının hazırlanmasında Başbakan ile ilgili bakanlara bilgi verir. Bunu yaparken, askeri, siyasal, biyolojik, ekonomik, malî ve özdeş konularda bilgi toplar. Bir de karşı istihbarat örgütleriyle mücadele eder. 644 sayılı yasa MİT için böyle sınırlar çizmiş ve kayıtlar getirmiştir.

Peki iddialar?...

İddialar zaman geçirilmeksizin tüm insanlığın gözleri önünde açıklığa kavuşturulmalıdır. Hiç kimsenin anayasal kuruluşlarımıza işkenceci sıfatını yakıştırmaya hakkı ve yetkisi olamaz. İşkence çektiklerini anlatanlar hayattadır. Onların, işkence yaptıklarını öne sürdükleri memurlar da görevleri başındadır. Yapılması gereken «ulusal görev» suçlayanlarla suçlananların yargıçlar kurulu önüne çıkarılmasıdır. Naim Talû Hükûmeti, 24 Kasım 1973 tarihinde Milli Güvenlik Kurulu'nda alınan «tavsiye karar» üzerine idarî soruşturma açmıştır ama, bu yoldan sonuç alınması doğal olamaz. Ortada disiplin cezasını ya da görevden alma, görev değiştirme türünden bir «özür» eylemi yok. İddialar gerçekse, işkenceci olarak adları açıklananların durumu, ancak, yargıçlar kurulu huzurunda sonuca bağlanabilir.

Bu yola gidilmedikçe, zaman aşımı ve bağışlanması olanak dışı işkence suçları yüzünden hepimiz silinmez yüz karasının lekesi altında eziklik duyarız.

Ve bu yola gidilmedikçe, biz, cumhuriyetin elli şeref yılının yaşandığını yalnız marşta bulabiliriz.

GÜNER SAMLI

İKİNCİ BASIMIN SUNUŞU

İşkence iddiaları gerçek mi?

Anlaşılabilir, saygıya bile değebilecek cevabı yargıçlar kurulunun vermesini beklerken, birinci basımla ikinci basım arasında geçen yedi haftalık sürenin sonunda, emekli orgeneral Faik Türün noktayı koydu.

Kurulu düzensizliğin bir parçası, hem siyasi iktidar, hem de ekonomik iktidar üstünde etken olan günlük satışı beşyüz bini aşmış **«Hürriyet»** gazetesi birdenbire işkenceyi keşfetti! CHP—MSP ortaklığı hükümeti için güven oylaması yapılacağı gün; 7 Şubat 1974 tarihinde birinci sayfasını **«İşkence olayı nasıl doğdu?»** başlığı altında Faik Türün'ün konuşmasına ayıran **«Hürriyet»** işkence çekenlerle işkenceci olarak suçlanan bir avuç devlet memuru sıfatlı yaratığı sütunlarında açıklamaya çağırdı.

İnsanlık suçlarını başından beri yok kabul eden bir gazetenin, güven oylaması gününe denk düşürülen yayınının amacı neydi?

Siyasi iktidarın el değiştirmesini, özde olması bile, biçimde ve deyişte başkalaşma yaratan bir anlayışın hükümet yetkisini kullanmağa yönelmesini onaylamayan söz konusu gazete, Faik Türün'ün ağzından MSP Meclis grupunu etkilemeyi amaç edin-

miştir. MSP içinde varsayılan muhalefet ekibinin İçişleri Bakanlığına Faik Türün'ü Savunma Bakanlığına Memduh Tağmaç'ı, Maliye Bakanlığına da Zadegân Ekrem Alican'ı istediğini belirten beşyüz bin satışlı gazete, egemen güçlerin doğrultusunda, güven oylamasının bilinen sonucunu bozabilme plânını uygulamıştır. Ama plân sökmemiştir...

Etkin yayın politikasına sahip **«Hürriyet»** müdahaleci dönemi yönetiminin önde gelen kişilerinden Faik Türün'ün ağzından **«İşkence iddiaları gerçek mi?** sorusunun cevabını **«Evet»** olarak vermekle **«hizmet»**te bulunmuştur.

İlerici gazetelerin tutarlı yayınları ve iki basım arasında geçen süre arasındaki tartışmaların Faik Türün'ün konuşmasıyla açıklığa kavuşması küçüksenmeyecek başarıdır.

Faik Türün, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı görevini üstlenmiştir. O'na göre, işkence olarak dün de ne yapıldıysa bugün de onlar olmuştur. İstanbul bölgesinde, işkence olarak, başka bir yöntem kullanılmamıştır. Sözgelişi ırza geçme fiili işlenmemiştir, ama falakaya yatırmak, dövmek, coplamak, prangaya vurmak türünden sorgulama yöntemleri uygulanmıştır. O' na göre de bu sorgulama yöntemleri doğaldır, yasa dışı değil, yasa içidir!..

İnsanlık suçlarının silinmez lekesini Türkiye Cumhuriyetine yaraştıran bir dönemden başka döneme girerken, Faik türün'ün apaçık, hattâ bir anlamda **«erkekçe»** olan-bitenleri **«itiraf»** etmesi, işkence gerçeğinin geniş bir çerçeve çizilerek görülmesi ve değerlendirilmesi zorunluğunu yarattı İnsanlık suçlarını lânetleyenlerin, işkence gerçeğinin yargıçlar kurulu huzurunda açıklığa kavuşturulmasını istemelerine karşılık, Faik Türün'ün af ka-

nunu tasarısı dolayısiyle siyasi iktidar sorumlularına **«meydan okuma»** havası taşıyan deyişle karşı çıkması önemlidir. Fakat Türün'e göre **«siz içeridekileri biz de dışarıdakileri affedelim»** anlamında bir ortam oluşturması sakattır. O'na göre güvenlik kuvvetleri görevlerini yapmış, yüklendikleri sorumluluğun gereklerine uymuştur. Bunun ötesindeki yargılar geçersizdir...

Oysa, İstanbul Sıkıyönetim Komutanı sıfatını taşımış bir generalin açık-seçik demeci **«işkence yapılmıştır»** iddialarının gerçek olduğunu ispatlar O zaman da, insanlık suçlarının lekesinin Türkiye Cumhuriyetinin onurunu gölgelediği; yeryüzünde tartışma konusu yapıldığı sonucu doğar.

Kalıcı değeri olan bir sonuçtur bu... İşkence gerçek olduğuna göre, işkenceci bir avuç devlet memurunun, sayıları iki düzineye ulaşmayan yaratığın görevlerinden alınarak yargıçlar kurulu önüne çıkarılması görevi gelir. Bu görev kimindir?

Görevin sorumluluğu adalet mekanizmasına aittir. Ama siyasi iktidarın da yükümlülüğü vardır. Türk Devletinin yürütme görevini yüklenen siyasi iktidar için, anayasanın ondördüncü maddesinin çiğnendiği iddialarının Faik Türün'ün ağzından doğrulanması gerçeği karşısında, tutulacak yol yargılama yetkisini işletmektir. Bir suçun işlediği yazılı veya sözlü olarak yürütme organına duyurulduğu an, yapılması yasa gereği olan işlem, iddianın soruşturulması için Cumhuriyet Savcısına bilgi vermektir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 151. Türk Ceza Kanunu'nun 235 nci maddeleri bu yükümlülüğü ayrıntılarıyla belirler.

Yürütme organı bu yasal görevini yaptı mı?

Ne yazık, **«Hayır!»**

Bu durumda, işkenceleri yazan gazete ve dergi lerle bizim hakkımızda yapılması gereken işlem var dır. Türk Ceza Kanunu'nun 283 üncü maddesi uyarınca işkenceleri yazan gazete ve dergiler ile hakkımızda, suç yaratmaktan ötürü dâva açılmalıdır. Ve otuz aya kadar hapis cezası istediğinde bulunulmalıdır.

İşkence gerçeği şimdi böyle bir aşamada. İşkence gerçeği şimdi böyle bir görevin yerine getirilmesini zorunlu kılıyor.

Neden?

Faik Türün ile 17 Ocak 1974 günü yapılan sohbet konuşmasının güven oylaması günü olan 7 Şubat 1974 tarihine denk düşürülmesinden önce, 23 Ocak 1974'te Başbakan Naim Talû imzasıyla Başbakanlığın açıklaması bir **«sürpriz»** etkisi yaratmıştı. CHP—MSP protokol anlaşmasının açıklanmasından iki gün önce, AP-CGP ortaklığının Başbakanı Naim Talû'nun, yaptırdığını öne sürdüğü **«işkence soruşturması»**nın sonucunu bildirmesi anlamlıydı. Başbakan Naim Talu'nun 23 Ocak 1974 tarihli bildirisinin metni şöyleydi:

> **«Daha önce de muhtelif vesilelerle ileri sürülen ve cevapları zamanında yetkili makam ve mercilerce verilmiş bulunan işkence iddiaları ile ilgili olarak son zamanlarda bazı gazetelerde yer alan yayınlar konusunda Başbakanlıkça Genelkurmay Başkanlığı, Adalet, Milli Savunma ve İçişleri Bakanlığı ile MİT Müsteşarlığından yazılı bilgi istenmişti. Adı geçen bakanlık ve kuru-**

luşlarca verilen cevaplar ve ekli belgelerden aşağıdaki hususlar anlaşılmıştır: Tahkikat safhasına ait bulunmasına rağmen, söz konusu iddia ve şikâyetler bu safhada yapılmayıp sonraki tarihlerde ileri sürülmüştür. Buna karşılık hemen hemen bütün tutuklular daha önce yetkili mercice tam teşekküllü sağlık kurulu muayenesinden geçirilerek kendilerinde iddia konusu âraza rastlanmadığı tıbben tesbit edilmiştir. Niteliği itibariyle bu kabil iddia ve şikayetlerin ne şekilde ve hangi kanunî mercilerce sonuçlandıracağı usul kanunlarımızda açıkça belli edilmiştir. Filhakika bu mercilere intikal etmiş bulunan bu çeşit şikâyet ve iddialar hakkında da kanunî muktezasının tekdir ve ifa olunduğu da anlaşılmıştır.

Bu vesile ile memleketimizin çok buhranlı bir devresinde büyük fedakârlıkla vazife görmüş bütün ilgililere ve memleket müdafaasında kendine düşen görevi daima en iyi şekilde yapmış olan şanlı ordumuza bir kere daha takdir ve şükranlarımızı ifade ederiz»

Başbakan Naim Talu'nun hangi nedenle ve aceleci davranarak, koalisyon protokolünün imzalanmasından iki gün önce bu açıklamayı yaptığının eleştirisine girmiyoruz... Soru şudur:

— İşkence soruşturmasını kim yapmıştır? Kimler, işkence çekenlerin bilgisine başvurmuştur? «Tıbbî raporlar» denilen bilgiler nasıl, hangi ko-

şullar altında hazırlanmıştır? Soruşturmayı yapan kurulda (eğer yapılmışsa) yer alan görevlilerin adları nedir?

Bunların cevapları ve akla gelen türlü kuşkuların yokolacağı bir açıklık Başbakanlığın bildirisinde yer almamış. Onun için insanlık suçu işkence eylemini, açıklamanın dili çerçevesinde yorumlayarak, Türkiye Cumhuriyetinin şerefini, anayasal kuruluşlarımızın haysiyetini ve ulusumuzun tüm insanlık önünde namusunu kurtarmak imkânsızdır.

Hukukun askıya alındığı dönemi kapsayan insanlık suçlarının, basbayağı bir zabıta olayı olarak değerlendiren sonucunu anlaşılır bulmak, baştacı etmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin şerefini kurtarmaya yetmez. Yurdumuzun buhranlı bir döneminde görev yaptıkları belirtilen bütün ilgililerle ordumuza takdir ve şükran duygularının dile getirilmesi, Naim Talu'nun nasıl zorlandığını gösterir... Sayıları iki düzineye varmayan işkencecileri görmezlikten gelerek bir şükran borcu ödemesinden doğan kaygu yersizdir. Hiç kimse, insanlık suçlarını gerekçe yaparak anayasal kuruluşlarımızı suçlayamaz ve orduyu, güvenlik örgütünü, yargı gücünü işkence suçu işlemekle aşağılayamaz.

Varlığını Faik Türün'ün apaçık doğruladığı ve **«Hürriyet»**in belgelendirdiği insanlık suçlarını alnımıza sürenlerin adları dilekçelerde, yazılı sorgularda anılmıştır. Tanıklar gösterilmiş, yer ve zaman belirtilmiştir. İşkence çekenlerin çoğu hayatta olduğuna ve işkenceciler görevleri başında bulunduğuna göre, **«idarî soruşturma»** yöntemiyle dosyanın kapatılması kimseyi inandıramaz, kandıramaz.

İşkence ve eziyet fiilinin karşılığı, Türk Ceza Kanunu'nun 243 ncü maddesinde gösterilen ve ta-

vanı beş yıl ağır hapse dayanan ceza içinde yorumlanamaz. İşkence ve eziyet, anayasa suçudur. Sorgulama yetkilerini insanlık suçunun lekesine bulayarak Türkiye Cumhuriyeti'nin şerefini tartışma konusu yapanlar anayasanın ondördüncü maddesini çiğnemişlerdir. Bu nedenle ortada anayasayı ihlâl eylemi vardır ve bunun cezasını biçecek olan yasa Türk Ceza Kanunu'nun 146 ncı maddesidir.

Faik Türün'ün açıklamasıyla sorun bu boyuta ulaşırken, özde olmasa da, söz ve deyişte siyasi iktidarın değişmesini sağlayan CHP-MSP ortaklığı programının Meclis'teki eleştirisi sırasında insanlık suçları gündeme getirildi.

AP Genel Başkanı Demirel'in, tümüyle Başbakan Ecevit'in kişiliğine ve Hükümetin tutucular açısından bir tartışma düzeyine getirilmesini amaçlayan konuşmasının işkenceye ilişkin bölümü şuydu:

> **«Milli İstihbarat Teşkilâtı'nın iddia edildiği şekilde olaylarla ilgili kanunsuz bir tutumu varsa bunlar nelerdir ve bunlar kimlerden emir almışlardır? İşkenceyi kimler, ne zaman ve ne suretle yapmışlardır? Ülke dışında başlatılıp paralelinde ülke içinde yürütülen bu tahrip kampanyasının şu anda muhatabı olan Sayın Ecevit'in sıkıyönetim kanadı altında kontr gerilla örgütünün kimler tarafından kurulup faaliyete geçirildiğini de yüce Meclis'e ve kamu oyuna açıklaması lâzımdır. Keza, işkence iddiaları hakkında da aynı**

açıklıktaki bilgiyi yüce Meclis'e verme sorumluluğu vardır.»

4 Şubat 1974 tarihinde Millet Meclisi'nde yapılan bu konuşmaya, işkencelerin savusunusu sıfatiyle DP Meclis Grubu Başkan Vekili Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan da katıldı.

Başbakan Bülent Ecevit 5 Şubat 1974 günü programın eleştirisine verdiği cevap konuşmasında insanlık suçları için şunları söyledi:

«Sayın Demirel (Kışkırtıcı ajanlar konusunda Ecevit Başbakan olmadan önce muhtelif iddialarda, beyanlarda bulunmuştu, şimdi devlet arşivleri elindedir. Bu konuda açıklamalar yapılmalıdır, ne tedbirler alındığını söylemelidir. Ne alacağını söylemelidir, kontr gerilla konusunda bildiklerini söylemelidir) dedi. Bu konulara girmeyi hiç istemiyorum, bizi geçmiş değil, gelecek ilgilendiriyor. Ama sayın Demirel mecbur ettiği için giriyorum.

Fakat anlaşılmaz bir duyguyla Sayın Demirel işi döndürüp dolaştırıp bunalım yaratıcı, (huzur buldum) diye sevinen toplumu kıştırtıcı tahrik noktalarına getiriyor. Kışkırtıcı ajanların 12 Mart öncesindeki şiddet eylemleriyle ilgili rolleri hakkında söylediklerime dayanak bulmak için devlet arşivlerini araştırmama gerek yok, ben bu konuda yaptığım

iddiaları, açıkladığım bilgileri sıkıyönetimdeki iddianamelerden sıkıyönetim mahkemelerine çağırılan bazı tanıklar hakkında resmen adlî makamlarca verilen bilgilerden aldım.

İşkence, kontr gerilla sıkıyönetim mahkemelerinde bütün bunların üzerinde defalarca durulduğu. Ben de bunlarla ilgili olarak, bu sonuncularla ilgili olarak kesinlikle (şöyle olmuştur, böyle olmuştur) demedim. Sadece bu iddalar üzerinde durulmasını istedim. Fakat kışkırtıcı ajan konusunda ve diğer konularda, asılsız ihbarlar konusunda söylediklerimi sıkıyönetim mahkemelerinde resmen teşkil edilmiş olan hususlarla ilgilidir.

Şimdi Sayın Demirel öyle istiyor diye, açık söyleyeyim arkadaşlarım, ister kabul edin etmeyin, bu geçmişi karıştırmak, geçmişe dönmek niyetinde değilim.»

Bu değerlendirme 8 Şubat 1974 tarihli «**Hürriyet**» te çıkan demecinde, Hükümet sözcüsü, Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit tarafından tekrarlanmıştır. Ama işkence sorununa eğilen yayınlar da sürdü. Üstelik Faik Türün'ün itirafı dolayısıyla yayınlar süreklilik kazandı. Siyasi iktidar ise, «**kardeşlik, barış ortamı yaratma**» adına suskunluğunu devam ettirdi. İstanbul CHP Milletvekili Engün Ünsal, Başbakan Bülent Ecevit'e telgraf çekerek varolduğu belirtilen işkence soruşturması dosyası-

nın açıklanmasını istedi. 12 Şubat 1974 tarihli «Cumhuriyet»i okuyanlar, Başbakan Ecevit'in «geçmişe dönmemek» kararlılığını bir kez daha öğrendiler.

«Cumhuriyet»te yer alan soru ve cevap şöyleydi:

> **«SORU — İşkence iddiaları sürüp gitmektedir. İddiaların devam etmesi bu konu da geçen Hükümetin yaptığı açıklamanın yetersiz olduğuna bir işaret sayılabilir. İddialar karşısında yeni hükümetin tutumunu açıklar mısınız?**
>
> **CEVAP — Hükümet, geçmişle ilgili hesaplaşmaları, karşılıklı kırgınlık ve intikam duygularını kapatmak ve yeni bir barış ve huzur dönemi açmak kararındadır. Geçmişte olup- biten acı olayları ve doğru bulmadığımız uygulamaları deşmeyeceğiz. Fakat bunları deşmekten sakınırken, geçmişte olanların bir daha olmamasını sağlamak üzere de demokratik hukuk devleti kuralları içinde her tedbiri alacağız.»**

Nasıl?...

İnsanlık suçlarının bağışlanması doğal olamaz. Yeryüzünde böyle bir uygulama olmamış. İnsanlık tarihinin bilinen dönemlerinde işlenen işkence suçu bağışlanmamış. Zaman içinde, şartlar çerçevesinde insanlık suçlarının hesabı görülmüş.

Siyasi iktidarın »barış ve huzur dönemi» adına

insanlık suçlarının dosyasını kapatma kararını, yürütme organının sorumluluğuna bağlaması, gibi bir yetkisi yoktur. Siyasi iktidar, Türkiye Cumhuriyetini tüm insanlık önünde işkence eylemini yaratanları bağışlayan ülke durumuna düşürme hakkına sahip değildir.

İnsanlık suçu işkence ve eziyet, devletin temeli olan adalet kavramıyla bağdaşmaz. Devletin varlığına inanmak, adalet dağıtımını saygıyla karşılamak anlaşılabilir saymak için, hukuk ilkeleri tastamam geçerli olmalıdır. Eziyetin işkencenin, zulüm ve baskının adalete üstün olduğu bir ceza dağıtımı, devleti ortadan kaldırmakla eşittir.

Sayıları iki düzineye ulaşmayan devlet memuru sıfatlı kişiler Türkiye Cumhuriyetinin yurttaşlarına işkence yapmışlar, adalet mekanizmasının sorgulama yetkisi ihlâl edilmiş, aşağılanmış, bir savaş esirine bile uygulanmaması gereken işkenceler yurttaşlara reva görülmüştür. İnsanı insanlığından utandıran işkence ve eziyet yöntemleri pervasızca uygulanmıştır. Analık çağına gelmiş yurttaşların cinsiyet organlarına cop sokulmuş, elektrik verilmiş, rahimleri parçalanmıştır.

Ve üstüne üstlük, cinayet iddiası vardır. **İbrahim Kaypakkaya** adlı yurttaşın sorgulamadan sonra kurşunlandığı, buna karşılık doktor raporunda bileklerini jiletle keserek intihar ettiği iddiası vardır. İbrahim Kaypakkaya dosyası şimdi **«Yeni Halkçı»**nın arşivindedir. Gelecek günlerde, sanırız, bu dosya yayımlanacak, ilkinde olduğu gibi, gazetenin Genel Yayın Müdürü **Erdoğan Tokatlı** ile Yazı İşleri Müdürü **Işık Yurtçu** bu dosyanın da sorumluluğunu yüklenecek. Saygıyla anılması gereken böyle bir görev, ikinci kez yerine getirilmiş olacak...

Geçmişte olup-biten acı olayları ve doğru bulunmayan uygulamaları deşmeyelim diye anayasa suçunun, insanlık suçlarının hesabının altına iki çizgi çekilemez.

İnsanlık suçu işkencenin yargıçlar kurulu huzuruna getirilmesi **«yeni dönem»in «huzur»** anlayışını bozacak anlamda değil, tam tersi, demokrasinin sağlıklı işlemesi için kaçınılmaz ödevdir.

İnsanlık suçlarının dosyası rejimin geleceğini, niteliğini belirleyecek ve Türkiye Cumhuriyetinin aklanıp aklanmayacağı sorusunun cevabını belgeleyecektir.

Siyasi iktidarın birinci görevi adalet mekanizmasını işletmektir...

GÜNER SAMLI

DİLEKÇELER

Tutukevlerinden yazılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderilmesi için yazılan dilekçeler «Komutanlık önüne» kaydı ile tutukevi komutanlığına verilmiştir.

Ortak metin altında yazılan dilekçelerin tarihi 6 Şubat 1973'ü gösterir. O günden bu yana dilekçelerin ne olduğu bilinmiyor.

Anayasamızın dilekçe hakkına ilişkin maddesi şöyle:

«MADDE 62 — Vatandaşlar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında tek başlarına veya topluca, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvurmaların sonucu, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.»

Ve anayasamızın kimseye işkence yapılamayacağına ilişkin maddesi de şudur:

«MADDE 14 — Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir. Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz.»

Bölüm 1. DILEKÇELER

Dilekçe sahibi	Ayşe Semra Eker
Doğum yeri	İzmir, 1949
Baba adı	Fikri
Gözaltına alındığı tarih	18 Nisan 1972
Tutuklandığı tarih	22 Mayıs 1972

«18 Nisan 1972 tarihinde sokakta birkaç kişinin saldırısına uğradım. Ve gözlerim özel olarak hazırlanmış siyah bir bantla bağlanarak zorla kapalı gri bir minibüse bindirildim. Minibüs birkaç dakika hareket etmedi. Bu zaman zarfında etrafımdaki şahıslar birbirlerine **(binbaşım, albayım)** gibi hitaplarda bulunuyorlardı. Arabaya alındığım ilk anlardan itibaren bana birçok sorular soruyorlar, cevap alamayınca da **(Sen konuşma bakalım, biraz sonra ellerimiz bacaklarının arasında dolaşmaya başlayınca bülbül gibi ötersin)** gibi tehditler savuruyorlardı. Araba hareket ettikten uzun bir süre sonra, neresi olduğunu anlayamadığım bir binanın önünde durduk. Minibüsten inince yüksek ve açıklık bir yerde olduğumu farkettim. Sonra da önünde durduğumuz binanın bodrum katına indirildim. Ve geniş bir odaya alındım. Etrafımı birbirlerine hitaplarından subay olduklarını anladığım şahıslar çevirdi. Bana sorular soruyorlar ,konuşmazsam kendim için kötü olacağını, aksi takdirde **(beraberce eğitim yapmak)** zorunda kalacaklarını söylüyorlardı.

Nitekim bir süre sonra bana zorla çoraplarımı ve eteğimi çıkarttırdılar. Ve ellerimden, ayaklarımdan kazıklara bağlı olduğum halde yere yatırdılar. Ümit Erdal adlı şahıs copla ayaklarımı yarım saat kadar dövdü. Bunu yaparken de bir yandan da *(**biz burada kaç kişiyi bülbül gibi öttürdük, seni mi konuşturamayacağız**)* diyor ve daha da ileri giderek ağıza alınmayacak küfürler savuruyordu. Daha sonra el ve ayak parmaklarıma çıplak elektrik kabloları bağlayarak şiddetli elektrik vermeye başladılar. Bir yandan da çıplak halde olan kalçalarıma copla vuruyorlardı. Bu işe yardımcı olan birkaç şahıs vardı. Bunlardan birincisi esmer, uzun boylu kıvırcık saçlı, iriyarı, ikincisi esmer, siyah saçlı bıyıklı, ufak tefek; üçüncü beyaz tenli, siyah saçlı, bıyıklı uzun boylu bir genç; dördüncüsü esmer, orta boylu, devamlı renkli gözlük kullanan orta yaşlı; besincisi mavi gözlü, orta boylu, şişman, kır saçlı ve yaşlıydı. Ayrıca işkence esnasında bulunduğum odaya birisi kır saçlı, dinç görünüşlü, yaşlı bir albay ve yine kır saçlı mavi gözlü, topluca uzun boylu bir yarbay sık sık geliyorlar ve direktifler veriyorlardı.

Bir müddet sonra elimdeki elektrik kablosunu çıkararak kulağımın etrafına başka bir âletle sıkıştırdılar. Hemen ardından şiddetli elektrik vermeye başladılar. Vücudum ve başım korkunç bir şekilde sarsıldı. Ve ön dişlerim yavaş yavaş kırılıyordu. İşkenceciler yüzümün ne hale geldiğini göstermek için ayna tutuyorlar ve **(bak o güzel yeşil gözlerin ne hale geliyor, biraz sonra hiç görmeyeceksin, aklını yitireceksin, bak şimdi de ağzından kan gelmeye başladı)** diyorlardı. Elektrik şokunu bir müddet sonra sona erdirip, beni yerden kaldırdılar **ve**

yukarıda tariflerini ve adım verdiğim şahıslardan birkaç tanesi ellerine coplar alarak bana meydan dayağı çekmeye başladılar. Bir müddet sonra etrafımı seçememeye ve bulanık görmeye başladığımı hissettim.

Daha sonra da bayıldım. Ayıldığımda kendimi yarı çıplak yerde sular içinde buldum. Beni zorla yerden kaldırıp koşturmaya çalıştılar. Bir yandan da belden aşağıma tekmeler indiriyorlar, copla kafama vuruyorlar, duvardan duvara çarptırıyorlardı. Daha sonra ellerimi zorla zaptederek, sırayla ellerimin üstüne ve içine copla vurdular. Bütün bunlardan sonra vücudumun her yanı şişmiş, morarmış ve ayaklarımın üzerine basamaz hale gelmiştim.

Bunlar yetmemiş olacak ki, bir müddet Ümit Erdal üstüme saldırdı .Beni zorla yere yatırmak istedi. Yere yatırdıktan sonra da sırtıma çıkıp başka birisinin yardımıyla arkadan makatıma cop sokturdu. Ben ayağa kalkmak için çırpınırken bana **(seni orospu seni, şimdi görürsün, bak seni ne hale getireceğiz. Önce say bakalım kaç kişiyle yattın? Bundan sonra yatamayacaksın. Sonra kadınlığını kaybedeceksin)** gibi lâflar söylüyordu. Nitekim biraz sonra beni zorla yere yatırıp, ellerimden ve kollarımdan sıkıca kazıklara bağladılar. Çıplak elektrik kablosunu sağ ayağımın küçük parmağına, diğer kabloyu da bir copun ucuna sardıktan sonra cinsiyet organıma sokmaya çalıştılar. Ben direnince ellerindeki balta sopasıyla bacaklarıma ve vücudumun çeşitli yerlerine vurdular. Bir müddet sonra ellerindeki copu elektrik kablosu sarılı olduğu halde cinsiyet organıma soktular. Ve elektrik verdiler.

Bu esnada kendimi iyice kaybettim. Bir müddet sonra da dışardaki erler içeri insan vücuduna hava vermeye yarayan bir âlet getirdiler. Ve beni öldürecekleri üzerine tehdit ettiler. Daha sonra beni tekrar yerden kaldırıp odadan çıkardılar. Ve koridordaki bir su borusuna ellerimden kayışla bağlı olduğum halde yarı çıplak astılar. Birkaç kişi beni coplamaya başladılar. Yine kendimi kaybettim.

Ayıldığımda kendimi yine aynı odada yatakta buldum. Bu arada içeriye beni muayene etmek üzere bir doktor getirdiler. Bana zorla ilâç içirmeye ve yemek yedirmeye çalıştılar. Bu arada koyu pıhtı halinde kanamanın devam ettiğini farkettim. Bir zaman sonra bana baskı yapmak için benimle aynı binada kalan Nuri Çolakoğlu'nu getirdiler. Ve son halini göstermek istediler. Gördüğüm kadarıyla Nuri'nin sağ el tırnakları iltihap içindeydi. Sigarayla yakmış olduklarını anladım. Zaten kendileri de bunu teyid ettiler. Tek ayağının altı ise simsiyahtı. Ve parçalanmıştı. Yine aynı gece Nuri Çolakoğlu ile birlikte İstanbul'a götürüldük. Ertesi gün kaldığım hücreye **(nerede olduğumu bilmiyordum)** daha önce de tarifini verdiğim albay geldi. Bana orada dayak atarak tehdit etti. **(Seni akşam ölülerin yanına göndereceğim. Sizin ölülerinizi yıkatacağım seni tavana astırıp bacaklarını yarıp tuz basacağım)** dedi.

Verdiğim cevapları beyenmeyince tekrar dövdü. Ve gözlerim bağlı olduğu halde başka bir binaya gönderdi. Yine gözlerim bağlı olarak küçük bir odaya götürüldüm. Ellerimden ve ayaklarımdan kazıklara bağlanarak sağ el ve ayaklarımdan elektrik verildi. Ve falakaya çekildim. İstanbul'da kaldığım sürece devamlı zincirlerle bağlıydım. Ben

bundan dolayı hem dilim parçalandığından verdikleri yemekleri yiyemiyordum. Ara sıra bir doktor bana gelip bakıyor ve çeşitli pansuman tavsiyelerinde bulunuyordu. Bir gece geç saat dışarda bir silâh sesi ve ölerek yere düşen bir insanın iniltilerini çok yakınımda duydum. Bunun üzerine *(**kimi öldürdünüz?**)* diye bağırınca **(sen yat aşağı ulan. işimize karışma, biz istediğimizi öldürürüz, sonra da çukur açıp gömeriz. Sana da aynı şeyleri yapsak kimin haberi olur?)** diye cevap aldım. Daha önceden de anladığım gibi can güvenliğim diye bir şeyim yoktu. MİT'te kaldığım on gün esnasında aynı işkence, hakaret, baskı ve tehditler sürüp gitti. 28 Nisan'da tutukevine sevkedildim. Tutukevinde doktora çıkıp bana yapılan işkenceleri, sağ kolumun tutmadığını ve birçok rahatsızlıklarımın olduğunu, daha sonra da dört ay süreyle adet görmediğimi anlattığım halde hiçbir tedavi görmedim Bazı rahatsızlıklarım halen devam etmektedir.»

Dilekçe sahibi	Meryem Esen
Doğum yeri	Ş. Koçhisar, 1952
Baba adı	Cevdet
Gözaltına alındığı tarih	8 Temmuz 1972
Tutuklandığı tarih	19 Temmuz 1972

«8 Temmuz 1972 günü saat 11.30'da çalışmakta olduğum Gençlik ve Spor Bakanlığına dört kişi gelerek **(ikisi MİT'ten, ikisi birinci şubeden)** ifademin alınacağını ve kendileriyle birlikte emniyete gelmemi söylediler. Hiçbir şeyden haberim yoktu. Onlarla birlikte önce kalmakta olduğum yurda gittik. Orada yapılan aramada dolabımdaki kitapları aldılar. Yasak kitaplar olmadığı kitapçılarda açıkça satıldığını ve almaya hakları olmadığını söylediğim zaman **(karışma sen, o bizim bileceğimiz iş)** diyerek beni susturmaya çalıştılar. Ve arkasından kitaplara baktıkça, biri **(bunları okuyup ne halt edeceksiniz? Kendinizi ne sanıyorsunuz?)** dedi. Bunları söyleyen MİT'ten gelen ve yarbayım dedikleri orta boylu, açık renk gözlü, kıvırcık saçlı, şakaklarının üst tarafına doğru saçları açılmaya başlamış, esmer tenli bir adamdı. Birinci şubeden gelen polis'ler ellerindeki listeyi gösterip bazı kitapların alınmasını istedikleri zaman azarlayarak onları da susturdu.

Saat 13.15'te emniyete geldik. Yurttan emniyete gelirken MİT'ten olan yarbay Kızılay'da ara-

badan indi. İfademin ne zaman alınacağını sorduğum zaman mesai saatinin bitmiş olduğunu, ancak Pazartesi günü ifade verebileceğimi söylediler. Daracık koridorda bulunan banklardan birini göstererek oturttular. Pazartesi gününe kadar gösterilen yerde oturdum.

11 Temmuz 1972 günü ifademin alınacağını söyleyerek bir yere götürdüler. Orada bulunan görevliler —ki, bunların arasında aramaya gelen polisler de bulunuyordu— oturmamı söylediler. Daktilo hazırlandı. Fakat şu anda yüzünü hatırlamadığım birisi suratıma baktı. Sonra *(işin bitti, tamam)* diyerek tekrar koridora dönebileceğimi söyledi. Bu arada annem ve babam dışarıda benden haber beklerken, polislerden biri *(eşyalarını hazırla, gidiyorsun)* dedi. Biraz şişmanca, yakasında hukuk fakültesi rozeti olan yirmibeş ile otuz yaşlarında birisi ile beni arka asansörden indirip her tarafı kapalı, reklâm arabalarına benzeyen, bej renkli minibüs tipinde bir arabaya bindirdiler. Beni indiren kişiye nereye götürüleceğimi sorduğum zaman aldığım cevap *(**Sıkıyönetim askeri sorgu yerine**)* oldu. Bir veya iki dakika bekledikten sonra, sonradan adının Enver Özbilen olduğunu öğrendiğim birini de oldukça uzun boylu esmer, geniş omuzlu, kırk ilâ kırkbeş yaşlarında *(**binbaşım**)* dedikleri biri getirdi. Enver Özbilen de geldikten sonra **(Tamam)** dediler ve ellerinde bulunan bez ve iplerle gözlerimizi bağladılar. Yola çıktık. 20 ilâ 25 dakika sürdü yolculuğumuz. Yolun tenha bir yol olduğunu arabanın hiçbir engelle karşılaşmamasından anladım. Açıklık bir yere geldikten sonra arabadan indiler. Kollarımdan tutarak bir yere götürdüler. Önce beş altı basamak çıktık. Arkasından da on

veya oniki basamak kadar indik. Daha iner inmez pis bir koku ve havasızlıkla karşılaştık. Orada bulunanlardan birisi **(ne o, yeni misafirimiz mi geldi?)** dedi. Beni büyükçe bir odaya koydular. Ve gözlerimi açtılar. Ve hemen arkasından *(**albayım**)* dedikleri ve bu yerin komutanı olduğunu söyledikleri saçları kırlaşmış, orta boylu, elli yaşlarında olan bir adam elinde copla odaya girdi.

Ben masanın başında oturuyordum. Bana *(**ayağa kalk hayvanoğlu hayvan, burası senin babanın evi olmadığı gibi, burada kanunların denetiminden de uzaksın, biz ne istersek o olur. Buradan ya çıkılır, ya ölünür. Buranın neresi olduğunu biliyor musun?**)* diyerek elinde copla masanın üzerine vurdu. Bunun üzerine ayağa kalktım. Yine albay *(**ölürsen, aiken de bilmez, kanunen biz de sorumlu olmayız, kaldı ki kanunlar bizden yanadır ve hatta kanun bizleriz**)* dedi. Daha sonra masanın üzerindeki kâğıtlardan bir tane alarak üzerine cevaplandırmam istenen soruları yazdı. **(Bunları doğru olarak cevaplandıracaksın, cevaplandırmazsan vay haline...)** diye tehdit etti. Ben de *(**tabii doğru olarak cevaplandıracağım**)* deyince, *(**orospular, hep böyle dersiniz, sonra da tımar edilmedikçe istediğimiz gibi yazmazsınız**)* diyerek tokat attı. Kapıyı vurarak çıktı. Koridordan **(posta, kilitle şu hayvanların hücrelerini)** diyerek gitti. Hücrelerin kapılarında ufacık bir delik bulunuyordu. Ayrıca kapılar zincirle bağlanıp üzerine kilit takılıyordu. Akşam üzeri falakayı ve kabloyu getirdiler. Beni de oradan alıp tuvaletin yanında bulunan ve büyüklüğü ancak tuvalet kadar olan, içinde bir bank bulunan ve yatılacak olan bu banka borularından su damlayan bir hücreye kapattılar. Benim çıkarıl-

dığım odaya da *(**işkence odası**)* İsrailli olduğunu söyledikleri birini aldılar. Ve *(**işte eğitim başlıyor**)* dediler. Aradan çok kısa bir süre geçti. Elektrik verilen kişinin çığlıklarını işitmeye başladım. Bu çığlıkları dinletirlerken *(**merak etme kaltak, sana da sıra gelecek**)* dediler. Bu işkence mesai saatinin sonuna kadar devam etti. Bu arada ben odadan alınıp yine ilk konduğum odaya götürüldüm. **(Biliyor musunuz, asılanlar da bu odada yattılar. Eh onlar layık oldukları yere gittiler. Şimdi sıra sizlerde)** diyerek orasını posta dedikleri nöbetçilere bıraktılar.

İlk iki gün işkence yapılanların çığlıkları dinletilerek benim başıma da aynı şeylerin geleceğini söylediler. 13 Temmuz 1972 Perşembe günü saat 10 sıralarında gelerek *(**Daha akıllanmadın mı, illâ tımar edilmek mi istiyorsun, yapılacak olanlara dayanabileceğini mi sanıyorsun, budala?**)* dediler. Bu arada kısa boylu, kumral, açık renk gözlü, dalgalı saçlı bir üsteğmen olduğunu söyledikleri kişi *(**Sen kendini bir bok mu sanıyorsun, kimler dayandı ki sen dayanacaksın, burada yapılan eğitimleri kimler istediğimiz gibi yapmadı, boşuna direnmeye kalkma**)* dedi. Bu sonradan emniyetten beni getiren ve takma adı Zafer olan uzun boylu binbaşı; daireden beni almaya gelenler arasında bulunan şişman, kısa boylu, siyah gözlük takan ve üsteğmen olduğunu söyledikleri biri, kısa boylu, tıknaz bıyıklı, saçları hafifçe dökülmeye başlamış ve yarbay olduğunu söyledikleri biri içeri girdiler. Daha önce içeride bulunan üsteğmen bazı sorular sorduktan sonra **(Yok mu daha akıllanmamış, posta getir kabloyu)** diyerek ayakkabılarımı çıkarmamı ve yere oturmamı söyledi. Söyleneni yaparak yere oturdum.

Bu kez falakayı getirerek yere yatmamı söylediler. Yine söyleneni yaptım. Kollarımı sıkı sıkı falakaya bağladılar, ayaklarım da falakanın bir parçası olan ve üzerinde ip takılı olan bir ağaç parçasına asıldı. Daha sonra da el ve ayak parmaklarıma kablo uçları bağlanıp, üzerime su dökülerek elektrik verilmeye başlandı. O anda neye uğradığımı bilemedim. Çığlık attığımı ve kemiklerimin birbirinden ayrılıyormuş duygusuna kapıldığımı hatırlıyorum. Elektriğin daha etkili olabilmesi için kısa süreli aralıklarla veriliyordu. Verilen bu aralıklarda bütün vücutta bir gevşeme oluyordu. Tekrar elektrik şoku verildiğinde yine kasların korkunç bir gerilimle kasılıyordu. Ve böyle bir saat sürdü. Bu arada saat 12'ye geldiği için yemek yemek üzere yukarı çıktılar.

Yemek bittekten sonra tekrar geldiler. Yine aynı kişiler vardı. Kumral olan üsteğmen beni yine tuvaletin yanındaki hücreye götürerek ifade almaya, yani söylediklerini dikte ettirmeye çalıştı. Bu arada işkence odasına bir başkasını alarak işkence yaptılar. Bir saat kadar o hücrede kaldıktan sonra tekrar işkence odasına alındım. Üsteğmen diğerlerine dönerek *(**Bu daha akıllanmamış, biraz daha istiyor**)* dedi. Ve tekrar oturmamı söyledikten sonra falakaya bağlandım. Kendisine bir cop getirilmesini emretti .Cop geldikten sonra rastgele vurmaya başladı. Bu arada küfür de ediyordu. Fakat kendi çığlıklarımdan onun ne dediğini duymuyordum. Hâlâ doğruyu söylediğim ve isteklerini kabul etmediğim için *(**Ya, demek öyle, sen dayanacağını sanıyorsun, öyle mi, budala?**)* diyerek elektrik kablolarını bağlattırdı. Bir yandan copla vuruyor, bir yandan da voltajı artırmaları için emirler

veriyordu. Sadece kalan bütün gücümle çığlık attığımı ve onun da anlayamadığım küfürlerini hatırlıyorum. Bayılacak duruma gelmiştim. Tam bu sırada elektrik şokunu kestiler. Biraz sonra kendimi toparlamaya başladığım sırada *(**Eşekoğlu eşek, daha inat mı ediyorsun?**)* diyen ve çılgına dönmüş gibi olan bu üsteğmen yine orada bulunan askerlerden birine **(İnsanlıktan anlamıyor, bu orospular, çıkarın pantolonunu)** diye emir verdi. Bunun üzerine söylediklerini kabul etmek zorunda kaldığım için falakadan çözdüler. Beni o odadan alarak yandaki hücreye koydular. Burada daha yapılacak olanların bitmediğini, Nazan Alp'a göğüs uçlarından, birçok erkeğe cinsel organlarından elektrik verdiklerini söyleyerek korkutmaya çalıştılar. Yapılan bu işkenceler sonunda bir ay sağ kolumu kullanamadım.

18 Temmuz 1972 Salı gününe kadar aynı baskı ve tehditlerin altında MİT'te kaldım. Kollarından ve ayaklarından zincire bağladıklarını söyledikleri Uğur Cilâsun ve Feyyaz Elinç'e **(Bu kişilerin isimlerini de işkence yapanlar söylediler)** işkence yaptılar. Uğur Cilâsun'a cinsel organından elektrik vereceklerini *(**Bak şimdi doktor bey hadım olacak**)* sözleriyle anlattılar. Uğur Cilâsun'un kaldığı hücreden cop sesleri ve ara ara da çığlıklar işitiyordum. Uğur Cilâsun'a işkence yaparlarken bana da *(**o kadar meraklanma, sıranı bekle, o kadar eğitim yetecek mi sanıyorsun?**)* dediler.

Öyle bir duruma gelmiştim ki, neredeyse **(ne olur beni de alın artık ne yapacaksınız yapın, bir an önce olsun bitsin)** diye yalvaracaktım. Çığlıkları işitmemek için yastığın altına kafamı sokmaya

çalışıyordum. Aynı zaman çığlık atmamak için kâh kulaklarımı tıkıyor, kâh olanca gücümle ağzımı kapamaya çalışıyordum. Ayağa da kalkamıyordum. Kalktığım zaman dengemi kaybedip tekrar yatağın üzerine düşüyordum. Beni bu halde gördükleri için de çığlıkları daha çabuk işitebileyim diye hücrenin kapısını sonuna kadar açtılar. Tuvaletin yanındaki hücrede bulunan birini de sille-tokat dövdüklerini ve aynı kişiye *(anasını .....), (çocuğu), (senin ananı avradını yaparız)* diye küfürler ettiklerini işitiyordum. Nihayet 18 Temmuz 1972 Salı sabahı zorla kabul ettirilen ifadeyi daktilo etmeye başladılar. Daktilo edenlerden birisi daha önce Birinci Şubede gördüğüm ve başkomiser Taner Arda olduğunu söyledikleri uzun boylu, kumral, dalgalı saçlı, açık renk gözlü birisi idi. Bana **(Beni tanıyor musun?)** diye sordu. Ben de Birinci Şubede kendisini görmüş olduğumu söyledim. Diğerleri de Necdet Anayurt adıyla ifademe imza atan ve Taner Arda'nın deyimiyle polis, diğerlerinin deyimiyle de üstğmen olan uzun boylu. esmer, bıyıklı ve gözlüklü bir adamdı, ifade daktilo edilip bittikten sonra albay **(Nasıl inanayım senin söylediklerine, sana eğitim yaptılar mı?)** diye sordu. Ben de yapıldığını söyleyince *(Yok daha* **yapılmamış, ne ki onlar da eğitim mi, daha sizin ananızı ağlatacak çok değişik usullerimiz var)** dedi. Arkasından da bunları savcılıkta reddettiğim takdirde gireceğim yerin gene orası olduğunu, bu sefer ellerinden sağ kurtulamayacağımı söyleyerek çıktı. Saat 16 sularında yine Enver Özbilen ile birlikte gözlerimiz bağlanarak emniyete getirildik.

19.7.1972 Çarşamba günüde tutuklanarak askeri tutukevine getirildim.»

Dilekçe sahibi	Necla Ülkü
Doğum yeri	Sinop 1950
Baba adı	Tahsin
Gözaltına alındığı tarih	18 Temmuz 1972
Tutuklandığı tarih	31 Ağustos 1972

«18 Temmuz 1972 günü beş sivil polis tarafından alınarak İstanbul Gayrettepe'deki 1. Şube Müdürlüğüne getirildim. Birbuçuk saat süreyle üstüm, elimdeki çantanın astarı dahi yırtılarak arandı. Daha sonra bodrum kata, penceresiz, ancak bir insan sığabilecek büyüklükteki bir hücreye kapatıldım. Gece 20'den sonra Habib adlı nöbetçi polis memuru hücremin kapısını açarak içeri girdi. Bana **(ne isterlerse kabul et, buradan sağ çıkamazsın, şimdiye kadar burdan konuşmadan çıkan olmadı)** dedi.

Sabahleyin hücremden alındım, iki büyük parça pamuk ve bir çuval parçası ile gözlerim bağlandı. Bir polis koluma girerek beni merdivenlerden çıkarmağa başladı. İnsiyaki olarak merdiven tarabzanına dokununca koluma çok sert bir cop darbesi yedim. Daha sonra **(ulan eşşekoğlu eşşek, burayı babanın evi mi sandın?)** diye beni sürüklemeye başladı. Sonra çömel diyerek kafama vurdu. Bir müddet emekleyerek yürüdükten sonra, kalkmamı söyledi. Bu arada bir ses **(döndür kaltağı)** dedi. Beş altı kere kendi etrafımda döndükten son-

ra yine kafamı eğerek bir odaya soktular. Ve sandalyeye oturtuldum. Gözlerim hâlâ bağlıydı. Ama seslerden anladığım kadarıyla odada yedi sekiz kişi vardı. Bana ilk olarak *(anlat bakalım)* dendi. Ne sebeple alındığımı, bana ne sorulduğunu daha bilmiyordum. *(Neyi anlatayım)* diye sordum. Sert sesli, anladığım kadarıyla benim boyumda *(1.70 cm.)* biri **(ayağa kalk)** dedi. Kalkınca üst üste onbeş yirmi tokat attı. **(Şimdi otur)** dedi. Bu arada odanın çeşitli yerlerinden şu sözler edildi: **(Biz sana neyi, nasıl nasıl anlatacağını öğretiriz. Zaten burada olduğundan ailenin de haberi yok. Leşini bile bulamazlar.)** Sert ve kesik kesik konuşan bir ses *(ulan eşşoğlu eşşek, sen bizi ne sandın?)* deyip duruyordu. Bir başka ses *(sen kız mısın, kadın mısın?)* dedi. Cevap vermedim. Bunun üzerine tekrar üzerime yürüdüler, tekme ve tokatlarla sandalyeden yuvarladılar. Aynı sert ve kesik ses **(yatırın şunu)** dedi. *(Açın poposunu, anlayalım bakalım)* dedi. Sonra biri **(kim bilir kaç kişiyle s... tinki söyleniyorsun, şimdi bir de biz geçelim üstünden.)** dedi. Nişanlım Ergun Aydınoğlu'nu kastederek *(Ergun'dan ne haber? En son ne zaman s... tiniz, günde kaç kere s... yordunuz?)* diye ağzına alınmaz lâflarla beni dövmeğe devam ettiler.

Sonra yerden kaldırıldım. *(Generalim)* diye hitap ettikleri **(Sen askerlik yaptın mı?)** diye sordu. Çok şaşırdığım için cevap vermedim. Tekrar tekme yumruklarla dövmeğe başlandım. *(Cevap ver lan, babasını s tiğimin)* diyordu. *(Hayır)* deyince bu kez **(Niye yapmadın lan, ben sana talim yaptırayım da gör.)** Bu ara çeneme rastgelen bir yumrukla çenem incindi. Daha sonra biri *(generalim, bu konuşmayacak, sizin odanıza alalım)* dedi. Tekrar emek-

liyerek etrafımda döndürülerek bir odaya alındım. Omuzlarımın etrafından ve ayak bileklerimden bir sandalyeye bağlandım. Sol elimin işaret parmağına ve sol ayağımın ikinci parmağına teller bağlandı. Ne olduğunu anlamadan (**sana elektrik veriyoruz, iyi gelir, bağımı da gevşek bağladık ki, daha iyi çarpsın**) dediler. Gerçekten akım verildikçe vücudum sandalyeye çarpıyor, korkunç bir acıyla kıvranıyordum. Arada bir elektriği kesip (**arkadaşların her şeyi söyledi, kabul et**) diyorlardı. Ben (**yeter, ölüm elinizde kalacak**) dedikçe, (**gebersen ne olur lan, orospu çocuğu**) diye gülüştüler. Biri de (**merak etme, ölmezsin, öldürecek olduktan sonra niye bu kadar dikkat edelim, bu da bir sanat, bak işkenceden sonra hiçbir yerinde izi kalacak mı?**) dedi. Bu işkence elektrik verme süresi ve dozajı gitgide arttırılarak ikibuçuk, üç saat kadar sürdü. Sonunda kaslarımın iyice kasıldığını ve kusmaya başladığımı hissettim. Bir de bacaklarım da bir ıslaklık duydum.

Bundan sonra boğazımdan bir hırıltı çıktığını hatırlıyorum. Kendime geldiğimde yine bir sandalyede oturuyordum. Bütün vücudum titriyor ve kasılıyordu. Bir kaç tokat ve yumruk daha atıp gözlerimi açtılar. Karşımda dört kişi vardı. Bunlardan biri çok iri yarı, mavi gözlü, diğeri baba diye anılan, kırkbeş yaşlarında dazlak kafalı, yine bir diğeri Zeki bey dedikleri başkomiserdi. Bir de kısa boylu, yuvarlak yüzlü, göz kapakları şiş, tıknazca biri vardı. Bana daha sonra kendisinin subay olduğunu söyledi. (**General**) ve sert sert, kesik kesik konuşan yoktu. Nişanlımın resmini göstererek tekrar galiz küfürlere başladılar. Sonra iri yarı, mavi gözlü olan (**Eğer bir kelime farklı söyle suratına sıçarım**) dedi. Benim tekrar bayılmam üzerine tuvalete götürdüler.

Ve burada üstümün kusmuk ve sidik içinde olduğunu, sol yanağımın anormal bir biçimde kızardığını gördüm. Aşağıdan 12 Temmuz tarihinde yakalanan Caner Güçal getirildi. Yüzü morarmış ve şişmişti. Tırnaklarında morluklar vardı. Perişan bir vaziyetteydi. Ona (**bak söyle Necla'ya, ona da senin gibi yaparız, anlat neler çektiğini**) dediler.

Caner Güçal'ın konuşacak hali yoktu. Her soruiana evet diye başını salladı. Sonra iki polis kollarına girerek götürdüler. Tekrar bana dönüp (**bak seni perişan ettik, daha da ederiz, bizi atlattın sanma**, bu daha ilki) dediler. İri yarı, mavi gözlü olan da (**bitti diye sevinme, biz istedikçe devam ederiz, otuz günü doldurursan bırakır, kapıdan bir daha alırız, bir otuz gün daha ananı ağlatırız**) dedi. İki polis beni sürükleyerek tekrar hücreye attılar. Vücudum ve moralim o kadar perişandı ki, bir iki saat sonra bayılmışım Beni ayıltıp tekrar küfür ederek gittiler. Hücreler hiçbir yerden hava almıyordu. Havasızlıktan ve sıcaktan sık sık bayginlık geçiriyordum Bunun üzerine beni tavanında bir gazete kâğıdı büyüklüğünde buzlu cam olan bir başka hücreye koydular. Geceleri polisler bu camın üstünde nöbet tutuyor ve bana küfür ediyorlardı. Altı gün çenemi oynatamadığım için sadece su içebildim. Bu arada polisler sık sık gelip (**hadi yukardan çağırıyorlar, hazırlan yeni perdeye**) diyorlardı. Bir tanesi (**senden bir iki gün önce Banu Ergüder buradaydı. Onun kıçına cop sokuldu. Yerler hep kan içinde kaldı. Aç bakayım donunu, sana sokmuşlar mı?** dedi.

Gece dokuzdan sonra nöbetçi polis kapıyı açıp çirkin tekliflerde bulunuyordu. Bir tanesi (**gel seni bir s...yim**) diye üstüme yürüdü. Bunun üzerine ikinci bir kriz geçirdim. 24 Temmuz sabahı tekrar

yukarıya çağırılarak 1. Şube müdürünün odasına alındım. Beni görür görmez *(sen Ergun Aydınoğlu ile yatan mısın?)* dedi. Arkasından da *(senin evine karakol kurduk şimdi, oturup Ergun'a mektup yazacaksın ve evinin adresini verip çağıracaksın)* dedi. Benim hiçbir cevap vermememem üzerine *(ulan eşşoğlu eşşek, kaltak orospu)* diye üstüme yürürdü. Birden gözlerim bağlıyken duyduğum bu kesik ve sert sesi tanıdım. Tekrar dövmeğe başlamaları üzerine nişanlıma böyle bir mektup yazmayı kabul ettim. Bir de aileme *(herşey ortaya çıktı)* diye mektup yazdırdılar. Yazmaya ara verdikçe, dayak, küfür ve işkenceler başlıyordu. Tekme-tokat ve yumruklardan her tarafım morarmıştı. Artık ne söylerlerse kabul edecek haldeydim. Sinirlerim o derece gerilmişti ki, her cümleden sonra yine başlayacaklar diye düşünüyordum. Arasıra baygınlıklar geçiriyordum. Bütün vücudum kasılıyordu. Mektuplar bittikten sonra akşama doğru yine hücreye indirildim. Fakat gece öncekilerden çok daha ağır kriz geçirerek üç saat baygın kaldım. Kendime geldiğimde hastanedeydim. **(Beyoğlu İlk yardım Hastanesi.)** Fakat beni getiren polisler doktora (sadece iğne yap, götüreceğiz) diyerek tekrar hücreye getirdiler.

25 Temmuz sabahı yine gözlerim bağlı olarak sorgu odasına alındım. Gözlerim açıldığında önceki şahısları gördüm. İfademin zapta geçirilmesi altı gün sürdü. Bu arada sık sık baygınlıklar geçiriyordum. Çenemi hâlâ açamadığım ve yoğurtla su dışında hiçbir şeyi yiyemediğim için vücutça da çok bitkin düşmüştüm. Sırf bu işkence sona ersin diye ne dedilerse kabul ettim. Ne sordularsa cevap verdim. Cevaplarım onları tatmin etmeyince tekrar dayak başlıyordu. Bunun üzerine muhayyilemden insanlar,

olaylar yarattım. Ara sıra **(baba)** dedikleri *(**bana bak, tekrar başlatma bizi**)* diyordu. Böbreklerimin hasta olduğunu söyleyince *(**nolur, o kadar önemli mi hayatın?**)* diye alay ettiler. Sorgum esnasında yan odadan çığlıklar duydum. *(**Baba**) **dedikleri (bak yine biri şarkı söylüyor, senin sesin de böyle geliyordu)*** diye güldü. Zaten hücremden de devamlı çığlıklar duyuluyordu. Hattâ bir kez, bir gece benim hücremde yatan Yaprak Zihnioğlu'nun sorguya çekilişini duydum. ***(İyi senin nişanlın İstanbul'u birbirine katsın, ben sana işkence yapmayayım, öyle mi?)*** dediler. Biraz sonra çığlıklar gelmeye başladı Arada bir *(**konuş, gebereceksin**)* diyorlardı.

Ertesi gün karşımdaki hücrede kalan Tarhan Özgür gözlük camıyla bileklerini keserek intihara teşebbüs etti. Başka bir hücrede olan annesi *(**oğlum, öldürdüler mi seni?**)* diyerek bağırarak ağlıyordu. O da ***(anacığım öyle ölmektense, böylesi daha iyi)*** diyordu. Kapının altından kanların sızdığını gördüm. Buna rağmen gece hastanede bileklerini sardırıp sabah tekrar işkenceye devam ettiler. Yine o günlerde Siper Güvenç'i dört gün devamlı yukarı getirip hücreye atıyorlar, bir buçuk, ikide de tekrar alıyorlardı. Sabahtan aşkama kadar korkunç çığlıklar geliyordu. İlk günden sonra, seslerden bir erkekle birlikte işkence yapıldığını anladım. Bir erkek, bir kadın çığlığı duyuluyor, arada küfürler işitiyordum. O gün Siper Güvenç'i aşağı indirdiklerinde *(**nişanlımı öldürüyorlar, beni öldürün bari, seyretttirmeyin**)* diye bağırdığını duydum. Polisler önce *(**sus ulan**)* diye bağırdılar. Sonra sille tokat sesleri geldi. Sesler yine kesildi. Başka bir hücrede kalan yabancı uyruklu birini de dayakla hücresinden

çıkartıp döve döve şarkı söylettiriyorlardı. Oynatıyorlardı.

8 Ağustos günü Selimiye Kışlasına nakledildim. Tam işkence bitti derken 10 Ağustos gecesi Ankara birinci şubeye getirildim. Gecenin 01'inde binaya girerken kapıdaki polislerden biri copunu okşayarak (bunların a...na da amma cop sokulur ha) dedi. Asuman Arap ve ben koridordaki bir park kanepesine oturduk. Albay rütbeli bir subayla orta yaşlı bir komiser bize gelip baktılar. Albay **(bunları sabaha sorguya alacağız, iyi bakın)** dedi. Sabahleyin Ümit bey dedikleri iri yarı, şık giyimli biri geldi. Bize küfür ederek ayrı ayrı sıralara oturttu. Üç gün böyle kelepçeli kaldık. Geceleri gene çığlıklar duyuluyordu. Dördüncü gün Ümit bey beni bir odaya çağırarak **(senin ifaden beni tatmin etmedi, İstanbul'da sana pek yumuşak davranmışlar, ama orası kıyı, burası dağ şehri, ben de İstanbulda'kilere benzemem)** diyerek tekrar, sıraya kelepçelediler. O gece korkunç bir çığlıkla uyandım. Ertesi sabah görevli polislerden birine gece kime işkence edildiğini sordum. Bana, gülerek **(biz gece çalışmayız, tezgâh gündüz işler)** dedi. Tezgâh dediği işkence masasıydı. **(Bana bak, doğru dürüst yaz ifadeni, burada kanun falan işlemez. Seni Hasandağı'na götürüp alnına namluyu dayadık mı, bülbül gibi ötersin)** dedi.

İşkence, dayak ,uykusuzluk ve sinir gerginliğinden bitkin bir haldeydim. O gün emniyet binasının arka tarafındaki revire götürüldüm. **(Geldi)** dediler. O gece tekrar baygınlık geçirerek hastaneye kaldırıldım. **(Ankara Numune Hastanesi.)** İki ayrı doktor tarafından birbuçuk saat muayene edildim. Kalbımın çok zayıfladığı, harap bir halde olduğu söylendiği halde tekrar geri getirildim. 19 Ağustos

günü de sıkıyönetime teslim edildim.

İşkenceden kalan arızalar:

1 — Böbrek hastalığı geçirdiğim için bu olaylardan sonra hastalığım nüksetmiştir ve bir aydır devamlı olarak böbrek sancısı çekmekte ve ilâç kullanmaktayım.

2 — Yumurtalıklarım da iltihaplanmıştır.

3 — Çenemin sol tarafını hâlâ kullanamamaktayım.

4 — Verilen elektriğin etkisiyle diş etlerimdeki ameliyat yeri yeniden iltihaplanmıştır. Bir dişim çekildiği halde iltihaplanmanın önüne geçilememiştir.

5 — Sol gözüm devamlı olarak sulanmak ve iyi görmemektedir.

6 — Kollarımda ve ayaklarımda zaman zaman titremeler olmaktadır. Bu nedenle ilk iki ay içinde üç defa düşerek bileğimi incittim.

7 — Elektrk şokundan sonra derimde yer yer morluklar ve yaralar belirdi.

8 — Bundan sonra da verilen elektriğin çeşitli yan tesirlerini görmem mümkündür.»

Dilekçe sahibi	Asuman Aray
Doğum yeri	Ankara, 1951
Bada adı	Abdullah
Gözaltına alındığı tarih	11 Temuz 1972
Tutuklandığı tarih	31 Ağustos 1972

«11 Temmuz gecesi Selçuk Eralp ve Caner Güçal ile birlikte, yapılan trafik kontrolünde şüphe üzerine türlü hakaret ve tehditlerle İstanbul 1. Şube emniyet binasına getirildim. Daha sonra 1. şubeden olduğunu öğrendiğim ve arabada bize en ağır küfürleri söyleyen şahıs hakaret ve tehditlerini emniyette sorgu esnasında da sürdürerek ifadem alınırken bana **(seni aşağıda s...ğim, cop sokacağım)** dedi. İsmini bilmediğim bu şahıs orta yaşlı, mavi gözlü, uzun boylu, ince ve kemikli suratlı bir adamdı. İlk ifademiz alındıktan sonra, herbirimiz emniyetin bodrum katında ayrı ayrı hücreye konduk. Hücre karanlık, ancak ayakta durabilecek genişlikte bir yerdi. Sabaha karşı üç tane sivil polis beni hücreden sürükleyerek, diğer hücrelere göre nisbeten büyükçe olan bir numaralı hücreye götürdüler Burada tekme ve yumrukla ağır bir şekilde dövdüler. Bu arada bana çeşitli sorular soruyor, **(daha sana neler yapacağız)** şeklinde küfür ve hakaretler ediyorlardı.

Vücudumdaki tekme ve yumruk izleri emniyette bulunduğum otuz gün boyunca ancak geçti. Daha sonra beni tekrar hücreye kapattılar. Esmer, iri yarı bir polis beni yine döverek hücreden çıkarttı ve gözlerimi bağladı. Etrafı görmediğimden merdivenleri çıktığımızı hatırlıyorum. Bana yere çömelmemi ve öyle yürümemi söylediler. Bu arada sürekli olarak dövülüyordum. Ben emekliyerek, gözlerim bağlı yürürken saçlarımdan tutarak yerde sürüklüyordu. Daha sonra beni bu şekilde bir müddet dolaştırdıktan sonra bir odaya götürüp, gözlerim bağlı bir şekilde iskemleye bağladılar.

Burada ellerime ve ayak parmaklarıma kablolar geçirerek uzunca bir süre elektrik şokuna maruz bıraktılar. Vücuduma elektrik akımı verildiği sürece korkunç acılar hissediyor ve vücudumun zaman zaman bir yay gibi gerildiğini hissediyordum. Bu zaman zarfında gözlerim bağlı olduğundan, kimliklerini bilmediğim şahıslar sorular soruyor ve sürekli beni yumruklayıp, dövüyorlardı. Bir ara **(kız mı, kadın mı)** olduğumu ve diğer mahrem sorularla türlü aşağılayıcı lâflar ve hakaretler ediyorlardı. Daha sonra bana **(yatırın şunu yere)** diyerek tecavüz tehdidinde bulundular. Bu arada 1. şube müdürünün sesini daha sonra kendisiyle yaptığımız konuşmadan gayet net olarak hatırlıyorum. Bundan sonra beni diğer bir odaya alarak gözlerimi açtılar. Burada bana eğer istedikleri şeyleri kabul etmezsem, beni **(gerilla örgütüne)** teslim edeceklerini, daha çok genç olduğumu, bir tarafımın sakatlanabileceğini söylediler. Bu arada tekme ve dayak devam ediyordu. Daha sonra beni tekrar hücreye götürdüler. Bundan sonraki zaman zarfında bir ay sü-

reyle türlü tehdit ve baskılar altında ifade vermeye zorlandım.

Bir defasında yine sorgu esnasında Selçuk Eralp için (**o genç hâlâ diretiyor, hakkından geleceğiz onun da. Burada herkesi konuşturduk biz**) şeklinde konuşmuşlardı. Hücrede geçirdiğim zaman zarfında Caner Güçal'ı hücre penceresinden sorguya götürülürken gördüğümde, yüzünde çizik ve morluklar görmüştüm. Hücrede geçirdiğimin tahminen on-onbeş gün sonralarıydı, adının daha sonra Neclâ Özgür olduğunu öğrendiğim bir hanımın vücudu morluklar içinde perişan bir halde hücreme attılar, Daha sonra hücremde kendisi bana elektrik verdiklerini, dayak attıklarını söyleyerek vücudundaki izleri göstermişti. Hücreye konduktan tahminen yarım saat sonra Necla Özgür'ü tekrar götürdüler ve birkaç dakika sonra canhıraş feryatlarını işittim. Kendisini daha sonra tekrar hücreme getirdiklerinde oğlu Tarhan Özgür'e elektrik verirlerken seyrettirdiklerini anlattı. Ayrıca burada geçirdiğim günler zırfında gece ve gündüz sürekli olarak faryat ve çığlık sesleri geliyordu. Bu hücrede 18 Ağustos 1972 tarihine kadar gayrısıhhî şartlar altında, türlü manevi baskılar altında yaşadım. Ve o gün Selimiye Kışlasına nakledildim. Selimiye Kışlasında kaldığımız tahminen iki üç gün sonra Caner Güçal, Selçuk Eralp, Necla Ülkü ile birlikte, 12 Ağustos gecesi Ankara 1. Şube Müdürlüğüne getirildik. Burada 20 Ağustos tarihine kadar her an MİT'e götürülme tehdidi altında bırakıldık. Bu zaman zarfında ailemize ve yakınlarımıza hiçbir şekilde haber göndermemize izin verilmedi. Bu zaman zarfında 1. şube müdürü yanımıza gelerek bizi üstünde uyumaya ve oturmaya mecbur bıraktıkları tahta sıraya kelep-

çelettirmiş ve hareket imkânımızı dahi ortadan kaldırmıştı. Bu şekilde geçen günlerden sonra 20 Ağustos günü askeri tutukevine nakledildik.

İşkenceden sonra vücudumda kalan âraz:

1 — Dört ay süreyle adet görmedim.

2 — Elektrik şokundan sonra saçlarım döküldü. ve kestirmek zorunda kaldım.

3 — Vücudumda zaman zaman morarmalar oluyor.»

Dilekçe sahibi	İpek Erkeller
Doğum yeri	İstanbul, 1947
Baba adı	Muzaffer
Gözaltına alındığı tarih	23 Mayıs 1972
Tutuklandığı tarih	19 Haziran 1972

«23 Mayıs 1972 günü işimden alınarak Ankara Emniyet Müdürlüğüne götürüldüm. Ellerinde beni suçlayan beyanlar bulunduğunu söyleyen emniyet görevlileri bana bazı sorular yönelttiler. Haberim olmadığı cevabını vermem üzerine **(şimdi görürüz)** diyerek beni altıncı kata indirip bir iskemleye oturttular. Bu arada çantamda bulunan bir eşarpla gözlerimi bağladılar. Bir müddet beklettiler. Sonra oda kalabalıklaştı. Ve beni kollarımdan tutarak yere yatırdılar.

Ayaklarımı havaya dikerek sicimlerle sıkı sıkı tahtalara bağladılar. Ellerim de aynı şekilde iki yana gerilerek çarmıha gerilir gibi tahtalara bağlandı. Ve ayaklarımın altına sopa ya da copla vurmaya başladılar. Bu arada bir başka hazırlık daha yürütüyorlardı. Birisi çorabımı yırtarak ayak parmaklarıma teller bağladı. Gene bu arada sağ elimin parmaklarına teller bağlandı. Elektrik vermeye başladılar. Bu arada bana gizli bir partinin üyesi olduğumu kabul ettirmek istiyorlardı. Ve peşpeşe sualler soruyorlardı. Daha sonra elektrik tellerini alnıma dayadılar. Sonra vazgeçip şakağımdan elektrik ver-

meğe giriştiler. Ve derken teli ağzıma sokarak ağzımdan ve dilimden verdiler. Elektrik verirken falakaya devam ediyorlardı. Zaman mefhumunu kaybettiğimden bu işlemin ne kadar sürdüğünü bilmiyorum. Ancak işimden sabah alınmıştım. Ve işkenceden vazgeçip beni yukarı çıkarttıklarında görevliler evlerine gitmeğe başlamışlardı.

15 Haziran'a kadar emniyette kaldım. Dört veya beş gün yedinci katta koridorda, daha sonra ise altıncı katta bir odada kaldım. Zaman zaman kaldığım odaya bitişik asansörlü odadaki gözaltına alınmış kişi çıkarılarak yerine işkence yapılmak üzere birisi alınıyordu. Bol bol işkence sesi dinlettiler.

15 Haziran'da yeniden gözlerimi bağlayarak Alp Orçun ve Raşit Gürdilek ile birlikte gözlüklü ince uzun, tek gözlü, tilki birisi tarafından emniyetten alınarak bilmediğim bir yere götürüldüm. Götürüldüğümüz binaya girdiğimizde bir kat aşağıya indirildik. Ve ayrı ayrı hücrelere konduk. Burada askeri kişiler nöbet bekliyordu. Diğer kişiler ise birbirlerine askeri ünvanlarla hitap etmekle birlikte sivil giyimliydiler. Bizi emniyetten teslim alan kişi bana *(**Burada Anayasa ve usûl kanununun himayesinde değilsiniz. Emniyetteki kaydınıza serbest bırakıldı, düşüldü**)* dedi.

Şu anda yargılanmakta olduğum ifadem iki gün bir gece kaldığım yerde yazdırıldı. Mavi gözlü, topluca bir sahıs daha önceden talim görmüş olduğum için şimdilik işkence yapmayacaklarını, istediklerini kabul etmezsem, o zaman yeniden başlayacaklarını söyledi. İfademi alan uzun boylu, esmer genç bir kişi ise bitişik odada ifadesi alınan Alp Orçun'la benim ifadem arasında aynılık sağlamak için gidip ge-

liyor ve (**Şunları da yazsan hakkında iyi olur**) diyerek baskı yapıyordu. Bu arada bulunduğum odadan (**Bu odada bir yatak, masa, iskemle vardı, oldukça büyüktü**) beni çıkartarak koridora oturttu. ifade alanlar arasında birinci şubede görevli, hukuk mezunu Ersin adında uzun boylu birisi de vardı. Albay dedikleri bir kişi gelerek bana şimdi kelimelerini hatırlamadığım şekilde hakaret etti. Çıkartıldığım odaya Halil Berktay'ı aldılar. Ve elektrik vermeye başladılar. Görevliler bir ara elektriği kestiğinde albay gelerek hepsini azarladı. Raşit Gürdilek'e de işkence yapılırken sesini duydum.

Yatak bulunan odaya bir daha götürülmedim. Çünkü burası işkence için kullanıldığından doluydu. İkinci günün akşamına doğru yarbay diye hitap edilen bir kişi bana yazdırılan bütün beyanları ortadan kaldırmaya hazır olduklarını, onlara ara sıra uğrayarak sağda solda duyduğum şeyler hakkında ihbarlar yapmanın yeterli olduğunu söyledi. Ve açıkça kendisiyle birlikte çalışmamı teklif etti. Defalarca iyi düşünmem ihtar edildi. Kendilerine ayrı mesleklerden olduğumuzu izah etmek zorunda kaldım. O gece Raşit Gürdilek'le beraber bu binadan gözlerimiz kapalı olarak alındık. Bu sefer yanımızda benim sorgumu yapan kişiyle emniyette görevli komserlerden adı Ersin olan genç, uzun boylu, mavi gözlü birisi vardı. Emniyette iki gece daha kaldıktan sonra sıkıyönetime teslim edildim. Emniyette bulunduğum sıra görevli müdürlerden Ümit Erdal, bana işkence yapılırken bulunmadığı için duyduğu üzüntüyü defalarca belirtmiştir.»

Dilekçe sahibi	Nergiz Savran
Gözaltına alındığı tarih	19 Nisan 1972
Tutuklandığı tarih	15 Mayıs 1972

«Gözlerim bağlanarak İstanbul, Göztepe taraflarında bir yere götürüldüm. Yolda bütün komünistlerin orospu olduğunu, önüne gelenle yatıp kalktığını, benm kimlerle yatıp kalktığımı sordular. Kendilerine doğru konuşmalarını söyleyince, şerefli bir Türk subayına haraket ettiğimi, bunun hesabını soracaklarını ve benim ırzıma geçeceklerini söylediler. Harem iskelesinden sonra bir müddet şehir dışında gittikten sonra, bozuk bir yolda devam ettik Çocukların oynadığı, at arabalarının geçtiği bu yerin bir arka sokak olduğunu tahmin ettim. Daha sonra bahçe içinde bir yere geldik. Kapısındaki askerlerin nöbet tuttuğunu gözüme bağlanan bantın arasından gördüm. Önce iki basamak çıktık, bir taşlığa ,geldik. Önümde yukarı doğru çıkan merdivenler vardı. Sol taraftan beş altı basamak inip düz olarak onbeş yirmi adım yürüdükten sonra bir odada gözlerimi açtılar. Burası camı boyalı, eski bir yatak, koltuk ve komidin olan bir odaydı. Bana birisinin yerini sordular. Bilmediğimi söyleyince, kendisine **(albay)** diye hitap edilen orta boylu, kır saçlı, elli yaşlarında biri bana, Anayasa ve bütün kanunların denetiminden uzak olduğumu, askeri kontr - gerilla üssünde olduğumu ve isteklerini kabul etmediğim

takdirde başıma gelecekleri anlattı. Ben birşey bilmediğimi söyleyince çoraplarımı ve eteğimi çıkarmamı söylediler. Bu durumda üzerinde yalnız külotum kaldığından itiraz ettim. Üstüme yürüyüp *(sen burasını ne zannediyorsun? Daha neler yapacağız sana)* dediler. Bu arada iri yarı, esmer ve **(yüzbaşı)** dedikleri biri devamlı beni s...ceğini, ve oradaki erleri de s...ceğini söylüyordu.

Sonra beni yere yatırdılar. Kollarımı açarak beni bir tahtaya iplerle bağladılar. Ayaklarımı da falakaya geçirip vidaladılar. Önce copla ayaklarımın altına sonra da vücuduma ve kollarıma vurmaya başladılar. Bu kadar falakayı iki er havada tutuyorlardı. Bir müddet sonra odaya bir âlet getirdiler. Ucundan çıkan tellerin birini el, birini ayak parmağıma bağladılar. Ayaklarımdan aşağı doğru biraz su döktüler ve elektriği vermeye başladılar. Bütün kaslarımın birbirinden ayrılıyor gibi olduğunu ve bütün vücudumun dayanılmaz bir acıyla kasıldığını hissettim. Bu arada coplama işi de devam ediyordu. Bu bir süre devam etti. Ara verdikleri zaman ise falakadan çözmediler. Bir tanesi buluzumun düğmesini açarak sütyenimi çıkardı. Diğeri de külotumu çıkardı. Odada en aşağı beş kişi vardı. Bir tanesi de Ankara'da görevli olup o sıra İstanbul'a gelen Ümit Erdal'dı. Elektrik ve copla dövme işi tekrar başladı. Bu ara iri yarı esmer, **(yüzbaşı)** dedikleri adam önümde bir cop alarak kadınlık organının civarında gezdirip makatıma soktu.

Etraftakiler bu duruma gülüyorlar, şimdi hatırlayamadığım ama o sıra bütün kanımı beynime çıkaran lâflar ediyorlardı. En son karşımdakilerin sapık, insanlıkla hiçbir alakası olmayan kişiler olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Kendime gel-

diğimde falakadan çözülmüştüm. Ayaklarım, kollarım, şişmişti, Ve tutmuyordu. Buluzumun düğmelerini bile ilikleyemedim. İki er koluma girerek beni odadan çıkardılar. Yere su (**tuzlu**) dökülmüştü. Üzerinde zıplamamı söylediler. Oysa ben ayaklarımı kıpırdatamadığım için kendi başıma ayakta duramıyordum. Ancak iki askerin tutmasıyla ayakta durabiliyordum. Bir asker daha çağırdılar. O da ayağını havaya kaldırıp yere vurdu. Daha sonra öğrendiğime göre, şişkinlikleri indirebilmek ve işkenceye devam edebilmek içinmiş. Sonra beni koltuğa oturttular. Ve pijama giydirdiler. Beni öldüreceklerini, kimsenin haberinin olmayacağını, kadınlığımı yitireceğimi ve bunun gibi tekliflerin ardı arkası kesilmeksizin devam ediyordu. Bir süre sonra tekrar falakaya bağlayıp elektrik vermeğe ve copla dövmeğe başladılar. Ne kadar devam etti bilmiyorum. Zira bu (**seansların**) sonunda baygın hale geliyordum. O gece geç vakit beni bırakıp gittiler. Ellerimi kelepçelediler ve yatmamı söylediler. O gece hiç uyumadım. Çünkü en ufak bir harekette her tarafıma bıçaklar saplanıyor gibi oluyordu. Her tuvalete götürdüklerinde ayaklarıma zincir vuruyorlardı. Ertesi gün bütün bu işkenceler tekrarlandı. Bu sefer elektriği kulağımdan bağladılar ve gittikçe dozunu artırarak verdiler. Bir ara erleri çağırarak falakanın iki yanından kollarımı bağladıkları tahtaları havaya kaldırdılar.

Elektrik verildikçe havada sallanıyordum. Adamların karşıma geçip bu halimle alay ettiklerini hatırlıyorum. (**Şuna bak, ağzı burnu nasıl çarpılıyor**) diyerek...

Bir müddet sonra aslında sordukları kişinin yerini bilmediğimi ve sırf işkenceye ara verilsin diye

böyle söylediğimi kendilerine söyledim. Bunun üzerine işkence daha şiddetle tekrar başladı. O gece geç saatlere kadar devam etti. Ertesi gün bana yerini sordukları kişiyi buldukları için beni bıraktılar. O gün akşam üstü ben Ferit İlsever ve Ayten Bulut MİT'ten Emniyete götürüldük. Ben zorlukla yürüyebiliyordum. Buna benimle beraber olan yukarıda saydığım arkadaşlar ve o gece nöbetçi olan komiser Orhan ve diğer birinci şube polisleri şahittir

O gece birinci şube müdürü Şükrü Balcı'nın odasına alındım. Bana işkence yapanlar arasında olan zayıf, orta boylu, renkli gözlüklü biri de oradaydı. Ve emniyette kaldığım bir ay sürede kendisini sık sık gördüm. Şükrü Balcı bana kız mı, kadın mı olduğumu, bu konuda beni muayene ettireceklerini söyledi Ayrıca Doğu Prinçek'in nerede olduğunu sordu. Bilmediğimi söyleyince beni hırsla tokatladı. Bu olaya Nuri Çolakoğlu tanıktır. Ben emniyette kaldığım sıra elimin küçük parmağında kablonun bağlandığı yerin izine, kollarımdaki morluk ve şişliklere ve ayaklarımın topalladığını ,o sırada göz altında bulunan Ayten Bulut, Çiğdem Kömürcüoğlu ve Esat Korkmaz tanıktırlar Ayrıca orada adını Naci olarak duyduğum, sonradan Hüseyin Karanlık olduğunu öğrendiğim kişi de ayakta duramayacak bir halde, elleri, ayakları, yüzü şişmiş bir durumdaydı. Her gün benim kaldığım odanın karşısında doktor tarafından yeniden işkence yapılabilmesi için tedavi ediliyordu. Bütün bunların sonucu ayaklarımın derisi parça parça döküldü. İki tırnağım düştü, sol kolum uzun süre tutmadı ve uzun süre yere zorlukla basabildim Adet durumlarım ise hâlâ düzensizdir.»

Dilekçe sahibi	Gönül Zileli
Doğum yeri	Bursa, 1946
Baba adı	Muzaffer
Gözaltına alındığı tarih	14 Eylül 1972
Tutuklandığı tarih	11 Ekim 1972

«14 Eylül 1972 günü İstanbul'daki evimi basan polisler tarafından Gayrettepe birinci şube müdürlüğüne getirildim. Gece saat 21.00 'den 02,00'ye kadar aralıklı olarak elektrik işkencesine tabi tutuldum. Hücreden alınıp çıkarıldığım birinci kattaki bir odada kayışlarla iskemleye bağlandığımı hissettim. Parmaklarımdan ve bileklerimden verilen değişik dozdaki ihtar akımlarından sonra **(çok kuvvetli bir gizli örgütün karşısında bulunduğum)** söylendi Bu işkence sırasında sonradan bana ait olmayan çeşitli takma isimleri kullanmakla suçlandım. Birara da benden bir hafta kadar önce yakalanmış bulunan bir arkadaşım **(Halil Lütfü Tunç)** ile karşılaştırıldım. Tunç'un başında sargılar vardı. Polisler bu çocuğun başını kendilerinin yardıklarını açıkça söylediler Tunç'un emniyet arşivinde bulunması gereken yandan çekilmiş resimlerinde bu sargılar silinmeye çalışılmasına rağmen bellidir. Ayrıca gözlerim bağlı olduğu halde sesinden tanıdığım benimle aynı evde kalmakta olan Kâzım Koyun'un çığlıklarından yanımda ona da işkence yapıldığını anladım. Ve polislerin **(hayalarına bağlayın)** dediklerini işittim.

Aynı akşam yapılan işkenceler arasında tahkikatla ilgili olmadığı halde tanıştığımı bildikleri bazı kimselerle cinsi münasebette bulunup bulunmadığımı sorup ağır küfürler ediyorlardı Ertesi gün de bir gece önceki işkence sırasında evime gelebileceklerini kabul ettiğim kimselerin eve gelmediklerini görünce, ağzımdan ve dilimden elektrik vererek beni cezalandırdılar. O gün veya ertesi günkü bir sabotaj olayına karıştığımı (**itiraf**) ettirmek için de uğraştılar. Daha sonra gözlerim açıldığında bu sabotaj olayının ne olduğunu tekrar sorduğumda (**kusura bakma, yanlışlık olmuş**) cevabını aldım. Elektriğin zayıf olan kalbimi durdurabileceğini söylediğinde, daha önce çok denediklerini elektiriğin kalbi durdurmadığını, durdursa bile umurlarında olmadığını söylüyorlardı.

Emniyette bulunduğum sıralarda çeşitli zamanlarda işkenceye tabi tutulan Kâmil Erdem Ömer Kömürcüoğlu, Osman Gürhan Ertür ve isimlerini duymadığım bir çok kimsenin işkence sırasında çıkardıkları sesleri duydum. Ve hücreye getirildikten sonra inlediklerini dinledim. Gözaltı süremin dolmasına yakın verdikleri kâğıda yazdığım ifademi beğenmediklerinden, bir gece yarısı tekrar yukarı kata çıkarılıp iki kişi tarafından tekme ve tokatla dövüldüm Bu sırada üç dişim kökünden oynadı. Tedavisine Sağmacılar Cezaevinde başlandı. Ankara'ya getirildiğimde tedavim yarım kaldı. Ayrıca sadmelerin tesiriyle aralandığı için mikrop kapan göbeğimdeki (**fistül**) için tutukevi doktorunun verdiği merhemin de tutukevi sağlık kayıtlarında olması gerekir Ayrıca tutuklandıktan bir ay sonra getirildiğim Ankara tutukevinden alınarak MİT'e götürüldüm.»

Dilekçe sahibi	Şule Zaloğlu
Doğum yeri	İstanbul, 1948
Baba adı	Nihat
Gözaltına alındığı tarih	11 Mayıs 1972
Tutuklandığı tarih	1 Haziran 1972

«3 Mayıs 1972 tarihinde saat 6.30'da sokaktan dört-beş kişi tarafından koluma girilerek, gri renkte, pencereleri olmayan minibüs tipli bir arabaya atıldım. Pardesümü kafama giçererek gözlerimi kapattılar. Kızılay'dan tahminen 15 dakikalık bir mesafede bilmediğim bir yere gittik. **(Getirdik komutanım)** diyerek ismimi söylediler, merdivenle bir kat aşağıya indik Daha sonraki günlerde gördüğüme göre, koridora açılan bir büyük, iki küçük oda, bir banyo ve tuvalet ve koridorun sonunda ufak, demir kapılı bir hücre vardı. Koridorda tomsonlu askerler nöbet tutuyordu. Büyük oda işkence yapılan oda olarak kullanılıyordu. Ben orada bulunduğum sırada Nuri Çolakoğlu'nu işkence yapılmış vaziyette gördüm Tek ayağının üzerine basamıyordu ve ayağı sarılıydı, bir elinin parmakları simsiyahtı ve kanıyordu. Fatma Gül Baltalı'yı 4 Mayıs ta sabaha karşı getirdiler. Beni odadan çıkarttılar, ona elektrik verdiklerini ve çığlıklarını duydum Alaettin Sevimli, Nejat Bayramoğlu, Faysal Karaçlı oradaydı. İsimlerini bilmediğim ve duymadığım iki üç kişiye de işkence yapıldığını duydum.

Bana oranın komutanı olduğu anlaşılan (albay) diye hitap edilen kimse tarafından meydan dayağı atıldı. Daha sonra elimden ve ayağımdan kablo bağlanarak elektrik verildi. Bu arada yere yatırmışlar ve iplerle ellerimi ve ayaklarımı uzun tahtalara bağlamışlardı. Ayaklarımı havaya kaldırmışlar ve altlarına copla vuruyorlardı. Bazı geceler nöbetçi üsteğmenin verdiği emirle uyurken kaldırıyorlar, bir kaç saat uyumama cezası veriyorlardı. Orada bulunduğum sırada mide kanaması geçirip devamlı kustuğumu halde tıbbî müdahalede bulunmadılar.

Bana orada doğrudan Genelkurmay'a bağlı olduklarını, MİT, emniyet ve jandarmanın işi beceremediklerini, kendilerinin bu nedenle kurulmuş illegal karşı gerilla örgütü olduklarını söylediler. Hatta Kızıldere'ye de kendilerinin gittiklerini belirttiler. Bulunduğum yerden kimsenin haberi olmadığını, isterlerse öldürüp bir köşeye atacaklarını, kimsenin hesap sormayacağını, mücadeleyi kendilerinin kazandıklarını, burada kanun da, anayasa da, devlet de kendilerinin olduğunu söylediler.

Orada bulunan, birbirlerine askeri rütbelerle hitap eden kimseleri gördüğümde tanıyabilir, tarif edebilir, haklarında bilgi verebilirim.»

Dilekçe sahibi	Fatmagül Baltalı
Doğum yeri	Manisa, 1950
Baba adı	Hükmü
Gözaltına alındığı tarih	12 Mayıs 1972
Tutuklandığı tarih	1 Haziran 1972

3 Mayıs 1972 gecesi evimden sivil giyimli fakat birbirlerine **(yarbayım, üsteğmenim)** şeklinde hitap eden kişiler tarafından alındım. Bindirildiğim Renault marka arabada gözlerim bağlandı. Tahminen onbeş dakika sonra araba durduruldu ve otomobilin içindeki **(görevliler)** dışardan görülmememi sağlamak için başımı eğdirdiler ve **(sıkıyönetim görevlisiyiz)** diyerek kontrolden geçtiler. Bu olaydan üç dört dakika sonra arabadan indirildim. Birkaç basamak çıktıktan sonra bir binanın içine girdik. Sonra merdivenden inip biraz yürüdükten sonra bir odaya sokuldum. Burada gözlerimin bağını açtılar. Burası büyükçe bir odaydı; sonradan bizzat tecrübeyle öğrendiğim gibi işkence odasıymış.

Ben odaya girdiğimde içeride SBF öğrencisi Şule Zaloğlu vardı. Sonra Nejat Bayramoğlu da içeri girdi. Bana işkence etmeye karar verdikleri zaman bu iki kişiyi dışarı çıkarıp işkence âletlerini odaya getirdiler. Ayakkabılarımı ve çoraplarımı çıkarttırarak ayaklarımı birbirine bağlayıp falakaya yatırdılar. Bir yandan falakaya çekerken diğer yandan da sağ ayağımdan ve sağ elimin parmağından

elektrik veriyorlardı. Ve cereyanın daha iyi geçmesi için ayaklarıma ve ellerime su döküyorlardı. Ayrıca sürekli olarak hakaret edip, *(bak daha başına neler gelecek, neler geleceğini öğrenmek istiyorsan, getirelim Nuri Çolakoğlu'nu da burada adamın başına neler geleceğini gör)* diyorlardı. Nitekim daha sonra Nuri Çolakoğlu'nu gerçekten gördüm. Kendisinin el tırnakları yakılmıştı. Bir ayağı da tutmuyordu. Bacağında da yaralar vardı. Bana yapılan işkenceye Şule Zaloğlu, Nejat Bayramoğlu, Faysal Karaçalı ve Nuri Çolakoğlu şahittir. Çünkü işkence yapan kişilerin dediğine göre, doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığına bağlı **(karşı gerilla üssü)** olarak adlandırılan bu yerde kaldığım sürece bu şahıslar da aynı yerde ayrı ayrı hücrelerde kalıyorlardı ve çığlıklarımı hepsi işittiler.

Bana elektrik işkencesi ve falaka yapılırken başımda birinci şubede görevli Ümit Erdal bulunuyordu. Kendisi beni copla tecavüz etmekle tehdit etti. İşkence kazığının iki ucundan tutan kişilerden birisi iri yarı, esmer, kıvırcık siyah saçlı ve gözlüklüydü. Zaten diğer işkenceciler tarafından *(gözlüklü üsteğmen)* olarak anılıyordu. O gece işkence odasında kaldıktan sonra ertesi gün sorgu başladı. Beni sorgulamaya gelen ve kendisine *(binbaşı)* olarak hitap edilen orta boylu, mavi gözlü, bıyıklı şahsın ilk sözü **(olağanüstü şartlar içinde olduğumuzu biliyorsun, mücadele ettik, biz kazandık, burada ceza kanunlarının her türlü himayesinden uzaksın)** oldu. Zaten evden alınıp arabaya bindirildiğim andan itibaren *(anayasanın ondördüncü maddesini unut)* demeye başlamışlardı. 4 Mayıs 1972 günü gecesi bulunduğum odadan çıkarılarak kori-

dorun sonundaki bir hücreye götürüldüm. Ve bir sıraya zincirlendim.

Aynı hücrede Faysal Karaçalı da vardı. Sonra bu şahsı çıkardılar. Faysal Karaçalı beni bu hücrede ölümle tehdit ettiklerine tanıktır. Ertesi gece yeniden hücrem değiştirildi. Bu kez helânın yanındaki banyoya atıldım. Ve yeniden zincirlendim. İki hücrede de oranın komutanı olduğu belirtilen bir (**albay**) beni ziyaret etti ve beni (**Allahımın bile kurtaramayacağını, orada anayasanın da, babayasanın da kendisi olduğunu**) defalarca tekrarladı, ağıza alınmaz küfür ve hakaretlerde bulundu. Hücrelerin önünde tomsonlu nöbetçiler duruyordu ve bunlar nöbetçi üsteğmenin emriyle (**kalk ulan eşşekoğlu eşşek**) diyerek hücrelerde kalanların uyumasına mani oluyorlar, canları istedikçe gözetleme deliğinden bakıp küfür ediyorlardı. Buradaki görevli askeri kişiler kendilerinin Kızıldere'ye giden ekip içinde bulunduklarını açıkça belirttiler. Bu (**karşı gerilla üssünden**) ayrılıp emniyet birinci şubeye getirildiğimde ayaklarımın durumunu ve elimdeki yaraları o sırada birinci şubede bulunan İdris Yalçın ve Özal Bayramoğlu görmüşlerdir. Herhangi bir tahkikat açıldığı takdirde sözü geçen bina ve işkence eden şahıslar hakkında etraflı bilgi verebilirim.»

Dilekçe sahibi	Leyla Gür
Doğum yeri	İstanbul, 1948
Baba adı	Hüsamettin
Gözaltına alındığı tarih	24 Mayıs 1972
Tutuklandığı tarih	13 Haziran 1972

«24 Mayıs 1972'den beri bulunduğum Emniyet Sarayı yedinci kattan alınarak 6 Haziran 1972 günü öğleden sonra saat 14.30'da her tarafı kapalı bir minibüsle bilmediğim bir yere götürüldüm. Minibüste benden başka birinci şubeden tanıdığım bir polis memuru ile esmer, ufak tefek, zayıf ve sinirli görünümlü biri vardı. Arabadan inerken gözlerim bağlandı. Arabadan inip villa gibi bir binaya girerken hissetiğim hava cereyanı ve rüzgâr uğultusu açıklık bir yerde olduğum hissini veriyordu. Kapısında askerlerin nöbet beklediğini ve de camlı kapılarla tül perdeler olduğunu gözlerim iyi bağlanmadığı için gördüm. Kolumdan tutarak içerde oniki basamak kadar indirdiler. Gözümü açtıklarında bir bodrumda olduğumu anladım. Yüzüm duvara dönüktü. Sonra kolumdan saatimi çıkarıp çantama koydular. Ve beni de geniş bir odaya aldılar. Bu odada masanın başında Doğu Perinçek olduğunu sonradan öğrendiğim gibi oturuyordu. Burda yüzüme sonradan izleri dört beş gün geçmeyen tokatlar attılar. Sonra ayakkabı ve çoraplarımı çıkarttırıp ayaklarımı falaka sopasına bağladılar.

Kollarımı da iplerle bir tahtaya gerdiler. Bundan önce kollarımda ip izleri kalmasın diye ceketimi de giydirdiler. Çıplak kabloları sağ ayağımın küçük parmağı ile sağ elimin küçük parmağına bağlayıp, elektrik vermeye başladılar.

Bu anda odada beni evden almaya gelen bıyıklı, yüksek rütbeli bir subay da vardı. Ne kadar süreyle elektrik verdiklerini hatırlamıyorum. Bu arada başımda copla birisi de bekliyordu. Sonra beni çözdüler, ayaklarıma su döküp üstünde sıçramamı istediler. Yapmak istemediğimi söylediğim vakit *(Burada senin istediklerin olmuyor, biliyorsun)* diye cevap verdiler.

İfadem sürekli tehditler altında alındı. **(Burada aylarca kalırsın, canını sıkmaya başladın, başına neler gelebileceğini biliyorsun)** gibi. Emniyetteki annem Armağan Anar ve Fatma Gürdilek emniyetten alınıp götürüldüğümü biliyorlardı. Beni götürüldüğüm yerde Doğu Perinçek ve Halil Berktay gördü. Dönüşte beni annemin ve Fatma Gürdilek'in önüne bitkin bir şekilde bıraktılar. Benim halimin onlara da ders olmasını istiyorlardı herhalde.»

Dilekçe sahibi	Fatma Arda
Doğum yeri	İstanbul, 1941
Baba adı	Halil
Gözaltına alındığı tarih	21 Aralık 1972
Tutuklandığı tarih	5 Ocak 1973

«İstanbul emniyet birinci şubeye 21 Aralık'ta alındım. 22 Aralık 1972 sabahı aynı binanın üst katında bir yere götürüldüm. On kadar kişi tarafından üç saat süreyle şu şartlar altında sorguya çekildim. El ve ayaklarımdan sandalyaya kayışla bağlandım. Arada kısa fasılalar bırakılmak suretiyle devamlı olarak önce ellerimden sonra sol kulak, sol göğüs ve göbek altı bölgelerinden elbisem yırtılmak suretiyle elektrik cereyanı verildi. Bu esnada ağır hakaret ve tartaklamalara maruz bırakılmaktaydım. İşkenceyi izleyen diğer sorgularım ise devamlı işkence tehdidi altında yapıldı. Gözlerim bağlı olduğundan işkence yapanları göremedim. Ancak başlarında İstanbul emniyetindeki ifademi olan görevlinin bulunduğunu sesini tanıdığım için biliyorum. Ayrıca kendisi de sonraki sorgularında, ilk işkenceli sorguda hazır bulunduğunu bizzat belirtmiştir.

Dilekçe sahibi Fatma Güneş Erkan

«Ankara emniyetinin altıncı katında günlerce baskı ve işkenceye maruz kaldım. El, ayak, yüz, kulak ve dudağımın kenarından elektrik verildi. Cop ve yumrukla meydan dayağına çekildim. Bayılana kadar dövdüler. Bu arada sayısız küfür ve hakaret yapıldı. (**Çırılçıplak soyup nişanlının yanında tecavüz edeceğiz**) tehdidi bunların en küçüğüydü. Korkut Erkan'a işkence yaparken bana dinlettiler. Bana işkence yaparken O'nu kapıdan baktırdılar. Halimi görmem için yüzüme ayna tutuyorlardı. Bütün bu işkenceler boyunca Ümit Erdal Mevcuttu. Tabancayla öldürüp pencereden atacakları tehdidini küçümseyerek kullanıyorlardı. Bu işkencede ellerimin parmaklarını geriye bükerken sol elimin küçük parmağı sakatlandı. İlk iki gün su vermediler, daha sonra da su içirmeye zorladılar.»

Dilekçe sahibi Şükran Kumral

«Bana Ankara emniyetinin altıncı katındaki işkence salonunda gözlerim bağlı olarak, kollarımdan ve ayaklarımdan sopalara bağlanarak, el ayak parmaklarımdan ve sağ kolumdan elektrik verildi. Aynı zamanda ayaklarım da falakadan geçirildi. Ayaklarıma copla vuran polis memuru Rüknettin Sorgun'u gözlerimdeki bantın altından gördüm. Sorgu odasına alındığımda gözlerimi Ümit Erdal açtı. Aynı işkence aynı gün akşam tekrarlandı. Arkasından sorguya alındığımda Bülent Kumral'ı işkence odasına getirerek ona işkence yaptılar ve sesini dinleterek ona yapılan işkenceyi ancak benim konuşarak durduracağımı söylediler. Bu arada ahlâksız sözler söyleyerek hakaret ettiler.»

Dilekçe sahibi : Mine Haksal

«2 Eylül 1972'de Gayrettepe'deki ikinci katta gözlerim bağlı olarak elimden ve ayağımdan (**bir seanslık**) elektrik işkencesi gördüm. Bir iki tokat attılar. Bir de Fahrettin Benli saçlarımdan çekip, dolaba vurdu. Bunun dışında emniyette kaldığım sürece birçok siyasi polis ve MİT mensubunun hakaret ve işkence tehditlerine maruz kaldım. Bu görevlilerden isimlerini öğrenebildiklerim, birinci şube komiserlerinden Fahrettin Benli, Hikmet **Yapar** ve birinci şube müdürü Şükrü Balcı'dır.»

Dilekçe sahibi : Ferai Özipek

«Ankara emniyetinin altıncı katında elektrik ve copla falaka işkencesi gördüm. Elektriği parmaklarımdan verdiler. Copla bir iki defa dövdüler. Sarkıntılık, çeşitli hakaret ve tehditlerde bulundular. Hakaretler, bütün kız arkadaşlara yapılan aşağılık isnat ve tehditlerdi. Çengele asma ve elektriğe götürme ile çeşitli defalar tehdit edildim. Ümit Erdal *(**Artık sizi birbirinize dövdürüyorum. Vur diyorum, vurmazsa ne olacağını da anlatıyorum. O da işkence görmemek için vuruyor. Bu sırada da resmini çekiyorum. Mahkemelerde işkence dediniz mi göstereceğim. Biz değil, onlar birbirlerini dövüyor diyeceğim**)* dedi. Sonra da elindeki copla Korkut Yiğitalp'ı dövmem için baskı yaptı.»

Dilekçe sahibi : Füsun Orhon

«19. 9. 1972 günü evi basan polisler tarafından emniyet birinci şube Gayrettepe'ye götürüldüm. 18. 9. 1972 günü evi polisler bastı. Şükrü Balcı tarafından sorguya çekilip tokatlandım. Sonra evimde kalan Atıl Ant ile İstanbul Emniyet birinci şubeye götürüldük. Ertesi gün Şükrü Balcı ve Fahrettin Benli tarafından sorguya çekildim. Hakaretlere, ahlâksız sorulara ve tehditlere maruz kaldım. Ertesi gün gözlerim bağlı olarak bir odaya götürüldüm. Sağ el ve sol ayak parmaklarıma elekrotlar bağladılar. Odada seslerinden tanıdığım kadarıyla birinci şube komiserlerinden Hikmet Yapar ve birine **(albayım)** diye hitap ettikleri iki MİT görevlisi bulunuyordu. Bir müddet hem elektrik verdiler, hem dövdüler. Sonra bunun bir ihtar olduğunu, herşeyi söylemezsem öldüreceklerini söylediler ve hücreme götürdüler.»

Dilekçe sahibi : Kazime Erten

«Siverek karakol komiser yardımcısı (**Şimdi terfien Muğla'da**) Bekir Ege ve oniki polis tarafından dövüldüm. Elle sarkıntılık, karda çıplak ayakla yürütme, küfür, tehdit, kadın arkadaşlara söylenmesi adet olan aşağılık küfürler. 38 gün kanama geçirdim. Bu konuda Diyarbakır Askeri Hastanesinden raporum var. Bekir Ege'nin eşim Taylan Erten'ın bıyıklarını yoluşunu gördüm. Hücreden getirildiğinde de böbrek üstleri ve ayak altları patlamış, şişmiş ve morarmıştı. Tecavüze yeltenen polisi, baş bekçi **(Kürt ve Siverekli)** ben burada oldukça izin vermem diyerek engelledi.»

Dilekçe sahibi : Çiğdem Kömürcüoğlu

«25 Mart 1972 günü öğlen emniyet kuvvetleri tarafından duraktan alındım. Arabaya bindirildiğim andan itibaren küfür ve hakaret ettiler. Üzerimde silâh olmayışına çok şaşırdılar. Emniyette önce bir iki sual sordular, sonra Mahmut Dikler'e götürdüler. O da biraz konuştuktan sonra suratıma bir tokat atıp götürmelerini söyledi. Falakaya yatırıldım, çeşitli âletlerle dövüldüm. En sonunda da sıra odadaki odunlara geldi. Kaldırıp ayaklarımı tuz'u suya sokup yürütüyorlardı. Yürürken sopayla ve yumrukla dövüyorlardı. Ellerime de odunla vuruyorlardı. Sonra tekrar falakaya yatırıyorlardı.

Bu ne kadar böyle sürdü bilmiyorum. Ayaklarım patladı, otururken de burnumdan kan gelmeye başladı, bıraktılar. Bu arada falaka sırasında elle sarkıntılık yapıldı, suratıma tükürüldü. Birinci şube polisleri, polis memuru Kemal ve Fahrettin Benli tarafından bizzat dövüldüm. Enver Çakır da zaman zaman bulundu. Ve adını bilmediğim bir takım kişiler daha vardı. Bu ara da makasla dilimi kesmeye kalktılar. Ayaklarım tedavi altına alındı ve iltihaplanmasın diye doktor üç dört tane ilâç verdi. İki üç gün sonra Sıkıyönetimden geldiği söylenen bir

albayın karşısına götürüldüm. Üniformalıydı. Konuşmazsan öldürüp denize atacaklarını, altı milyonu göz kırpmadan feda edeceklerini söyledi. Birkaç gün sürekli olarak bir iğne yapacakları ve o zaman bülbül gibi konuşacağım tehditleri altında tutuldum. Bu arada serbest bırakma teklifleri ve ölüm tehditleri arasında sürekli olarak türlü manevi baskı yapıldı. Bir akşam alındım, yumrukla ve karate vuruşlarıyla dövüldüm.

Gözlerim bağlanarak götürüldüğüm bir odada elimden, ayağımdan, kulağımdan, yüzümden, kafamdan, göğsümden kesintisiz olarak saatlerce elektrik verildi. Akım bir uzun, birkaç saniye süren bir şekilde bir de kısa akım olarak tekrarlanıyordu. Kaç saat sürdü bilmiyorum. Ellerim, bacaklarım şişti, sımtımda yaralar oldu. Sol kol ve ayağım da tutuldu. Ancak ayağımı sürüyerek yürüyebiliyordum. Elektriği polis memuru Kemal verdi. Sesinden tanıdım. Kendilerine *(**yüzbaşı, binbaşı, yarbay**)* diye hitap edilen başka kişiler ve Fahrettin Benli vardı. Ertesi gün tekrar gözlerim bağlı olarak götürüldüm. Sandalyeye bağlandım. Ellerim ve ayaklarıma elekrotlar bağlandı ama bu sefer elektrik verilmedi. Böyle bağlı vaziyette *(**yarbay**)* diye hitap edilen kişi tarafından yumrukla ve sonra *(**yüzbaşı**)* diye hitap edilen kişi tarafından sopayla dövüldüm. Enver Çakır da arada sırada gelip gidiyordu. Bir de gözlüklü, yüzü çiçek bozuğu bir adam vardı. Ama adını bilmiyorum. Psikolojik baskı metodlarına çok meraklı birisiydi. İki üç gün sonra tekrar gözlerim bağlı olarak götürüldüm. Yine yukarıda anlattığım şekilde elektrik verildi. Ayrıca kulaklarıma, ellerime akımın şiddetini arttırmak için

nişadır sürdüklerini söylüyorlardı. Sürekli hakaret ediyorlardı. Bu sefer elektriği *(binbaşı)* diye hitap edilen gözlüklü kişi verdi. Albay ve diğer tanımadığım bazı kişiler ve polis memuru Kemal vardı. Bundan sonraki günlerde sürekli olarak işkence tehdidi altında bekletildim. Ve ölüm tehdidi altında tutuldum. Ve sürekli diğer manevi baskılar yapıldı. Fakat maddi olarak başka bir şey yapılmadı.»

Dilekçe sahibi : Şenal Sölpüker

«6 Eylül 1972 gecesi evde polis ve MİT görevlileri ile karşılaştım. Bana evden aldıkları kitapları göstererek (**öğrencilerini bunlarla mı aydınlatıyordun**) diye sordular. İşlerine gelmeyen bir cevap alınca da tokatladılar. Bu olay annemin ve babamın gözünün önünde cereyan etti. Engel olmak isteyen annem de tartaklandı. Gayrettepe'de karşılaştığım Şükrü Balcı, Akyarı TÖS'den tanıştığımızı ima ederek soru sormaya bile gerek görmeden işkenceye alınmamı buyurdu. O günkü ve ondan sonraki günlerdeki işkencelerde elektrik, el ve ayak parmaklarımdan, göğüs uçlarından, karnımdan, kasıklarımdan, bel kemiğimden, kulak, şakak, gırtlak ve dudaklarımdan verildi. Elektriğe ara verildiğinde falakaya çekiliyordum. Su üzerinde yürürken sırtıma kırbaç gibi bir cisimle vuruyorlardı. Ayrıca öğrencimin işkence anında acı gücüyle kırdığını söyledikleri iskemlenin parçalarıyla da vuruyorlardı. **(Öğrencimin kendisinin işkence anında bağlandığı iskemleyi kırdığını, buna rağmen emniyet ifadesine, kendisine işkence yapılmadı, şeklinde bir cümle eklendiğini, Gayrettepe'den Selimiye'ye getirilirken bana söyledi.)**

Ablama ve öğrencime işkence yapacakları tehdidi, beni öldürmelerinin zor bir iş olmadığı, cesedi pencereden atıp intihar etti diyeceklerini söyle-

diler. Ayrıca bunun pek çok örneğinin de bulunduğunu söylediler, sık sık tekrarladılar. Alınışımın üçüncü günü sabahtan başlayıp 16'ya dek işkence yaptılar. Öğle üzeri Latif Güvencin'i getirerek ortak işkence uyguladılar. Bana elektrik verirken O'nu dövüyorlardı. Sonra benim ellerimi ve ayaklarımı O'na tutturarak bana verilen elektriğin O'na da geçmesini sağladılar. Aynı gün bir arabaya bindirip İstanbul'un çeşitli semtlerini dolaştırdılar. Kapı önünde direndiğim için Şükrü Balcı ve Hikmet Yapar tarafından dövüldüm. Kapı önündeki bu dövme işlemine gözlüklü, orta boylu *(**binbaşım**)* diye hitap ettikleri MİT görevlisi ile boynunda bir kolye ile dolaşan sarışın, uzun boylu polis görevlisi de katıldı. Dönüşte araba vapurunda arabanın içinde dövdüler. Bir kamyon şoförü ilgilenmek isteyince kendisini oradan uzaklaştırdılar. Bu işkence ve baskıları 17 gün sürdü.

Adli müşavirlik ve savcılıkta da baskı ve hakaretler sürdü. Nihat Güner MİT'e yeniden göndermekle tehdit etti. Emniyette bulunduğum sürece Lâtif Güvercin'den başka Lütfi Tunç, Kazım Koyun, Gönül Zileli, Gökdere Candemir S. Balkar, Füsun Orhon'un işkence izlerini gördüm. Füsun Orhon, Gökdere Candemir, S. Balkar, Seval Sölpüker, Gönül Aydın *(**Selimiye'de**)* de vücudumdaki cop yanık ve elektrik izlerini gördüler.»

ŞENAL SÖLPÜKER'İN AÇIKLAMASI

Ankara Üç Numaralı Askeri Kadın Tutukevinde bulunan Şenal Sölpüker, yayından bir süre sonra, dilekçesi hakkında açıklama gönderdi. Sölpüker açıklamasında, dilekçede işkenceci olarak adı geçen Nihat Güner'in yanlış hatırlama sonucu yazıldığını belirtti. Sölpükler şöyle dedi:

«Adı geçen savcı Nihat Güner değil, Hilmi Güler'dir. O dönemde isimlerini yalnış bilmem beni böyle bir hataya yöneltti. Ayrıca Hilmi Güler bana işkence yapmış değildir. Ancak işkenceye tekrar göndermekle tehdit etmiştir.»

Dilekçe sahibi : Gökdere Candemir

«6 Eylül 1972 gecesi saat 10.30 sıralarında silâhlı emniyet mensupları tarafından evimden alındım. İstanbul emniyet birinci şubeye götürüldüm. Şükrü Balcı'nın sorularını cevapsız bıraktığım gerekçesiyle cevap verinceye kadar nezarette kalacağım söylendi.

7 Eylül sabahı hücremden alındım, gözlerim bağlandı, götürüldüğüm yerden oldukça kalabalık olduklarını tahmin ettiğim kişilerin sorularıyla karşılaştım. Bu arada her iki el ve ayak parmaklarıma elektrotlar bağlandı. Evimin aranmasında el koydukları 1971'de İzmir'de tutuklanmamla ilgili sonuçlanmış olan davama ait gerekçeli hüküm ile İzmir emniyet ikinci şubede ve Şirinyer askeri cezaevinde kaldığım sürece tuttuğum günlüğün okunup her satırı için özel olarak elektrik işkencesine tabi tutuldum. Hücreme götürülürken bu yaptıklarının başlangıç olduğunu, sorularına istedikleri gibi cevap vermezsem çeşitli usulleri deneyeceklerini söylediler.

8 Eylül günü tekrar işkenceye alındım. Yine aynı işkenceye bu sefer üstümdeki giyeceklerim parçalanıp çıkarılarak başlandı. Her iki el ve ayaklarımda çift elektrotlar mevcutken, göğüslerimde ve vücudumun muhtelif kısımlarında akım nakleden bir cihaz dolaştırılmaktaydı. Akım verilen bölgelere

su dökülerek akımın daha kolay geçmesi sağlanıyordu. Kendisine (**albay**) diye hitap edilen bir şahıs isterlerse beni öldüreceklerini, bundan hiç kimseye hesap vermek zorunda olmadıklarını, intihar ettiğini söylemekle meselenin kolayca kapanabileceğini söyledi. Bayılınam üzerine emniyetin doktoru tarafından tedavi edildim. Dinlenmem için bir gece işkenceye ara verildi. Ertesi günü tekrar sabahtan alındım. Aynı işlere üçüncü gün de devam edildi. Bu sefer daha iğrenç davranışlarda bulunacakları açıkça söylendi. Emniyette kaldığım onyedi gün zarfında çeşitli hakaret, tehdit, işkence altında ifadem alindı. Ankara askeri savcılıktaki soruşturma esnasında ise, emniyette alınan ifademin hikâyeden ibaret olduğu, arkadaşlarımı ve kendimi suçlayan ifade almak için tekrar aynı muameleye tabi tutulacağım tehdidi altında sorgum yapıldı.»

Dilekçe sahibi : Ufuk Alper

«28. 9. 1972'den 12 Ekim 1972'ye kadar Diyarbakır'da gözaltında kaldım. 2 Ekim'de askeri hastaneden alınarak eski sıkıyönetim cezaevinin bulunduğu yerdeki Merkez Komutanlığına bağlı şubeye götürüldüm. Burada ifademi almaya gelen MİT mensupları tarafından işkence tehditleri yapıldı ve tokatlandım. 12 Ekim'de Ankara üç nolu cezaevinin gözaltı kısmına getirildim. 9 Kasım'da gözlerim bağlı olarak bir yere götürüldüm. Buraya gelir gelmez görevliler **(buraya nasıl getirildiğini biliyorsun, burada kanunlar işlemez, iki alternatifin var ya, her şeyi anlatırsın ya da sağ çıkamazsın, 36 milyon kişiden birisin, kimse ne olduğunu bilemez)** dediler. Sordukları sorulara verdiğim cevapları beğenmeyerek başka bir odaya götürüp ellerimden ve ayaklarımdan bağladılar. Sağ el ve ayağımdan elektrik verirken bir yandan da falakaya çekiyorlardı. İşkence sırasında gözlerimi ve ağzımı kapattılar. Kaldığım odaya her giren hakaret ediyor, tehdit ediyor ve tokatlıyordu. Ertesi gün aynı işkence tekrarlandı. Hemen sonra da işkence sırasında odada bulunan albay, odada cop ve tokatla bayıltıncaya kadar dövdü. O gün bir müddet su vermediler. O gece devamlı olarak masanın başında oturtarak uyutmadılar. Toplam kırk gün gözaltında kaldım.»

Dilekçe sahibi : Fevziye Yalçın

«27 Mart 1972 günü (**Emniyet Birinci Şubeye götürüyoruz, orada uzun süre kalacaksın**) sözleriyle çalışmakta olduğum işten alınarak götürüldüm. Tutuklandığım 26 Nisan 1972 gününe kadar İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün Sirkeci'deki binasında tutuklulardan tecrit edilmiş bir vaziyette tutuldum. 29 Mart gecesi gözlerim bağlı olarak çıkarıldığım üst katta, önce el, ayak parmaklarımdan, daha sonra ağzımdan, burnumdan, kulağımdan ve yüzümün, boynumun çeşitli yerlerinden artık hissetmez duruma gelinceye kadar elektrik verildi. İşkence sırasında sorguyu (**albay**) diye hitap edilen birisi yapıyordu. Enver Çakır'ı da sesinden tanıdım. Ayağımın üzerine elektrot tutan Kemal Eyüboğlu'nu gördüm. 2 Nisan gecesi yine birinci şubeye çıkarıldım. Falaka yapıldı, işkence sırasında yoğunlaşan hakaretler emniyette kaldığım sürece çeşitli şekillerde devam etti. Zaman zaman yakınlarıma ve arkadaşlarıma işkence yapacakları tehdidini tekrarladılar. Elektrik işkencesinden sonra sol elimi iyi bir şekilde kullanamadım.»

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderilmesi için yazılan dilekçelerin sayısının ne olduğu bilinmiyor. Bunu ortaya çıkaracak olan yargı organlarıdır.

Bu bölümde, askeri mahkemelerde söylenmiş veya yazılı sorgu olarak yargıçlar kuruluna sunulmuş işkence iddiaları yer alıyor.

Duruşma dosyalarında bulunan iddiaların nasıl işlem gördüğünü ya da göreceğini soran avukatlar cevap bulamadılar. Sorgu anında o denli işkence tabloları çizildi ki, tümünün bir kitaba sığdırılması olanaksız. Birkaç örnek bu konuda fikir verebilir.

Yazılı sorguyu veren: SİPER GÜVENÇ
Yer: Üç Numaralı Askeri Mahkeme (Ankara)

«İddianamede bana isnat edilen fiilleri Mihri Belli'yi evimde saklamak, onun irtibatlarını sağlamak. Esas hakkındaki mütalaada ise, hiçbir gerekçe olmaksızın bu fiile Haldun Daşman, Süleyman Aslan, Kayhan Edip Sakarya ile birlikte Mihri Belli'nin başkanlığında aynı maksatla toplandığımız, bu yönde çalışmalar yaptığımız iddiası eklenmiştir.

28 Temmuz 1972 günü çalışmakta olduğum kendime ait büroma gittiğimde içerde tanımadığım birisinin durduğunu gördüm. Aynı kişi ufak bir tanıklık için ifademe başvurulacağı gerekçesi ile Birinci Şubeye gitmemiş gerektiğini söyledi. Emniyete girişte birden hava değiştirerek beni merdivenlerden sürüklemeye başladı. Merdivenin aşağısında bir takım kişiler de buna katılıp tokat ve tekmelerle beni bir odaya soktular. Beş on dakika hiçbir şey sormadan, bir şey sormama fırsat vermeden meydan dayağı attılar. O sırada içeriye sonradan Birinci Şube Müdürü olduğunu öğrendiğim Şükrü Balcı girdi. Biraz sonra karşıma Muammer Soysal diye birini getireceklerini, onun söylediği şeyleri kendilerine tekrarlamamı, sordukları her şeye cevap vermemi istediklerini, tekrarlamadığım ve cevap vermediğim takdirde işkence yapacaklarını, eninde sonunda her şeyi kabul ettireceklerini söy-

ledi. Biraz sonra işkenceden her tarafı yara-bere içinde ayaklarının üzerine basamayan Muammer Soysal dedikleri şahsı sürükleyerek getirdiler. Tanıyıp tanımadığımı sordular. Tanımadığımı söylediğimde bana **(tanımaya mecbursun, o da başlangıçta senin gibiydi, ama şimdi istediklerimizi kabul ettirecek duruma getirdik, sen de istediklerimizi yaz, sonra çık git)** dediler.

Ben tanımadığım şahsı tanıdığımı kabul etmeyeceğimi belirttiğimde Şükrü Balcı, **(bağlayın bu eşşoğlueşşeğin gözlerini, hemen illegal örgüte gönderin)** diye bağırdı. Gözlerimi bir bezle sıkıca bağlayıp ayağa kaldırdılar. Yere eğilip dizlerimin üzerinde sürünmemi istediler. Başımdan bastırarak ellerimin ve ayaklarımın üzerinde bir merdivenden indirdiler. Bu şekilde biraz dolaştırdıktan sonra durmamı istediler. Birisi **(evet komutanım Siper eşşoğlueşşeğini getirdik)** dedi. Karşımda olduğunu tahmin ettiğim şahıs **(iki paralık eşşoğlu orospu bu demek)** diye ayağı ile tekmeleyeme başladı. Bıraktığında işkenceye başlamaları için emir verdi. Hiçbir şey söylememe fırsat vermiyorlar, bir şey söylemek istediğimde **(nasıl olsa bol vaktimiz var konuşmak için)** deyip boyuna tekmeliyorlardı. Tekrar merdivenlerden çıkarıp göremediğim bir odaya sokuldum. Ayak ve kol bileklerimden midemin üzerinden sıkıca sandalyeye bağlandım. Sol serçe parmağımdan ve sağ ayak parmağımdan telleri bağlayıp elektrik vermeye başladılar. Birkaç dakika sonra aynı şahıs beni soymalarını emretti. Nasıl soyacaklarını, bunun ahlâk dışı bir şey olduğunu

söylediğimde, yine aynı kişi (**bu daha başlangıç, bütün orduyu üzerinden geçireceğiz**) diye bağırdı. Üzerimde hiçbir şey kalmayacak şekilde çırılçıplak soyup, tekrar sıkıca sandalyeye bağladılar.

Önce göğüs uçlarından, sonra da çaprazlama dedikleri biçimi uyguladılar. Çaprazlama dedikleri şey şöyleydi: İki ayak parmağımı ve iki elimin serçe parmağını tellere bağladılar. Akım verildiğinde, vücudumdan çapraz bir acının geçtiğini ve bu korkunç acının göbeğimde bir noktada tahammül edilmez bir hal aldığını hissediyordum. Sonra yumurtalıklarıma cereyan vermeye başladılar. Kendilerinin sadist kahkahalarla seyrettikleri bu sahneyi burda bahsetmekten utanç duyduğumdan anlatmıyorum. Bir ara dizlerimin üzerine yerleştirdikleri sert bir cismin üzerine biri çıktı. Elleriyle de var gücü ile omuzlarımdan bastırıyordu. Bütün cereyan ayak parmaklarımla dizim arasında gidip geldiğinden kaslarımın iki taraftan çekildiğini, koparıldığını zannediyordum. Bağırdığımda özellikle kız kardeşime ve anama küfür ediyorlardı. Anama küfür etmemelerini söylediğimde, (**o da senin gibi iki paralık orospudur**) diye cevap verdiler. Bu ara dikkat ettiğim şey bana hiç soru sormamaları, boyuna küfür etmeleri idi. Kızdığım zaman kahkahalar atıyorlar, işkenceyi daha büyük bir zevkle yapıyorlardı. Sonradan düşündüğümde bunu kendileri için yaptıklarını anladım. Birkaç saat sonra, elektriği vücudumdan başıma kaydırdılar. Önce saç içlerinden vermeye başladılar. Diğer uçları da boyunda, yanağımda gezdiriyorlardı. Bir ara emirle teli kulağıma bağladılar. Sonraki bir ay bu kulağımdan kan geldi. Sağ kulağım hâlâ normal işitmemektedir.

Telleri oradan çıkarıp, dişlerimin arasına sokarak cereyan verdiler. Hissetiğim korkunç acıdan beynim ve gözlerim sanki dışarı fırlıyor, bütün sinirlerimi koparıyorlardı. Kafamla uğraşmaları saatler sürdü. İşkenceyi idare eden adamın emriyle göğüs altıma bir şeyler yerleştirildi. Elektrik şoku verildiğinde bütün akımın kalbimi sıkıştırdığını, nefes alamadığımı hissediyor, bağırdığımda ölürsem diğerleri gibi beni de pencereden atacaklarını. bunun için de hiç kimsenin kendilerinden hesap sormayacaklarını tekrarlıyorlardı. Bu ara işkencenin başından beri kafamdan aşağı sular döküyorlardı. Bunu sonradan acıyı arttırmak için yaptıklarını anladım. Bütün bunlar on saatten fazla devam etti. Normal bir insan bu acılara en fazla bir saat dayanabileceği halde, elektrik işkencesinde durum farklı oluyordu. Akım kestikleri zaman insan kendinden geçiyor, her şeyi sis perdesi altında görüyor, ölüyorum, veya bayılıyorum diye sevindiği bir anda yine korkunç bir acının vücudunu sarstığını hissediyor .Kendime geldiğimde vücudumun çeşitli yerlerinden etler fırlamış, dilim konuşamayacak kadar uyuşmuş ve sol kolum hareket etmiyordu. Yine sol kolumda büyük bir yanık -ki bunun izi hâlâ mevcuttur- her tarafımda yanık izleri, iple bağlanan yerlerde de derin yaralar vardı. Üzerime ıslak bir pantolon ve buluz giydirmişlerdi. Bütün sırtım başıma kadar kan içerisindeydi.

Sonradan bunun yumurtalıklarıma verilen elektrik yüzünden olduğu anlaşıldı. Biraz sonra üç tane sivil adam hücreye girdi. Bunlardan birisi kendisini komiser Metin diye tanıtan -ki sonradan birinci şubede komiser Metin diye birisinin olmadığını öğrendim- ve sonra da ifadeyi yazan kimseydi.

Biraz sonra kalkamayacak durumda olduğum halde yukarı çıkardılar. Odada bir kişi vardı. Bana biraz sonra doktorun geleceğini, açılan yaralara pansuman yapılacağını söyledi. Gözlerimi bağladılar, pansumanı yaptıktan sonra aşağı hücreye indirdiler. Öğleye doğru gözümü bağlayıp, tekrar yukarı çıkardılar. Bir gün evvelki elektrik işkencesini tekrarladılar. Bu saatler sürdü. Sonra bu odadan başka bir yere getirdiler. Gözlerim kapalı hep burada oturtacaklarını söyleyip, sandalyeye bağladılar. Odaya giren her kişi değişik sorular sorup, nereme isabet ettiğine aldırmadan vurmaya başladı. Akşam üzeri pansuman yapıp tekrar hücreye indirdiler. Gece yarısı yataktan kaldırıp, birinci şube müdürü Şükrü Balcı'nın odasına götürdüler. Odada Şükrü Balcı'dan başka sabah gelen uzun boylu, gözlüklü adam da vardı. Şükrü Balcı, beni getiren iki kişiye dövmelerini emretti. Oysa benim ayakta duracak halim yoktu. Birkaç dakika sonra karşısındaki sandalyeye oturtup bana, **(evine gelenlerle kaç defa yattın)** diye sordu. Ben evime kimsenin gelmediğini, gösterdikleri sordukları kişileri tanımadığımı söylediğimde yanındakilere dönüp *(**götürün bu orospuyu, kimlerle kaç defa yattığını söyletinceye kadar elektrik verin**)* diye bağırdı.

Başka bir odaya geçirip işkenceye başladılar. Bütün bu saatler boyunca bana sorulan tek soru *(**evine gelenlerle kaç defa yattın?**)* sorusuydu. Bütün bunlardan sonra hiç olmazsa Mihri Belli'nin evime geldiğini, dörtbuçuk ay süreyle bende kaldığını kabul etmemi istediler. Ve emniyet ifademin bir kısmını böyle düzenlediler. Sonraki bir günde bu ifadeyi o zaman anlayamadığım bir sebepten dolayı Mihri Belli'nin evde Mayıs ayı ortalarında kal-

dığı ve Haziran başlarında tekrar döndüğü şeklinde değiştirdiler. Sonraki günler iddianameyi okuyunca, ilk ifademin başkalarını da suçlamak için değiştirildiğini anladım. Hücreye indirildiğimde gün ağarmak üzereydi. Saat 9 sıralarında tekrar aldılar. Burada sivil bir takım kişiler biraz sonra bana çok eğlenceli bir sahne seyrettireceklerini söyleyip gözümü kapadılar. Hemen yandaki bir odaya sokup bir iskemleye bağladılar. İçeride çok kişi vardı ve hepsi de ayrı ayrı küfür ediyorlardı. Birden çok korkunç bir bağırtı işittim...

Bana *(**bak karşında Muammer Soysal oturuyor, şimdi ne yaptığımızı seyret**)* deyip, birisi kafamı göğsüne doğru çekti. Elleriyle de gözüme bağlı bezin alt kısmını hafifçe yukarı kaldırdı. Yaptıkları işkenceyi seyrettirdiler. Muammer Soysal'a elektrik veriyorlardı. O'nun vücudunun yarısını, içerdekilerinin de ayaklarını görebiliyordum. Sonra Muammer Soysal'a elektrik vermeye devam edip beni başka bir odaya aldılar. Boyuna **(istediklerimizi kabul edeceksin, istediklerimizi söyleyeceksin)** diye bağırıyordu. Odanın kapısı açıldı. Bir ses *(**komutanım bununla bu şekilde uğraşmayalım, bizim en etkili usulümüzü biliyorsunuz, bu orospuya onu uygulayalım**)* dedi. Komutan denen kişi beni soymalarını emretti. Yine çırılçıplak soydular. Gözlerimi açtıklarında karşımda üzerime doğru eğilen yarı çıplak bir adam gördüm. Aynı anda gözümün kararddığını ve üzerine kustuğumu, karşımdaki kişinin de *(**hayvan karı, üzerimi rezil etti**)* deyip kafama indirdiğini hatırlıyorum. Kendime geldiğimde hücredeydim. Habib denilen gardiyan bileklerimi kolonyayla ovuyordu. Tecavüze yeltenen bu şahsı bugün resmini yapacak kadar tanıyorum. Sonraki

günlerde de ifade yazarlarken yazdıklarına itiraz ettiğim takdirde aynı şahsı getireceklerini, yeni baştan başlayacaklarını söyleyip, birkaç defa kolumdan tutup getirdiler. Bir defasında odada Edip Sakarya da vardı.

Gittiğimin altıncı günü sabah yine yukarı alındım. Bir odaya sokup sandalyeye bağladıkları sırada, insan sesinden başka her şeye benzeyen bir çığlık işittiğimde, bu sefer Edip Sakarya ile işkence yapacaklarını söylediler. O'nu Muammer Sosyal'ı seyrettirdikleri gibi seyrettirdiler. Sonraki saatler bu elektrik işkencesi arada bana da verilerek Edip Sakarya üzerinde devam etti. Bu arada daha önce bana kabul ettirilen ve yazdırılan Mihri Belli'nin gazeteye telefon ederek geldiği şeklindeki ifadeyi— ki bu ifade de tamamen kendi istedikleri şekilde yazdırılmıştı, değiştirip, şu anda emniyet ifademde bulunan **(Mihri Belli'yi Şevki Akşit'in getirdiği)** şekline soktular. Oysa Şevki Akşit'i görmedim ve tanımazdım. Mesleğim polis ilgililerince büromda bulunan birkaç resim sebebi ile anlaşıldığı için, Şevki Akşit'i Türkiye Solu'ndan tanıdığım yerleştirildi. Getirildiğimin onaltıncı günü sabah acele hazırlanmamı istediler. Yukarıya çıktığımda kendisini komiser Metin diye tanıtan ve ifadeyi yazdıran şahıs, yazdıkları kâğıdın altını imzalamam gerektiğini, bunun asıl ifadem olmadığını, aslının Ankara'da da alınacağını, beni Ankara'ya götüreceklerini söyledi. Ben de okumadan hiçbir şey imzalamayacağımı söylediğimde, imzalamadığım takdirde burada her şeye yeni baştan başlayacaklarını söyleyip imzalattılar.

Ankara'ya getirildiğimin ilk üç gününü müte-

ferrikada, sonraki iki günümü de yukarıda birinci şube katında geçirdim. Burada aynı ifadeyi MİT'e götürme tehdidi altında yazdırdılar. Buna rağmen besinci günün akşamı bir yere götüreceklerini söyleyip, iki adam kolumdan tutup aşağı indirdi. Yanımda üç kişi vardı. Kapının önündeki siyah bir arabaya bindirip gözlerimi siyah bir bezle bağladılar. Getirdikleri yere oturtup gözlerimi açtılar. Bir anda odaya yarı resmi, diğerleri sivil yığınla kişi doldu. Ellerinden kurtulamayacağımı, masanın üzerinde beş soru durduğunu, kendi el yazımla bu sorulara bana öğretildiği şekilde cevap yazmamı söylediler. Biraz sonra içeriye komutan dedikleri uzun boylu, beyaz saçlı, şişmanca bir adam girdi bana **(sabaha kadar bunların cevaplarını istiyorum, öğretildiği şekilde yazmazsan sonunun ne olacağını bizden daha iyi bilirsin)** deyip nöbetçi erlere beni uyutmamaları için talimat verip çıktı. Odada kimse kalmayınca masanın üzerindeki soruları aldım. Bunlar işkence yapmak için yazılmış sorulardı. Kendileri de bu sorulara cevap vermemin imkânsız olduğunu biliyorlardı. Maksat, yazmadığımı görüp, i ş k e n c e etmeleri ve istediklerini kabul ettirmeleri idi. Ertesi gün sarışın, mavi gözlü birisi yanındaki kişi ile odaya girdi. Diğerleri kendisine albayım diye hitap ediyordu. Kâğıtların boş olduğunu görünce diğer iki kişi tekmelerle bana vurmaya başladılar. Sonradan ifade yazan albayım dedikleri bu şahıs yanındakilere beni bırakmalarını söyleyip yazmam için öğleye kadar vakit verdi.

Bulunduğum yer bodrum katıydı, sık sık işkence yapılan insanların çığlıkları geliyordu. Günler tekrarlamayı gereksiz bulduğum aynı maddi ve manevi işkencelerle geçti. Yine ifadeyi yazıp, işken-

ceyle imzalattılar. Yapılan işkencelerin vücudumda bıraktığı sakatlıklar için defalarca doktora çıkıp, sıkıyönetim ve cezaevi müdürüne dilekçeler yazdım. Cevabı gelmediği gibi ilk beş ay işkence izlerini tesbit ettirmemek için hastaneye gönderilmedim. Bunu cezaevi doktoru Metin Denli'ye söylediğimde, yapılan işkencelerden sonra bunların normal olduğunu, hastaneye gönderilmemin tamamen kendi keyiflerine bağlı bir şey olduğunu söyledi. Bu keyfi istek kanamanın tehlikeli bir hal almasına kadar devam etti. Hastanede yatmamın gerekli olduğunu, fakat mahkeme kararından önce böyle bir şeyin olamayacağını söyledi. Yumurtalıklarıma verilen elektrik yüzünden onbir aydır kanama geçiriyorum ve sol kolum eski hareket kabiliyetini kaybetmiş durumdadır. Bugün cezaevi sıhhat raporunda kan sayımı, kandaki sedimantasyon yüksekliği fişler halinde mevcuttur. Öyle ki hastane yetkilileri kan sayımında gözlerine inanamayıp tekrar tekrar kan sayımı yapmışlardır. Ayrıca dişlerime verilen elektrik yüzünden dişlerimin büyük bir kısmı kırık ve çürümeye yüz tutmuş vaziyettedir.

Savcılıkta bize baskı yapılmadığı iddiası yanlıştır. Savcılıkta da ifadem bitkin bir vaziyette ve önceden yapılan tehditler altında verilmiştir. İşkenceden sakat bir durumdayken, savcılığa götürülmek istenmiş, nereye gitiğimi bilmek ve bunun için de savcılıktan yazılı kâğıt istediğimde Binbaşı Kemal Yalçın tarafından dışarı çıkartılmış ve bu psikoloji içerisinde savcılık ifadem alınmıştır. Savcı Baki Tuğ bu halimi görmüş, ne olduğunu sorduğunda kendisine her şeyi anlatmıştım. Yine bu psikoloji içerisinde savcılık ifademi bile okumadan imzaladım. Sorgum esnasında savcılık ifadesinde de

söylemediğim bir takım şeylerin geçirildiğini öğrendim.

Mahkemenizde eğer özgür bir biçimde sorgu verme olanağına sahip olsaydım bütün bu anlattığım işkence olaylarını açıklayacaktım. Gerçek odur ki, çeşitli işkenceler altında alınan emniyet ifadem ilgililerce beğenilmediği. o ifadeyle bana ancak T.C.K. nun 296. maddesinden dava açtırabilecekleri için duruma örgütsel bir hava vermek ve beni de bu örgütün içindeymiş gibi gösterebilmek için de ikinci defa işkence ile ifadem alınmış, İstanbul'da yazdıkları ifadeye bile Ankara kontr gerillada eklemeler yaparak işkenceyle yeniden değiştirip imzalattırmışlardı. Ancak mahkememizde sorgu verirken kanunlara açıkça aykırı olarak sadece sorulan soruları evet veya hayır şeklinde cecaplamam istenmiş, lehimde ortaya deliller koymama imkân verilmemiştir. Bunun en açık kanıtı yedi sayfalık ifademe karşılık makhemede verdiğim sorgunun sadece bir buçuk sayfa tutmasıdır. Yukarıda anlattığım şekilde ifademin bile tahrif edilerek iddianameye dayanak yapıldığı burada açıkça görülmektedir. İddianame ifademde olmayan, evimde muhtelif toplantılar yapıldığı ibaresi eklenerek konmuş, sanki bir örgüt varmış ve evim örgütsel bir amaçla kullanılmış şeklinde gösterilmeye çalışılmıştır. T.C.K. nun 141. maddesinin ihlâli sayılacak hiçbir fiilde bulunmadım. İnsanlık dışı işkencelerle kabul ettirilen ifadelerle mahkum edilmem hukuka aykırıdır.»

Yazılı sorguyu veren: YÜCEL TOP
Yer: Üç Numaralı Askeri Mahkeme (Ankara)

«13 Şubat 1972 günü Atilla Özsever'in İstanbul'daki evinden beş MİT mensubu tarafından alındım. Ve o günden bugüne işkence odalarından zindanlara, zindanlardan mahkemeniz önüne çıkıncaya kadar olan zamanda geçen olaylar neden kendimi ağır bir suçlamanın altına sokan bir ifadeye imza attığımı açıklar.

Beni, Merkez Komutanlığına teslim eden bu beş kişinin davranışlarından, ileride hangi günlerin beklediğini anladım. Ondört gün daracık bir hücrede uzun zaman kullanılmaktan tam tersi bir renge dönüşmüş, eskiden beyaz olan bir yatakta bekledim. Ondört günün bitiminde Merkez Komutanlığına gelmiş MİT sorgu ekibi tarafından sorgulanmak üzere ilk defa hücreden çıkarıldım. İçlerinden birisi benim biyografimi yazarken, ırk ayırımını yasaklayan Anayasamızın bu kahraman savunucuları, laz mı, göçmen mi olduğunu tartışıyorlardı. Sonra memleketimi sordular. Erzurumluydum. Kaş göz rengimi ve burun yapımı da hesaba katarak Kürt olduğuma karar verdiler. Daha sonra bu baylar hangi örgütlerle birlikte çalıştığımı, nereleri soyduğumu sordular. Evden adam kaldıranlar, bir metrekarelik binalarda hiçbir şey söyleme gereğini duymadan onbeş gün adam bekletenler, suret-i hak-

tan görünüp şimdi de akıllarınca hukuk düzeninin koruyuculuğunu yapıyorlardı.

Üç gün devamlı söyledikleri şeylerle ilgim olmadığını, herhalde şahsımda yanıldıklarını, eğer mümkün olsaydı, kendilerine beynimin içini gösterek doğruyu söylediğimi ispat edebileceğimi tekrarladım. Üç günün sonunda anladım ki, sorgucuların gerçek dedikleri şey, söylediklerini tevekkülle kabul etmektir. Beynimin onların gerçek dedikleri şeyi sağlamken kabul edemeyeceğimi hissettim. Bunu sorgucular da hissettiler. Ve sorguya beynin, düşüncenin ve daha bir sürü insanî şeylerin sökmediği, vahşetin, barbarlığın, alçaklığın kol gezdiği mahzenlerde devam etmek üzere ayrıldık. O gece Merkez Komutanlığının demir parmaklıklarla parsellenmiş koridorunda SABAHATTİN SAKMAN ve BERKER BARÇAK isimli iki teğmenden çözdükleri kelepçeleri bana ve orada gördüğüm hava teğmen MUSTAFA ŞAHİN'e taktılar. Ellerinde kısa namlulu otomatik tabancalar bulunan ve kaş, göz, burun, saç rengine bakarak Orta Asya'dan mı, yoksa Orta Avrupa'dan mı geldiğini araştıran o sorgucu beylerin dikkatini nasıl çekmediğini hayret ettiğim iki sarışın bizi iterek bir arabaya bindirdi. Ve gözlerimize kara gözlükler taktılar. Kadıköy yakasına geçtik, bir süre sonra bir yerde durduk. Gözlerimizde gözlükler olduğu halde bir binaya sokulup ayrı ayrı hücrelere konduk.

Bir yatağa oturdum ve sigara içip içemeyeceğimi sorduğumda bana yaşımın kaç olduğunu sordular. Yirmibeş dedim **(Pek gençmişsin, devleti devirmek için pek gençmişsin)** dediler.

1 Mart günü elim ve ayağım zincirli, üzerimde kendi verdikleri kanlı bir pijama, gözlerimde ar-

kadaşım kara gözlükler, bir bahçeden geçerek başka bir binaya girdik. Mantığım burada hiç de iyi şeylerle karşılaşmayacağımı söylediği halde o insanı devamlı yanıltan iyimserlik duygusu eğer merdiven çıkarsam işkence edilmeyeceğimi, aksi olursa, yani merdiven inersem, durumumun pek iç açıcı olmayacağını söylüyordu. Seslerin duyulamayacağı kadar aşağı inen adımlarım bu duyguyu mapçup etti. İşkencecilerimin yanına girerken ilk defa işkence edilmek korku ve dehşeti yayıldı vücuduma. Yanaştırdıkları sandalyeye otururken gözlüğün alt kenarından yere serili bir kilim ve üzerinde bir sicim gördüm. Kilim tamam ama sicimi o an anlayamadım. Sinirlerime hâkim olmaya çalışırken tepemden bir ses *(**Yücel Top sen misin lan?**)* diye gürledi. Bendim Yücel Top, Niye Merkez Komutanlığında doğruyu söylememişim? Ben bildiğim her şeyi söylemiştim. Sordukları kimselerden yalnız Mehmet Alkaya'yı tanıyordum. Onlara göre silâhlı kuvvetlerdeki bütün subayların her şeyini biliyordum. Kendi söylediklerini kabul etmem için yarım saat üzerimde tekme ve yumrukla uğraştılar. Galiba kalın kafalı buldular ki ayaklarımı vidalı bir tahtaya geçirip yere yatırdılar. Bir müddet bu falaka faslı devam etti. Toplanan kanı dağıtmak için ara sıra çözüp yere serptikleri su üzerinde yürüyüp gene yatırıyorlardı. Sağ ayağımın baş parmağı, sol ayağımın ikinci parmağı ve sağ elimin baş parmakları kan içinde kalmışlardı. Bir ara sorgucuların başı, sonradan isminin MEMDUH ÜNLÜTÜRK olduğunu öğrendiğim tümgeneral geldi.

İşkencecilerim, **(konuşmuyor paşam)** dediler. Paşaları, yüzleştirin dedi. Kiminle, ne için yüzleşe-

ceğimi bilmiyordum ama, gene de iyiydi yüzleştirmek, hem işkenceyi kesecekler, hem de kimbilir, ikna olabileceklerdi, söyledikleri kimseleri tanımadığıma. Ben artık yürüyemez, İşkencecilerim de sopalarının gücünden şüpheye düşer olmuşlardı. O çok merak ettiğim sicimle sıkı sıkıya sandalyeye bağladılar beni. Birkaç gün öncesine kadar odaya gelen generalle aynı elbiseyi giyiyordum. Onun yakasında kırmızı, üzerinde defne dalı, benim yakamda ise, mavi zemin üzerinde muharebe sınıfının işareti şerare vardı. Bunun içinde sol kulağım ve sol elime bağlanan kabloların birleştiği yerdeki deri kılıflı Amerikan yapısı EE-8 telefonunu ve onun doksan-yüzon volt alternatif akım üreten manyetosunu tanıdım. Mesleğimin cihazlarından biriyle bana işkence edileceğine mi yansam, yoksa tekniğin işkenceye kadar girdiğine memleketim için sevinsem mi diye düşünürken Amerikan telefonunun manyeto akımı Türk subayının vücudundan saniyede üçyüzbin kilometre hızla devresini tamamladı. Türk subayı daha direnirse Amerikan telefonunun manyeto akımı, Amerika Cumhurbaşkanının öldürülmesini bile kendisine kabul ettireceğini anlayınca en ehven-i şer olan birkaç parça şeyi kabul etti. Ve ondört gün ellerim, ayaklarım zincirli bir yatakta bekledim. Her gün gecenin en umulmayan saatinde paldır-küldür odaya girip beni tehdit ediyorlardı.

Bir Cumartesi gecesi doktor geldi. Sağ elimin baş parmağında kaynamış bir kırık olduğunu, sağ ayağımın baş parmak tırnağı ile sol ayağımın ikinci parmak tırnağının düşeceğini—**ki düştüler**— ama önemli olmadığını söyledi. Elbette önemsizdi. Nasılsa düşecek üç tırnak ve kırılan başparmak onun vücudunda değillerdi. Kaldı ki öldürebilirlerdi de.

Her gece geldiklerinde söyledikleri gibi. Çünkü onlar Anayasayı koruyorlardı. Hattâ Anayasamızın işkence sesinden rahatsız olmasın diye o binaya sokulmadığını **(Burada anayasa, babayasa yoktur)** demelerinden anlamıştım. Daha sonra Selimiye tutukevine getirildim. Birkaç ay sonra bu davanın sanıklarından olan ve 1970 senesinin hatırımda yaz aylarının birinde DURSUN GÜRLER'in evinde gördüğüm ve İzmir'e babamı görmek için gittiğim 1971 Mayıs'ında kendisine uğradığım OKTAY AKINCI bulunduğum tutukevi koğuşuna getirildi. Kayışı alındığından zayıflamış bedeninde durmayan pantolonunu eliyle tutarak yanıma geldi ve bana MİT'te imzalamak zorunda kaldığı ifadesini anlattı. Şaşkınlıktan dona kaldım. İfadesinde geçen YÜCEL TOP'un ben olup olmadığımı sordum. Üzüntüyle özür diledi. Ve bunları uydurmak zorunda kaldığı için kendisini hiç affetmeyeceğini söyledi. Kendisini anlıyordum. Ve bir şeyi daha anlıyordum ki, bu ifadeyle başıma hiç de hoş şeyler gelmeyecekti. Birkaç gün sonra aynı koğuşa başka birini getirdiler.

Ona da Boğaz Köprüsünün ayaklarına dinamit koyma suçu yüklemişlerdi. Sekiz günlük çok çok ikna edici bir konuşmadan sonra ancak otuz beş ton dinamitle uçurulabilecek beton bir ayağı üç-dört lokum dinamitle de havaya atılabileceğine bu kişiyi inandırmışlar. O da devletimizin bu koruyucuları benden daha iyi bilirler, belki de düşüncelerimin gerisinde saklı bir uçurma meselesi vardır diye kabul etmiş. Kendisine ifadesinde bu köprü uçurma meselesine acaba beni de karıştırıp karıştırmadığını sordum. Şaşkın şaşkın yüzüme

baktı ve neden sonra anladı: **(Yoksun)** dedi. *(Bu koğuştaki kimse yok.)* Artık her yeni gelene ne için tutukladıklarını ve kimleri hangi suçtan itham ettiklerini sorma merakı başladı. Kadıköy yakasındaki o evde kabul ettirilmeyecek hiçbir suçlama olamaz.

4 Ekim 1972 günü tutuklandığımdan 6 ay 18 gün, gözaltına alındığımdan 7 ay 16 gün sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Üç Numaralı Ceza ve Tutukevine bu dava sanıklarından altı kişiyle birlikte teslim edildim. Yukarıda anlatılanları burada tekrar etmeye gerek duymuyorum. Aynı mizansen üç aşağı beş yukarı cereyan etti. İlk önce söylediklerimin doğru olmadığını kendilerine anlattım. Kabul etmediler. Bana bir sürü ifade getirdiler. Nasıl alındıkları belliydi. Çünkü beni bir örgütün üyesi yapan ve bu davada sanık olan kişilerden çoğunu tanımıyordum. Bir teksir kâğıdına yazılı ve benim hakkımda ifade vermeye zorlanan kişilerin adları ve ifadelerinin, benimle ilgili bölümlerini verdiler. **(Bunu al, yazılanları iyi düşün)** İyice düşündüm. Herşey akıl sınırları dışına taşmıştı. Kağıtta yazılanların tümünü kabul etmenin beni ne gibi durumlara sokacağı aşikârdı. Hiç kabul etmemek de o anda mümkün değildir. Ortadan birkaç şey alıp gece bir senaryo yazdım. Büyük bir suç tevlit etmeyecek, fakat işkencecileri işkenceden alakoyacak bir de toplantı uydurdum. Bu ifade albay YAŞAR SAVAŞ tarafından iyice tahrif edildi. Israrla kabul etmek istemememe rağmen birkaç kez *(örgüt)* lâfını gerekli gereksiz kullandı. İtirazlarımda ise derimi yüzmekle tehdit etti. Ben de derimi yüzdürmemek için ısrar etmedim. Fakat onlar ısrar ettiler...»

Yazılı sorguyu veren ALİ BAŞPINAR
Yer: Bir Numaralı Askeri Mahkeme (Ankara)

«3 Nisan 1972 günü saat 18.30'da emniyet birinci şube ve MİT mensupları tarafından İbrahim Ablan'ın işyerinde yakalandım. Yakalayan memurlarla beraber önce Emniyet Genel Müdürlüğüne götürüldüm. Burada şimdi hatırladığıma göre üçüncü katta kapının üzerinde (**Girilmez**) yazılı bir odaya konuldum. Burada beni sorguya çekmeye başladılar. Falakaya yatırdılar. İki saatten daha fazla bir zaman falaka sopasıyla vurdular. İki adet falaka sopasını ayaklarımda parçaladılar. Bu sırada benle birlikte yakalanan İbrahim Ablan'ı da dövüyorlardı. Ses ve bağırmalarını duydum. Burada beni dövmeleri sırasında MİT mensubu olan fakat ismini bilmediğim (**çünkü bunlar birbirleriyle Kürtçe konuşup sayıyla hitap ediyorlardı**) birisi (**bunun belden aşağısını soyun, makatına şu copu sokacağım, o zaman bakın nasıl bülbül gibi konuşacaktır**) dedi. Diğerleri de benim belden aşağımı tamamen soydular. Bu soyma işinden sonra çıplak olarak falakaya yatırıldım. Falaka devam ediyordu. Bu arada MİT mensubu elindeki sopayla makatımı birkaç kere zorladı. Bu sorgu sırasında nerede kaldığım, hangi hücrede olduğum, kimleri tanıdığım soruluyordu.

Üç saat sonra ben ve İbrahim Ablan'ı Emniyet Genel Müdürlüğünden alarak Emniyet Sarayına götürdüler. Bu arada Birinci Şube Müdür vekili İhsan Parlak'ın odasının yanındaki odaya İbrahim Ablan ve beni kelepçeyle banka kelepçelediler. Gece saat 22'den sonra Emniyet Müdürünün odasına götürüldüm. Burada falaka yeniden başladı. Buradaki işkenceyi Birinci Şube Müdür vekili İhsan Parlak ve başkomiser Ümit Erdal yönetiyorlardı. Yanlarında MİT mensupları da vardı. Burada yine hangi hücreden olduğum ve devrimcilerden kimleri tanıdığım soruluyordu.

Ben bunlara istedikleri şekilde cevap vermeyince ve devrimcilerden tanıdıklarımı söyleyince daha da kızarak işkenceyi hızlandırıyorlardı. Ümit Erdal (**seni buradan biz sağ çıkarmayız, muhakkak bir hücreyi kabul edeceksin, burada, işkence masasında öldürür, sonra pencereden aşağıya inersin ve sonra intihar etmiş olursun**) dedi. Gece saat 01.00'de ara verdiler. Sırtıma birisi binerek tuzlu su üzerinde yarım saat koşturdular. Saat 02.00'de Ümit Erdal başta olmak üzere beni MİT mensuplarıyla birlikte onbirinci kata çıkardılar. Burada kollarıma uzun bir tahta bağlayarak yere yatırdılar, ayağıma falaka sopasını geçirdiler. Daha sonra iki kablo getirerek bir ucunu sağ el parmağıma, diğerini sağ ayak parmağıma bağlayarak elektrik vermeye başladılar. Bu arada Dursun Önkuzu'ya nasıl işkence edilerek pencereden atıldığını soruyorlardı. Okulda tanıdığım şahısların kimler olduğunu, Mehmet Ali Kabaoğlu, Adnan Altıparmak, Mehmet Özdemir ve Şefik Şenel'i soruyorlardı. Ellerinde kendilerinin hazırladıkları ve daktiloya yazılmış olan, aslında Milliyetçi Hareket Partisi'nin

ve Ülkü Ocakları'nın Dursun Önkuzu'nun cenaze töreninde dağıtılan bildiriyi kapsayan bir yazı vardı. Bu yazıyı bana göstererek **(bunu kabul edinceceye kadar burada işkenceye devam edeceğiz)** dediler.

Bir müddet sonra ayak parmaklarımdan çıkardıkları kabloyu tenasül uzvuma taktılar. Geri kalan işkence böyle devam etti. Benim böyle bir şeyle alakam yoktur, bu ifadeyi kabul etmem, bu hususta hiçbir şey bilmiyorum dedikçe kızıyorlar, bir yandan elektrik verirken arada kesip falakaya devam ediyorlardı. Bu arada birçok başka isimler de soruyorlardı. Bu sordukları isimlerin hepsi Sıkıyönetimce arananlardı. Bunları yakalamak için benden bilgi istiyorlardı. Ben tanımayıp yerlerini bilmediğimi söyleyince işkence daha da fazlalaşıyordu. Artık baygınlık geçirmeye başlamıştım. Ayaklarımın altı patlamıştı. Beni yine tuzlu su üzerinde gezdirdiler. Bu işkence sırasında da devamlı küfür edip **(seni öldüreceğiz)** diyorlardı. Saat 06.30'da beni bir et yığını halinde daha evvelce kaldığım odaya indirip kelepçelediler.

Gündüz bir saat veya yarım saatte bir beni polisler tuvalete götürerek **(eğer o ifadeleri kabul etmezsen senin bu akşam icabına bakacağız)** diyorlardı. Bu işkencelerden sen bu ifadeleri kabul edinceye kadar kurtuluş yolu yok, dediler. Bütün bu işkencelerin yanısıra ben oradayken MİT mensuplarıyla beraber Ümit Erdal odaya giriyor beni tehdit ediyordu. Ümit Erdal bana hitaben **(senin ananı s..... iz, bunları kabul edeceksin, daha neler kabul ettireceğim sana, hele bir akşam olsun sen görürsün)** diyordu. Bu arada beni çözüp gez-

diriyorlar, ayaklarımın iyi olup olmadığını kontrol ederek *(akşama, yine hazır olman lazım, bir seferle buradan kurtulamazsın)* diyorlardı.

4 Nisan 1972 günü akşam saat 20.30'da beni üç kişi alarak onbirinci kata çıkardılar. Burada bana bir gün evvel işkence yapanlar ve başlarında Ümit Erdal bekliyordu. Tahtaya aynı şekilde bağlayıp yere yatırdılar. Ayaklarıma falakayı bağladılar. Bir saat falaka sopası attılar. Daha önce belirttiğim yazıyı okuyup *(bu işin kesin böyle olduğunu biz biliyoruz, sen bunu kabul edeceksin, bunu kabul etmediğin müddetçe burada işkenceye devam edeceğiz)* dediler. Bir saat sonunda yeniden elektrik vermeye, tellerin uçlarını ayak parmaklarım, tenasül uzvum, kulağım, dilim ve el parmaklarıma bağlıyorlardı. Bütün bu işkenceleri Ümit Erdal yönetiyordu. Ümit Erdal bana hitaben *(sen şimdi görürsün, bak seni nasıl ib..... yapacağım, zaten tenasül uzvun artık bir işe yaramayacak)* dedi. Falaka sopasını çözerek pantolon ve kilotumu çıkardılar. Ümit Erdal odadan çıktı, biraz sonra elinde bir copla içeri girerek, *(ben şimdi senin makatına bir cop sokayım da gör bakalım, sen hâlâ kabul etmeyecek misin?)* dedi. On-beş defa cop sokup çıkadı. Ben o arada bayılarak sinir krizleri geçirdim.

İşkence sırasında benden bir gün sonra Emniyet Sarayına gelen Abdullah Başarır'ı getirdiler Benim durumumu göstererek *(sen de böyle olmak istemiyorsan, bizim söylediklerimizi kabul edersin)* dediler. Bir müddet sonra yeniden işkence başladı. Bu sefer elektrik veriyorlar, onun yanı sıra falaka vuruyorlardı. Daha sonra ayak tırnaklarıma sigara değdirmeye başladılar. Bu sigara değdirme işlemini ilk defa Ümit Erdal yaptı. Daha sonra

herkes bir sigara yakarak sırayla bütün tırnaklarıma değdirdiler. Bağırmamam için ağzıma tıkaç tıkamışlardı. Bu dörtlü işkence gece saat 04'e kadar devam etti. Ben aşağıya inerken Faruk Yücel'i işkence odasına götürdüler.

5 Nisan veya 6 Nisan 1972 günü üzerinde 10-12 soru olan bir kâğıt verdiler. Bunlara cevap vermemi istediler. Ben cevapları yazıp verdikten sonra Ümit Erdal elinde kâğıtlarla gelerek (**biz sana işkencede ne söylediksе onları buraya geçireceksin**) dedi. Daha önceki cevaplarımı yırttı attı. Sıkıyönetime teslim edileceğimiz gün Ümit Erdal, Mehmet Çağlar ile birlikte yanıma geldiler. Ellerinde daktilo ile yazılmış ifadeyi göstererek (**bu ifadeyi imzalayacaksın**) dediler. Bu ifadeyi zorla imzalattırdılar. İmzalamazsam yeniden işkenceye yatıracakları artık ortadaydı. Zaten komiser Mehmet Çağlar (**sana bunu nasıl olsa imzalatacağız, şimdi imzalamazsan onbeş gün sonra imzalayacaksın, yeniden işkenceye yatırmayalım**) dedi. Bütün bu işkencelerin yapıldığından yedi ay kadar bir zaman geçtiği halde halen bir takım hastalıklarım geçmemiştir. Makatım bir ay aralıklı olarak kanama yapmıştır, küçük abdestimi normal yapamamaktayım.

12 Nisan 1972 günü askeri savcıya çıkıp ifade verdim. Askeri savcı benim söylediklerimin bir kısmını tahrif ederek ve emniyetten gelen zorla imzalatılmış ifadeden aktararak zapta geçirdi. Ben kabul etmiyorum deyince beni tekrar MİT'e göndereceğini söyledi. Bana bu zaptı tehdit altında imzalattı. Bu ifadem alınırken askeri savcı (**sen Dursun Önkuzu'nun ölümü olayında yoksun, bunu kimler yapabilir, kimler yapmışlardır, zaten senin sanık olduğunu ben çıkarttım, sen bu olayda kimlerin ola-**

bileceğini söylemezsen sana da sanık olarak iddianame hazırlayacağım ve ceza verdirteceğim) dedi. Ben böyle bir olayı kimler yapabileceğini bilmiyorum, dedim. Zaptı imzalayıp kapıdan çıkarken askeri savcı (sana gösteririm, nasıl kabul ettireceğim, görürsün) dedi.

12 Nisan 1972 günü akşama bir nolu askeri cezaevinin arkasındaki özel olarak yapılmış dört kişilik hücreye Sedat Kesim ve beni hapsettiler. O akşam hapisane müdürü tank albayı M. Kemal Saldıraner ve Aslan isminde bir çavuş geldi. Albay Saldıraner, çavuşa, (bunların ayaklarının altı patlayana kadar döveceksin) dedi. Kendisi bize bizzat dört tokat vurdu. Bu sırada galiz küfürler ediyordu. Yanındaki çavuşa hitaben: (evvelâ ellerinin içini copla patlatın.) Kendi yanında ellerimizin içi şişene kadar copla vurdurttu. Burada işkence yeniden başlamıştı. Çavuş ve erler, (bize arananların yerlerini söyleyeceksiniz, emniyetteki ifadenizi kabul edene kadar buradasınız, sizi buradan çıkarmayacağız) dediler. Buradaki er ve çavuşların canları ne zaman isterse (daha dilekçe yazıp kabul etmediniz mi?) diyerek işkenceye başlıyorlardı. Devamlı olarak copla dövülüyorduk. Bu işkence günde en az üç defa tekrarlanıyordu. Bu işkenceler sırasında 28. Tümen Komutanı Tümgeneral Abdullah Kuloğlu da bulunduğumuz yere uğrayarak ne halde olduğumuzu gömüştür. Ben ve Sedat Kesim artık dayanamaz hale gelmiştik. Bütün vücudumuz sopadan morarmıştı. Dilekçe vererek emniyette işkenceyle alınan ifadeyi aynen kabul ettiğimizi bildirdik. Savcıya çıkıp durumu izah edip artık bu işkenceye bir son verilmesini isteyecektik. Fakat bu düşündüğümüz gibi olmadı. O akşam önce bir assubay

çavuş yirmi erle birlikte gelerek beni ve Sedat'ı yeniden falakaya yatırdılar. Üçbuçuk saat dövdüler. Bunu kanıtlamak için cezaevi yoklama defterinde kullanılan fişlerdeki fotoğraf yetecektir. Bu fotoğraf cezaevindeki işkencelerden beş gün sonra çekildiği halde yine de yalnız surat kısmının ne durumda olduğunu size anlatacak niteliktedir. Bu çeşit ifade almanın hukuk kurallarına uyup uymadığının takdirini heyetinize bırakırım.

15 gün sonra koğuşa verildim. Bu zaman zarfında cezaevindeki işkencelerin ve MİT'teki işkencelerin izleri geçmemişti. Koğuşta onbeş gün kaldıktan sonra MİT'te sigara değdirilen tırnaklarımın hepsi dökülmüştür. Tırnaklarının büyümesi henüz tamamlanmamıştır. Cezaevindeki işkencelerden bütün vücudum morarmıştı. Bu morartıların büyük bir kısmı koğuşa verildiğim zaman hâlâ durmaktaydı. Bu durumu koğuştaki bütün tutuklu arkadaşlar görmüşlerdir. Eğer birbuçuk-iki ay zarfında mahkemenize çıkma olanağını savcı sağlamış olsaydı, bu dökük tırnaklarımı ve işkence izlerini heyetimize gösterme imkânım olacaktı.»

Yazılı sorguyu veren: Doğu Perinçek
Yer: Ankara Üç Numaralı Askeri Mahkemesi

«Herkes gibi gözleri bağlı olarak götürüldüğüm MİT'te elektrik ve falaka işkencelerine maruz kaldım. Yapılan karate numaraları, cop ve tekme ile dövülmek, uyku uyutmamak ve insana gülünç gelen ölümle tehdit gibi baskıları işkence olarak saymıyorum.

Bana yapılanları uzun boylu tasvir edip vaktinizi alacak değilim. Yalnız bana yapılan işkencelere Ercan Enç, Halil Berktay ve başka bir davanın sanığı olup bir daha görmediğim Vahap Erdoğdu'nun tanık olduklarını belirtmeliyim.

MİT'ten sonra götürüldüğüm ve bir süre tek başıma kaldığım 229. Piyade Alayındaki bazı subay ve erler de ne durumda olduğumu görmüşlerdir. Ben MİT'te oradaki memurların **(eğitim odası)** adını verdikleri işkence odasında yattığım için bazı arkadaşlara yapılan işkencelere gözümle tanık oldum. Ercan Enç, Ahmet Kumrulu ve Leyla Göz'e yatırılarak elektrik verildiğini gözümle gördüm. Gene Halil Berktay, Caner Öztaş, Kerem Çalışkan ve bu davanın sanıkları olmayan Vahap Erdoğdu ile Kamer Dünya'ya birçok defa elektrik verildiğini bağırışlarından biliyorum. Bu arkadaşlara ve kendilerini tanımadığım daha başkalarına işkence yapılacağı sırada odadan çıkarılıyordum. Bu arka-

daşlardan bazılarını odaya sokulurken gördüğüm gibi bazılarını da seslerinden tanıdım. Bu ilginç tecrübe döneminde, çıkarılan seslerden hangi organa elektrik bağlandığını anlayacak bir bilgi seviyesine ulaştığımı söyleyebilirim. Nuri Çolakoğlu'nu ise, ikinci defa MİT'e getirildiği zaman gördüm. Aradan bir aydan fazla bir zaman geçmesine rağmen hâlâ tek ayağını basamıyordu. İşkence suçunun failleri kimlerdir? MİT'e götürüldüğümün ilk günü, ilk defa işkenceye yatırıldığım zaman odaya kalabalık bir meraklı topluluğu doldu. Gözlerim bağlı olduğu için sayılarını bilmiyorum. İçlerinden bazılarına (paşam) şeklinde hitap ediliyordu. Ve bir daha görmediğim bir (paşa) özellikle Cemal Madanoğlu, bazı CHP ileri gelenleri, bazı MBK üyeleri ve profesörlerle ilgili ifade vermem için baskı yapıyordu. Bu ilk işkencede bulunanlardan yalnız birini ismen tanıyorum. Kendisi gözüm açıldığı sırada ortadan kaybolan ve bir daha MİT'te görmediğim birinci şube başkomiserlerinden Ümit Erdal'dır. Burnumun yarattığı boşluktan faydalanarak yerde yatarken başımı arkaya eğmek suretiyle baktığım zaman kendisini görmüştüm.

Baskılar ve eziyet, sorgu döneminde kalmamıştır. Tutukevlerinde de devam etmiştir. Sorgudan sonra 229. Piyade Alayının disiplin cezaevine tek başıma kondum. Daha sonra Mamak bir nolu cezaevine getirildiğim ilk ay içerisinde ikisi ağır surette olmak üzere üç defa yumruk, tekme ve copla dövüldüm. Son dövme olayında bir gözüm tamamen, diğeri kısmen kapandı. Belim, kalçalarım ve kollarımın muhtelif yerleri çürüdü ve belime vurulan copların etkisiyle idrarım onbeş gün kanlı olarak geldi. Dövme olaylarına o sırada arka hüc-

rede bulunan tutuklular tanıktır. Olayın ertesi günü avukatım ile görüştürülmedim. Birkaç gün sonra yaptığım görüşmede yüzümdeki çürükleri avukatım Yıldırım Pekkan da görmüştür. Bir hafta sonra görüşe gelen yakınlarını gene yüzümdeki çürükleri gördüler, tanıktırlar. Dayağın ertesi günü tanık olarak mahkemeye gitmem gerektiği halde gönderilmedim. Bu husus da sabittir. Bize emirle dayak atanlara nasıl vahşi ve sadist duygular aşılamak istendiğini belirtmek için bu noktaya işaret etmeliyim. Dayağın sonuna doğru suratımdan yumruklarına bulaşan kanları yalamamı istiyorlardı ve bunu reddettiğim için dayağa devam ediyorlardı. Hapisanede ilk geldikleri gün bütün tutuklulara dayak atılmaktadır. Arka hücrelerde kaldığım beş aya yakın süre içinde birçok tutuklunun dövülmesine tanık oldum. Arka koğuş, çavuşların tabiriyle hapisanenin *(terbiye)* yeri idi.

Dayak yanında, sorgu ve savunmalarımız için yaptığımız hazırlıklara ve tuttuğumuz notlara el konmaktadır. İadeleri için yaptığımız müracaatlar reddedilmektedir. Kanunun açık hükmü ihlâl edilerek müdafilerimizle görüşmemiz sırasında başımıza nezaretçi dikilmektedir. İşte bir mahkemenize böyle bir tutukevinden getiriliyoruz ve duruşma bitince böyle bir tutukevine götürülüyoruz...»

Yazılı sorguyu veren: Nuri Çolakoğlu
Yer: Ankara Üç Numaralı Askeri Mahkemesi

«Siyasi görüşlerimi daha etraflı bir şekilde açıklayıp, savunulmasını daha sonraya bırakarak, yargılanmamıza dayanak teşkil eden iddianamedeki beyan ve ifadelerin nasıl elde edildikleri hakkında da kısaca bilgi vereceğim.

«15 Nisan 1972 tarihinde Ankara'da gözaltına alındım. Derhal sırtımdaki pardesü başıma geçirilerek önce Emniyet sarayına, sonra da neresi olduğunu bilmediğim bir yere götürüldüm. Daha sonra arabanın içinde iken başlayan eziyet, işkence ve dayak kesintisiz olarak günlerce devam etti. İşkencenin 48. saatında tabanlarının altı parçalandı. Buna rağmen vücudumun çeşitli yerlerinden elektrik cereyanı vermek ve copla falaka atmak şeklinde yapılan işkence sürüp gitti. Bu arada aynı yerde işkence gören arkadaşım Erkan Yücel'e copla vurmamı istediler. Ben bunu nefretle reddedince sağ elimin tırnaklarını yaktılar. 18 Nisan'da İstanbul'a götürüldüm. İşkence ve baskı orada da devam etti. Kendisinin paşa olduğunu söyleyen birisi, işi ağzıma emniyeti açık bir tabanca sokmaya ve sigara söndürmeye kadar götürdü. İstanbul'da dört gün eziyet gördükten sonra Ankara'ya geri

getirildim. Baskı ve işkence bir ay devam etti.

Bu işkence ve eziyetin izlerini hâlâ taşıyorum. Ayağımın altındaki yara hâlâ duruyor. Sağ ayağım çok az hareket yapabiliyor. Sağ bacağımın ön adaleleri hissizdir. Ve hiçbir uyarıya cevap vermemektedir. İşkencenin üzerinden sekizbuçuk aydan fazla geçmiş olmasına rağmen tırnaklarımdaki yanık yerleri hâlâ bellidir.

Başbakan Melen sıkıyönetimin uzatılması dolayısıyla Meclis'te yaptığı konuşmada işkence iddialarının yalan olduğunu, ortaya atılan bir iki ihbarın gerçek dışı olduğunun anlaşıldığını iddia etmiştir. Melen yalan söylemektedir. Heyetinizin alacağı bir mahkemeye sevk kararı benim doğru, Melen'in yalan söylediğini ortaya koyacaktır. Ayrıca bu işkencenin izleri konusunda 229. piyade alayının doktoru, cezaevi doktoru, emniyet sarayı hemşiresi ve benim işkence gördüğüm mahalde benimle aynı zamanda işkence gören arakadaşlarım da tanıklık edebilirler.

15 Nisan'da sağlam olarak girdiğim, neresi olduğunu bilmediğim her yerden 31 gün sonra 15 Mayıs'ta ayakta duramayacak bir halde ayrıldım. Buradan ayrılırken bu ifadeleri savcılıkta ve tutuklama mercii önünde reddetmem halinde beni tekrar geriye getirip bunun hesabını soracaklarını defalarca ve çok açık bir biçimde belirttiler. Bundan sonra iki gün emniyette tutuldum. Bu arada ayağım daha da kötüledi.

Emniyette kaldığım bu iki gün zarfında Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcısı Yüzbaşı Yaşar Değerli gelerek Emniyet Sarayının altıncı ka-

tında ifademi aldı. İfadem alındığında bana işkence yapanların bazıları hazır bulundu.

17 Mayıs'da 229. Piyade Alayının disiplin cezaevine götürüldüm. Ve bir ay süreyle burada tutuldum. 8 Haziran'da buradan alınarak askeri savcılığa götürüldüm ve sorgum yapıldı. İfadem baskı ve eziyet altında alındığını belirttiğimde, sorguyu yapan yarbay İlhan Şenel **(işin doğrusunu da başka türlü söylemiyorsunuz)** dedi. Bu konuşmayı orada olan yarbay Nihat Güner ile Binbaşı Hilmi Güner'in de hatırlayacağını sanırım.

Yine 10 Haziran'da üç nolu mahkeme tarafından tutuklanırken duruşma hakimi yarbay Mehmet Atikcan'ın ayağımın birini niye kullanmadığımı, bunun doğuştan mı olduğunu sormasi üzerine, bu yaranın sorgulama srasında olduğunu açıkça söyledim. Bunu da şu anda mahkeme heyetinde bulunan albay İzzettin Avlar ve binbaşı Tahsin Özer de hatırlayabileceklerdir.

Askeri savcılıkta ve tutuklama merciinde daha önceki tehdidin etkisi altında ifademin bir kısmını kabul etmek zorunda bırakıldım. Ancak bir bölümünü doğru bulmadığımı söyledim.

15 Haziran'da bir nolu cezaevindeki tecrit hücresine getirildim. Ama hemen ertesi gün buradan alınarak tekrar neresi olduğunu bilmediğim, daha önce sorgulamanın yapıldığı yere götürüldüm. Bu yolculuk esnasında da gözlerim bağlanmıştı. Burada tekrar ağır tehdit ve baskıyla karşılaştım. Savcılıkta niye ifademin bir kısmını reddettiğim soruldu, ifademi reddetmemin benim için **(kötü olacağı)**

tehdidi tekrarlandı ve **(nerede olursam olayım ellerinden kurtulamayacağım)** söylendi.

Bu defa geçen sefer zorla kabul ettirilen ifadem teybe okutturuldu. Yeni bir takım hikâyeler uydurmam istendi.

Orada dört gün sonra tekrar cezaevindeki tecrit hücresine getirildim. Bu hücrede de bir ay kaldım.

Yakalandıktan sonra üç ay süreyle gazete okuma, radyo dinleme, yakınlarımla ya da avukatımla konuşma imkânı verilmedi. İşte emniyet ve savcılık ifadelerim şu şartlar altında verilmiş ifadelerdir.»

Yazılı sorguyu veren: Uğur Cilasun
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkemesi

«İddianamede şahşıma yöneltilmiş suçlamalarla uzak yakın hiçbir ilgim yoktur. Sayın askeri savcı, hakkımdaki iddialara mesnet olarak gözlerim bağlı olarak götürüldüğüm ve 17 gün süre ile akıl almaz işkencelere maruz kaldığım bir «semt-i meçhul» de dikte ettirilen ilk tahkikat sorgulamasını almıştır. Bu metni kesinlikle reddediyorum. Sözünü ettiğim yazılı metni reddederken, gerek **«zor altında alınmıştır»** gerekse **«baskı altında alınmıştır»** deyimlerinin, bütün olup bitenleri izah etmede son derece aciz kalacağı kanısındayım. Öyle bir zor ya da öyle bir baskı düşünün ki, huzurunuza **(ölüm cezası)** talebi ile gelmeme yol açan iddianameye mesnet teşkil eden bir yazıyı imzalamama sebep olsun.. Kısacası (ölümden de beter) olsun. Eğer ki insan gözleri bağlı olarak bilmediği bir yere götürülürse, orada kendisini koruyan hiçbir kanun olmadığı, can güvenliği diye bir meselenin bulunmadığı söylenirse, meydan dayağı ile başlayan, saatlerce süren (falaka) seanlarıyla devam eden vücudunun her tarafına verilen, dozu gittikçe artırılan, etini kemiğinden sıyıran —kendi deyimleri ile— **(elektrik tedavileri)** uygulanırsa, kaburgaları kırılır, nefes almak başka bir ızdırap kaynağı olursa, kulak zarı patlar, günlerce böbreklerinden

kan gelirse ve bütün bu fizik işkencelere O'nu da gözaltına aldıklarını defalarca söyledikleri hamile karısının da aynı şekilde uğrayacağı ve onun **(gözlerinin önünde doğurtulacağı)** tehditleri eklenirse, o insanın elinizdeki metni imzalarken, **(serbest iradesini)** kullandığından söz edilemez.»

Bütün bu olanlar benim başımdan geçmiştir ve öylesine kalıcı izler bırakmıştır ki, askeri savcılıkta ifade vermek üzere götürüldüğümde sayın savcıya ilk olarak **(beni koruyan kanunların burada mevcut olup olmadığını, serbest iradeyle ifade verdiğimde tekrar o cehenneme gidip gitmeyeceğimi)** sormak lüzumunu hissettim. Burada bana verilen teminat sonucudur ki, olayların gerçek yüzünü serbestçe anlatabildim. Şimdiye kadar söylediklerimden de anlaşılacağı gibi polis sorgulaması adı altında dosyada bulunan yazılı metnin gerçeklerle hiçbir ilgisi ve dolayısı ile hiçbir geçerliği yoktur. Askeri savcılıkta verdiğim ifade bütünüyle doğrudur ve gerçekleri açıklamaktadır. İddianamedeki iddiaların aksine, gizli ya da açık hiçbir örgütle en ufak bir ilişkim yoktur ve olmamıştır.»

Yazılı sorguyu veren: Hakan Tekinalp
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkemesi

«İddia makamının hakkımdaki isnatlarına ve iddianamesinin hazırlanmasına kaynak olan metin MİT'te işkence altında dikte ettirilmiştir. İddianamede sözü edilen olayların hiçbirine katılmadım. İsmi bulunan şahıslardan bir kısmını Hacettepe Üniversitesi Devrimci Gençlik Derneği üyesi olduklarından dolayı tanırım. Bir kısmını da sadece aynı okulda öğrenci olmamız nedeniyle tanıyorum. Yoksa herhangi biri ile gizli bir örgüt içinde hiçbir ilişkim olmamıştır. Bunu ilk kez sayın savcıya çıktığımda ve beni tutuklayan mahkeme huzurunda belirttim. Bu nedenle hakkımdaki iddiaları kabul etmiyorum.

Söz konusu iddialar evimin aranmasını müteakip emniyet sarayında göz altına alındığım tarih olan 13 Temmuz 1972'den iki gün sonra gözlerim bağlı olarak götürüldüğüm bilmediğim bir yerde, insanlık dışı şartlar altında her türlü baskı ve zor kullanılarak kabul ettirilmiştir. Bilmediğim bu yerde kaldığım süre içinde gerek bana ve benimle aynı davada yargılanan bazı arkadaşlarıma, gerekse tanımadığım daha başkalarına dayak ve falaka atılmıştır, elektrik verilmiştir. Bunları teker teker anlatmayı gerekli bulmuyorum. O meçhul yerde yirmiiki gün kaldım. Karşınızda şu an normal bir

insan olarak bulunuyorsam, bunu, bana zorla yazdırılan metni imzalamama borçluyum. Zira orada geçen son hafta içinde bütün duvarlardan, diğer hücrelerden, her yerden gece gündüz adımın çağrıldığını duymaya başlamıştım. Şimdi anlıyorum, aklımı yitirmek üzere imişim.

Daha sonra sayın savcıda ve 14 Ağustos 1972 tarihinde tutuklandığım mahkemede sözü edilen olaylarla hiçbir ilgim olmadığını söyledim ve tutuklandım. Aynı gün, yani 14 Ağustos 1972 günü yeniden üç nolu gözetim evinden alınarak MİT'e götürüldüm. Ve burada tekrar beş gün süreyle tutuldum. Tehdit altında önceden bana dikte ettirilen metnin doğru olduğunu, bu metin hazırlanırken hiçbir işkenceye maruz kalmadığımı belirten bir belgeyi imzalamak zorunda bırakıldım. 19 Ağustos 1972 günü iki nolu askeri tutukevine getirildim.

Yazılı sorguyu veren: Halil Berktay
Yer: Ankara Üç Numaralı Askeri Mahkemesi

«24 Mayıs 1972 Çarşamba gecesi Ankara'da yakalandıktan sonra, emniyet sarayının yedinci katına çıkarılarak bileğimden tahta bir sıraya kelepçelendim. Burada beş gün süreyle tutuldum. 29 Mayıs Pazartesi sabahı birinci şube başkomiseri Ümit Erdal adında bir şahıs ve diğer şube görevlileri tarafından birlikte yakalandığımız Doğu Perinçek ve Ercan Enç ile beraber aşağıya indirildik ve sivil giyimli, fakat birbirlerine hitaplarından subay oldukları anlaşılan bazı şahıslara teslim edildik. Her tarafı kapalı bir minibüse bindirilip gözlerimiz örtülerek bilmediğimiz bir yere götürüldük. Bir bodruma indirildik ve ayrı ayrı hücrelere kapatıldık.

Atıldığım hücrede sol bileğimden zincirle bir kalorifer radyatörüne bağlandım. Burada 19 Haziran 1972'ye kadar kaldım ve işkence gördüm. Defalarca falakaya yatırıldım, sağ kolum tutmaz hale gelecek şekilde uyuşuncaya ve nefesim katılmaya başlayıncaya kadar falaka ile birlikte uygulanan elektrik irkencesine maruz bırakıldım. Nefesimin kesilir gibi olması üzerine beni muayene etmeye gelen bir doktor, işkenceye devam edilebileceğini söyleyerek gitti. İşkenceciler bir yandan sağ ayağımdan ve elimden, kulaklarımdan, ağzımdan

ve ağzımın içinden ve vücudumun diğer yerlerinden cereyan verirken diğer yandan ayaklarını copluyor, göğsüme oturuyor veya basarak çıkıyor, yüzümü yumrukluyor ve tokatlıyor ve: (**Orospu çocuğu, demek siz devrimcisiniz, biz de faşist ha**) diye bağırıyorlardı.

Bu nedenle, MİT'te ve savcılıkta işkence veya işkence tehdidi ve manevi baskı altında alınan bütün ilk tahkikat ifadelerimi reddeder, içinde bulunduğumuz kanunsuz şartlar kaldırılıncaya kadar heyetiniz önünde sorgu vermeyeceğini beyan ederim.»

Yazılı sorguyu veren: Hülagü Bulguç.
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkemesi

«10 Mart 1972 günü Ankara Emniyet Müdürlüğü 1. Şubesinde gözaltına alındım. 12 Mart 1972 günü öğle saatlerinde adının Necdet olduğunu bilâhare öğrendiğim sivil giyimli kişi tarafından mavi renkli Taunus marka bir otomobile bindirildim. Şoför mahallinde saçları kısa kesilmiş yirmi yaşlarında biri daha vardı. Bu kişiyi götürüldüğüm yerde asker elbisesiyle de gördüm.

Gözlerim bir bezle bağlandıktan ve otomobil defalarca tur atıp bana yön kaybettirdikten sonra takriben on dakika yol aldı. Gözlerim bağlı şekilde etrafı açık bir arazideki meçhul binaya sokuldum Binada başımı döndürmek gayesiyle olduğum yerde defalarca çevrildim. Etraftan (**Hülagü Bulguç ölüm fermanın imzalandı**) sözleri söyleniyordu. Daha sonra binanın alt katına indirildim. Bu odada gözlerimdeki bez çıkarıldı. Beni getiren kişi buranın işkence odası olduğunu, burada ne anayasanın ne de hükümetin geçerli olmadığını söyledi. Kapıda stenleri üzerime çevrilmiş komando erleri vardı.

Odaya beş kişi daha geldi. Hepsi sivil kıyafetliydiler, fakat birbirlerine hitabederken, binbaşı, yarbay, albay diyorlardı. Albay benim falakaya yıkılmamı emretti, diğerleri üzerime saldırdı. Ben direnme gösterince yumruklamaya, tekmelemeye

başladılar. Ve pantolonumun fermuarını yırtarak açtılar. Çıplak bir vaziyette, kollarım bir sopaya bağlı şekilde ayaklarıma falaka âleti geçirildi. Önce copla daha sonraları çeşitli sopalarla dövüldüm. Ayaklarım şişmiş ve kan toplamıştı. Bu dövme esnasında işkenceciler yorulup değişiyor ve ayaklarımda sopalar kırılıyordu. Bir ara yerde uzanan teller gördüm, bu tellerin birini ayak parmağıma, diğerini ise elime taktılar ve üzerime su döktüler. Ani bir şok geldi. Ve bütün vücudum gerildi. Elektrik vermeye başlamışlardı. Değişik faz ve periodlarla verilen cereyan vücudumu kavurmaya, yakmaya başladı. Ağzım köpürdü, sesim çıkmıyordu; baygınlık geçirdim. Beni falakadan çözdüklerini hatırlıyorum.

Yere dökülen su üzerinde yürütüldüm. Koşturuldum, zıplatıldım. Sırtıma bir komando eri bindirdiler ve taşıttırdılar. Bunlar ayaklarımın bir nevi tedavisi ve işkence izlerinin kaybını sağlamak içindi. Aynı zamanda yeni işkence seanslarına hazırlıyorlardı beni.

Binbaşılardan biri bana yapılanın bir şey olmadığını söyledi. Dedikleri şekilde ikrarım olmazsa daha değişik metodların olduğunu belirtti. İsteklerini reddettim. Moralimi bozmak için benden önce işkence edilen iki kişiyi odaya getirdiler. Bu kişilerin gözleri bağlı idi, yürüyemiyorlardı, ayakta durmalarını kollarından tutan askerler sağlıyorlardı. Her tarafları şiş, morarmış ve kan içindeydi. Bunların Oğuzhan Müftüoğlu ile Selahattin Güleç olduğunu söylediler. Tanıyıp tanımadığımı sordular. Tanımadığımı söyledim.

Adının Ümit Erdal olduğunu sonradan öğrendiğim işkence yapılan yerde binbaşı diye hitap edi-

len işkenceci ile albay ve şürekâsı tekrar geldiler. Üzerime saldırarak sille, tokat yumruk ve tekme ile tekrar falakaya yatırdılar beni. İlgili ve sorumlu kişilerin tabiri ve açıklaması olan **(tabana birkaç sopa)** verilmesi saatlerce sürdü. Sopalar kırıldı. ayaklarım şişti. Ayaklarımı hassaslaştırmak için bir ince sopa sürtme işleminde kullanıldı. Karımı getireceklerini ve benim yanımda ona işkence yapacakları tehdidinde bulundular. Elektrik şokları tekrar verilmeye başladı. Yanma, kavrulma ve kasılma daha da arttı. Bağırdım, kesmelerini söyledim. **(Ölsen ne olacak lân)** diye cevap verdiler. **(Cesedini bir köşeye atarız, faili meçhul cinayete kurban gitmiş olursun. Eğer buradan kurtulmak istiyorsan istediklerimize uy)** dediler.

Elektro-şok kablosunu hayalarıma taktıklarında artık direncim kalmamıştı bu insanlık dışı uygulamalara. Getirilen daktilo makinası ile malûm ifade alındı ve imzalatıldı. Eğer savcılık ve mahkemede bundan, yani bir ifadeden vazgeçersem aynı davranışlara muhatap olacağım defalarca söylendi. Asıl mahkeme burasıdır, dendi.

Gece yarısı gözleri bağlı iki kişiyi daha getirdiler. Bu kişilere de işkence yapılmıştı. Gözlerim bağlandı ve tekrar Emniyet Müdürlüğüne götürüldüm bu iki kişiyle. Bunlar Nasuh Mitap ile Selami Şakiroğlu'dur. Hepimiz işkenceden yıpranmış vaziyetteydik.

Ankara Yıldırım Bölge üç nolu tutukevi ve İstanbul Selimiye kışlasında gözaltında iken her an işkenceye götürülmenin maddi ve manevi baskısı mevcut idi. Selimiye'de adli müşavir Turgut Akan gözaltı koğuşuna gelerek hepimizi tehdit etti, hakaret ve küfür yağdırdı.

5 Nisan 1972 tarihinde tutuklanıp Sağmalcılar Ceza Evi'ne nakledildim. Burada diğer Sıkıyönetim tutuklularıyla hücreye kondum. Buradan tutuklular alınıp tekrar işkenceye götürülüyordu. Götürülenler arasında Zülfikâr Dicleli ve Nurettin Yakar hatırlayabildeklerimdir.

Bu şartlar altında 12. 6. 1972 tarihinde ben de askeri bir araçla *(nereye götürüldüğümü bilmeden)* kendimi Selimiye kışlasında buldum. Savcılık odasında beni tutuklayan mahkemede reddettiğim ve savcılık ifademin başında reddettiğim hususları, içinde bulunduğum maddî ve manevî şartlar nedeniyle kabule zorlandım.

Bana yapılan işkencenin belirtileri birkaç ay sonra görülmeye başladı. Vücudumda ağrılar, uyuşukluk ve hareketsizlik, bedeni faaliyetlerimi engelliyordu. Sol tarafım tamamiyle tutmaz oldu. Yürüyemiyor, sol kolumu oynatamıyordum. Haydarpaşa hastanesine, talebimden tam bir ay sonra sevkedildim. Bu hastanede iki ay yirmi gün yattım ve çeşitli tedaviler uygulandı. Fakat kalınılan tutuklu koğuşunda, elektro-şok sonucu meydana gelen polinevritin tedavisi mümkün olmuyordu. Taburcu olduğumda sağlık durumum normale kavuşmamıştı. Halen vücudumda bana yapılan işkencenin izlerini bu hastalıkta taşıyorum.»

Yazılı sorguyu veren: Alaattin Sevimli
Yer: Üç Numaralı Askeri Mahkeme (Ankara)

«Tümüyle gerçek dışı ve düzmece nitelikteki ifadelerin kaynağı olan ve aralıklarla 20 gün süren her türlü insanlık dışı, faşist işkence ve baskıların burada uzun uzun tasvirini yapmayacağım. 15 Nisan 1972'de daha göz altına alındığım anda başlayan Merkez Komutanlığı Karargahında bizzat Ankara Merkez Komutanı Tümgeneral Tevfik Türüng, Mrk. K. lığı. Hrk. Şube Müdürü Alb. Orhan Sümer tarafından sürdürülen küfür, hakaret, yumruk, tekme ve copla dayaktan sonra 24 Nisan'da getirildiğim Mamak Okulu içindeki Keçikıran Tepede, eski radyoevi binasında MİT Ankara Bölge Başkanı Fevzi Bey, Mrk. K. lığı İsth. Müdürü Tnk. Alb. Yaşar Savaş ve bir MİT işkence ekibince elektrik falaka, cop ve dayakla alınan 27 Nisan tarihli, Mrk. K. lığında alınmış gösterilen ilk ifademi 29-30 Nisan'da, aynı yerde, siyasi şube komiserlerinden Ümit Erdal'ın da katılmasıyla aynı kişilerle başlatılan, 2 Mayıs'ta gözlerim bağlı olarak götürüldüğüm Güvercinlik semtinde Jandarma Komando Taburu içindeki MİT Ankara Bölge Başkanlığı sorgu merkezinde aynı kişiler ve diğer işkence uzmanlarınca her türlü işkence, maddî ve manevî baskılar altında alınan 5 Mayıs tarihli ilk ifademi reddediyorum. Dilekçeme rağmen ancak 44 gün sonra çı-

karıldığım savcılıktaki ifademi, yine aynı gün tutuklama mahkemesinde yaptığım beyanı da reddediyorum. Burada önemli bir hususu belirtmek isterim: MİT işkencehanelerine götürülen arkadaşlar şöyle bir sözle karşılaşmışlar: **(Şu anda Genelkurmayın kontr-gerilla örgütünde bulunuyorsun)** Gnl. Westmoreland'ın kontr-gerilla Harp Okulunda yetiştirdiği gorillerle kurulan örgütler gibi... Cezaevine zaman zaman MİT işkence uzmanlarının gelerek yaptıkları tehditler, tutuklandıktan aylar sonra birçok arkadaşımızın yeniden MİT'e götürülmesi, avukatlarla görüşmemizde nezaretçi dikilerek gizliliğin ihlâli, yazılı delillerin fotoğraflarının çekilmesinin engellenmesi ve en son olarak da bizzat Ankara Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'un beş nolu As. Cezaevine gelerek bütün subay tutuklulara hitaben sarfettiği sözler bu baskıların birer örneğidir.»

Yazılı sorguyu veren: Zülfikâr Dicleli
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkemesi

Dosyadaki bütün ifadelerim baskı altında alınmıştır. Baskının anlamı şu veya bu şekilde yazılan şeylerin benim ağzımdan çıktığı, anlattığım şekilde değil de yukarıda söz ettiğini amaçlardan dolayı beni mahkum ettirmek isteğinin istedikleri şekilde yazılmasının ve oluşmasının sağlanmasıdır Bu baskı çeşitli yerlerde çeşitli şekillerde uygulanmıştır. Maddi ve manevi baskı olarak, fiziksel işkence olarak, tehdit olarak her türlü çağdaş metodlar bu konuda uygulanmıştır. Bu yüzden altlarında benim elimden çıkmış imzalar olan şimdiye kadar dosyaya girmiş bulunan bütün ifadeler benim hür ve serbest irademin ürünü değildir. Objektif gerçeği yansıtmamaktadırlar.

15 Şubat 1972 günü bir MİT ekibi tarafından yakalandım ve derhal MİT'e götürüldüm. Burada yirmi gün kaldım. Falaka, elektrik ve diğer metodlarla ilk ifadem oluştu. Savcılığa geldim. 15 Mart 1972 günü saat gece 10.30'da askeri savcılıkta dört askeri savcı tarafından ifadem alındı. Aç ve yorgundum. Dört askeri savcıdan bir tanesi MİT'te alınan beş sayfalık ifademi bölüm bölüm okuyarak kendisi formüle ederek tutanağa geçirtti. Bazı yerlerde yazdırılanlara gerçeğe uymadığı için karşı geldim. Israr ettim. Sonuçta bir kısım olay benim

dediğim şekilde, bir kısmı ise askeri savcının dediği şekilde tutanaklara geçti. Ertesi gün, 16 Mart 1972 günü, öğleye kadar tutuklanmak için bekledim. MİT görevlisi ben «MİT'teyken kendisinden yüzbaşı olarak bahsedilen sivil bir şahısla o gün akşama kadar Selimiye koridorlarında dolaştı durdu. Kapıda MİT'e ait pikap da bekliyordu. Bu durumda tutuklama mahkemesi karşısına çıkarıldım. Burada ne yüklendiğim suç ne de imzaladığım ifadeyle bağladığım suç yüklediğim diğer kişileri düşünecek halde değildim. Amacım bir an evvel tutuklamadaki bu baskı mekanizmasının dışına çıkabilmekti. Bu yüzden tutuklama mahkemesinde bu imzalar, bu imzalar senin mi, doğru mu, sorularına evet diye cevap verdim.

Tutuklandım, Sağmalcılar Cezaevine götürüldüm. Burada bir hücreye kondum. 20 Mart günü tutuklu olmama rağmen birinci şube ekipleri tarafından Sağmalcılar Cezaevinden alınarak birinci şubeye getirildim. Burada askeri savcının bana kabul ettiremediği benim kendisine gerçeğe uygun şekilde anlattığım büro meselesi zorla kabul ettirildi. El yazımla bir ifade yazdırıldı. Daha sonra bu ifadeyi kendileri daktiloya çekerek dava dosyasına koymuşlar. Beş gün sonra cezaevine geri getirildim. 4 Mayıs 1972 günü cezaevinde bulunurken tekrar avukatım geldi denilerek kaldığım yerden çıkartılıp MİT'e ait arabayla MİT'e götürüldüm. Orada her türlü işkence ile bu zamana kadar yakalanmış diğer sanıkların ifadelerinde geçen birçok konu gerçek dışı oldukları halde bana kabul ettirildi. İşkencelerden kurtulmak için birçok gerçek dışı olayı da ben kendim uydurarak ifadelere yazılmasını sağladım. Çünkü kurtuluş yoktu. Nereye

gidersem gideyim alıp gene işkenceye getiriyorlardı. Tutuklanmış olmam, beni tutuklayan mahkemenin güvenliği altında olmam söz konusu değildir.

Altı gün sonra, 11 Mayıs 1972 günü tekrar savcılığa geldiğimde hiç sesimi çıkartmadım artık. İstediklerini yapabileceklerini, bu güçte olduklarını göstermişlerdi. Bu güç karşısında susup oturmak, her söylenene evet demek ve MİT'te yazılan ifademin savcılıkta çıkartılan kopyasına imza atmaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu. Böylece dosyada bana ait olduğu iddia edilen beş ayrı ifade oluştu. Bu ifadelerin hepsi baskı altında alınmıştır. Her ne kadar emniyet ifadesi olarak gösterilen ilk MİT ifadesi ve ilk savcılık ifadesi gene de dış görünüşüne göre usulüne uygun olarak alınmış görünüyorsa da ,tutuklandıktan sonra MİT'e götürülerek alınan diğer iki ifadenin dosyada nasıl bulunduğunu, yapılan kanunsuz uygulamanın nasıl bu kadar rahatlıkla sergilendiğini anlamıyorum. Dosyadaki ifadelerimin hiçbiri birbirini tutmamaktadır. Hele savcılıkta alınan iki ayrı ifade okunduğunda ikisinin sürekli geliştiği görülecektir. Baskı yapılmamış, işkenceye maruz kalmamış bir kişinin konuları aynı yerde zıt şekillerde, ayrı ayrı biçimlerde anlatmasının ne anlamı olabilir? Bunların hangisi doğrudur? Şimdi görülecek ki aynı olayları burada bir üçüncü gerçek şekilleriyle anlatacağım. Ve gene görülecek ki burada anlattığım gerçek şekilleri diğer iki gerçek dışı ve birbirine zıt şekillerine de uymayacaktır. Bütün bu nedenlerden dosyadaki bütün ifadeleri altlarındaki imzalarım dahil reddediyorum.

Yazılı sorguyu veren: Ali Kaynar
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkeme

27 Mart 1972 Pazartesi günü sabah saat 07.30 da yazıhanemden alındım. Bu harmanı döveceğimi biliyordum. Tek tesellim Türkiye'de yargıçlar vardı. Sağ kalabilirsem bildiklerimi anlatmanın huzurunu duyacaktım. Huzurunuza gelmekle müsterihim, adaletinize inanıyorum. Ünye'de yapılan işkencelerin tabip raporu ile tesbitine gerek yok sanıyorum. Şöyle ki: Fatsa, Ünye ve çevre köyleri halkı Ünye'de jandarma karakolu etrafında toplanmıştı. Güvenlik kuvvetleri halkı karakola yaklaştırmıyordu. Kontr gerilla örgütü nezarethanede tezgahını kurmuş, işkencelerin her türlüsüne devam ediyordu. Dışarda halk panik içindeydi. İçerden adam öldürüyorlar diye bağıranlar ve haykıranlar oluyordu. Maalesef güvenlik kuvvetleri kontr gerilla örgütünün işkencesine seyirciydi. Bu bir vahşetti. Bu hukukçu olarak az çok yargılandığım bu davada bunu ortaya koymak ihtiyacını hissettim, kendimi sorumlu gördüm. Amacım malûm kişilere dökünan hazırlamak değil, sadece adelete hizmet için söylüyorum. Kanaatime göre sorumlular burada halkla güvenlik kuvvetlerini karşı karşıya getirmemeliydiler. Bu durumu sorumlular düşünsün.

Bu olayın tesbiti için belge istemek, tabir caizse abesle iştigal olur. Halkın bilgisine müracaat

yeterlidir kanısındayım. Aynı durumu yani işkenceleri olay anında Ünye'ye gelen İngiliz basını da yansıtmıştır kanısındayım. Dankert'e dökünıanı kimlerin hazırladığı ortadadır, olay tarihli İngiliz basınını belge olarak mahkemenizin bilgisine sunuyorum. Bu terör havası üzerimden kalkmadan Ankara'da gözlerim bağlı olarak bilinmeyen bir yere götürüldüm. Alınan ifadelerin doğruluk derecesini yukarıda arzettiğim nedenlerden ötürü mahkemenin takdirine bırakıyorum. Ben MİT zabıtlarındaki ifadeler bana ait değil, diyor, tümünü reddediyorum. Anlıyamadığım şu oldu, hayatı boyunca dürüstlük ten ayrılmayan bir kişiyim. Olayları bildiğim kadarıyla anlatmaya çalıştım ama yine de işkenceye maruz kaldım.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı askeri savcılığında normal ifade veremezdim. Zira MİT personeli hergün aramızda bulunuyordu. Kimin ne şekilde ve nasıl ifade verdiğine dair bilgi alıyordu. Ankara'da MİT ifadelerinden sonra mahkemeye sevkedildik ve tevkif olunduk. Burada akla şu gelebilir, tevkiften sonra tekrar zabıta tehdidi endişesi neden doğdu denilir. Mamak beş nolu tutukevinde her gün aramızda MİT personelinin dolaşması hem bizim durumumuzla ilgiliydi ve ayrıca yeni gözaltına alınan kişilerden dolayıydı. İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığında da kendimi emniyette hissederek ifade veremedim. Selimiye'nin ön bahçesinde yani bizim bulunduğumuz tutukevinin ön bahçesinde kavakların dibinde pikap bırakılmış, plâk çalınıyordu...

Yazılı sorguyu veren: Safa Asun Yıldız
Yer: Ankara Bir Numaralı Askeri Mahkemesi

Yaralı olarak götürüldüğüm Emniyet Müdürlüğünde sekiz gün süreyle insanlık dışı işkencelere maruz bırakıldım. Bu işkenceler kendilerinin kaleme aldıkları ifadeyi zorla imzalatıncaya kadar devam etti. İfade alındıktan sonra Mamak askeri cezaevine gönderilerek havasız, pis bir hücreye kapatıldım. Bir ay süre ile burada tutulduktan sonra savcılığa çıkarıldım. Savcıya çıkarıldığım gün, savcılığa götürüldüğümden önce cezaevi sorumlularından üsteğmen Burhan Poturna ağza alınmayacak küfürlerle hakarette bulundu. Cezaevi Müdürü M. Kemal Saldıraner de gelerek aynı hakarette bulununca üsteğmen Poturna etrafındaki subaylara (bakın albayım da benimle aynı fikirde) dedi. Ayrıca savcılığa gönderilmeden önce cezaevi müdürü albay yanıma gelerek (bak aslanım, seni nasıl olsa asacaklar, ellerini kelepçelemeden gönderelim, kaçmaya çalış, biz de seni vuralım. Bizi daha fazla uğraştırma) demiştir.

Askeri savcılığa bu şartlar altında çıktım. Tutuklanıp askeri savcılıktan geldikten sonra, sokağa çıkma yasağından tutuklanan bir tutukluya üsteğmen Poturna tarafından zorla dövdürüldüm. Ve üsteğmen Poturna askeri savcının sorduğu soruları bir kâğıda yazarak cevaplandırmam için verdi. Ben

de kendisine bu sorulara savcılıkta gereken cevapları verdiğimi ve kendisine cevap vermeyeceğimi söyledim. Bunun üzerine beni tekrar hücreye kapattırdı. Aynı gün hücreye kapatıldıktan bir müddet sonra gelen cezaevi müdürü albay bu sorulan soruları cevaplandırmadığım takdirde dövüleceğimi söyleyerek, beni makinalı tüfeğin önüne atmakla tehdit etti. Bunları söylediği zaman benimle birlikte aynı hücrede kalan Veteriner Fakültesinden Süleyman Kızılcabölük de vardı. Ölüm tehdidi ile askeri savcıya söylediklerimi yazmak zorunda kaldım. Bu belge belki dosyada mevcuttur. Yukarıda anlattığım sebeplerden dolayı emniyetteki ve savcılıktaki ifadeleri kabul etmiyorum.

Yazılı sorguyu veren: Nejat Bayramoğlu
Yer: Ankara Üç Numaralı Askeri Mahkeme

Mahkemeniz nezdindeki dosyamda *(**emniyet ifadesi**)* olarak gözüken ifade, 3 Mayıs 1972 sabahı polis nezaretinde bulunduğum Ankara Emniyet Sarayından gözlerim bağlanmak suretiyle alınıp götürüldüğüm meçhul bir mahallin mahzenlerinde, kendilerinin *(**kontr-gerilla teşkilâtı**)* mensubu olduklarını, benim *(**Emniyet Sarayından salıverildiğime dair kayıt düşüldüğünü**)* o anda *(**kayıp bir kimse**)* olduğumu ve *(**ölümüm dahil, başıma geleceklerden kimsenin sorumlu olamayacağını**)* söyleyen kimseler tarafından elektrik şoku ve falaka tatbik edilmek suretiyle işkence ve tehdit altında dikte ettirilmiştir. Ayrıca bu meçhul yerde bulunduğum sürece, bu davanın sanıkları arasında bulunan Faysal Karaçılı, Şule Zaloğlu, Fatmagül Baltalı ve Ömer Madra'ya da aynı işkencelerin tatbik edildiğine bizzat şahit olduğumu belirtmek isterim... Bu nedenle, söz konusu şartlar sona ermediği sürece, MİT'te savcılıkta ve tutuklama merciinde benden alınmış olan ifadeleri reddettiğim gibi mahkemenize ve ifade vermeyi, savunma hakkım baki kalmak üzere reddediyorum.

Yazılı sorguyu veren: Ferit İlsever
Yer: Ankara Üç Numaralı Askeri Mahkeme

21 Nisan 1972 günü kalabalık bir grup ve polis ve MİT mensubu tarafından İstanbul'da yakalanarak, gözlerim bağlı olduğu halde adresini sonradan tespit ettiğim bir yere götürüldüm. Burada birbirlerine **(yüzbaşım, binbaşım, albayım)** diye hitap eden şahıslar tarafından derhal bağlanarak işkenceye tabi tutuldum. Kalabalık bir grup işkence uzmanı falaka ve elektrik akımıyla bana saatlerce işkence ettiler. Bunların içinden adının sonradan Ümit Erdal olduğunu öğrendiğim biri en galiz küfür ve tehditlerle işkenceyi bizzat yönetiyordu. Burada aralıksız sabahtan akşama kadar kendilerinin tabiriyle **(en modern)** işkenceleri gördüm, yaşadım. Burada karşılaştığım tomsonlu askerlerin öldürme numaralarını ve vücudumun çeşitli yerlerinde sigara söndürmelerini işkenceden saymıyorum.

Akşama doğru buradan Nergiz Savran'la beraber emniyet birinci şubeye götürüldük. Burada gecenin geç saatlerine kadar içlerinden birinci şube müdürü Şükrü Balcı, Ümit Erdal, komiser Fahrettin Benli ve polis memuru Kemal Eyüpoğlu olduğunu tesbit ettiğim yine kalabalık bir grup aynı işkencelere devam ettiler. Birinci şubede zaman zaman gözlerim bağlı olmadığı halde işkence yaptıkları için bu kişileri tesbit edebildim. Bütün işkence

ve tehditler birinci şube müdürü Şükrü Balcı'nın gözleri önünde ve onun nezaretinde yapıldı. Gerek yukarıda açık adresini verdiğim işkence yuvasında, gerek birinci şubede Rıza Cenabi Nuhrat, Nergiz Savran, Aydoğan Büyüközden, Hüseyin Çiğdem Kömüroğlu, Cahit Düzel ve Nuri Türkeş'e de işkence yapıldığına şahit oldum. İfadem bir hafta boyunca birinci şubedeki istihbarat odasında zaman zaman elektrik işkencesi ve işkence tehdidi altında bana zorla yazdırıldı. Bu ifadeyi reddediyorum. Ayrıca 22 Mayıs 1972 günü iki birinci şube polisi olduğu halde askeri savcı Nevzat Çizmeci'nin yanına çıkarıldım. Bana işkence yapıldığını ve bu ifadeyi reddettiğimi belirttim. Savcı teessürünü gizleyemedi, şu anda kendisinin yapacak hiçbir şeyi olmadığını, ama bu hususu mahkemede mutlaka açıklamamı söyledi ve benimle beraber odada bulunan polisleri haşlayarak (**suçsuz adamları buraya niye getiriyorsunuz, gidin bunun ifadesini yeniden alın**) dedi. Poliste işkenceyle yazdırılan ifademi savcılıkta bu şartlar altında kabul etmek zorunda bırakıldım. Bu ifademi de gerçek durumla hiçbir ilişkisi olmadığı için reddediyorum...

Bölüm 2 TBMM'de İŞKENCE

Müdahaleci dönem boyunca, gözaltına alınan ya da tutuklanan sanıklara işkence yapıldığı yolundaki iddialar, Cumhuriyet Senotusu, Millet Meclisi ve TBMM birleşik toplantılarında tartışılmıştır.

Sıkıyönetimin iki ay daha uzatılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu'nun isteğiyle ilgili yapılan 25 Ocak 1973 ve 29 Ocak 1973 tarihli oturumlarda Başbakan Ferit Melen ile Milli Savunma Bakanı Mehmet İzmen işkence iddialarını cevaplandırmışlardı.

13 Haziran 1973 tarihinde Tabii Senatör Suphi Karaman Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu'nda gündem dışı konuşmuş, buna Başbakan Yardımcısı Kemal Satır cevap vermişti.

Bu bölümde TBMM'deki konuşmaları ve cevapları okuyacak, daha sonra «Yeni HALKÇI»nın yayını üzerine verilen sözlü soru ile Meclis Araştırması isteğinin methini bulacaksınız.

29 Ocak 1973 tarihinde, TBMM de, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Başbakan Ferit Melen'e verdiği cevap:

«Bu söylentiler, bu iddialar, gerçekten asılsız olabilir. Asılsız olmasını dileriz. Fakat, sıkıyönetime karışamayacağını, emir veremeyeceğini, sıkıyönetim uygulamasından kendini sorumlu saymadığını belirten bir Başbakanın, bu konuda vereceği teminat, bir anlam taşıyabilir mi? inandırıcı olabilir mi? Biz inansak veya, inanmış görünsek bile, dünyayı inandırır mı? denebilir ki, dünya umurumuzda değil...

Çağımızda ne kadar geçerlidir, bilmem ama, bu da bir dünya görüşüdür. Fakat bu dünya görüşünü benimseyen bir hükümet, demokratik Avrupa ülkelerindeki bütünleşme hareketinin dışında kalmayı kabul etmiş demektir. Bunu kabul ediyor mu hükümet?

Özgürlükleri kısmak için, demokrasimizin kolunu kanadını kesmek için,bazı kimselerin gerekçe olarak sık sık kullandıkları, «Türkiye'nin jeo-politik durumu» herhalde, demokratik Avrupa'daki bütünleşme hareketinin dışında kalmayı kabul etmemizi kolaylaştıracak bir etken olmasa gerekir.

Ne olur, bu entegrasyon, bu bütünleşme hareketinin dışında kalırsak, (Türkiye'nin jeo-politik durumu) yapayalnız kalmamıza veya batıdan tüm kopmamıza olanak vermeyeceğine göre, o zaman, batıyla ilişkilerimiz tek yanlı olur. Batıyla bağlantımız, yalnız Atlantiğin ötesiyle olur. Biz Türk demokrasisinin üzerinde, jeo-politik durum gerekçesinin, coğrafi durum gerekçesinin ağır bir ipotek gibi tutulmasına da razı olamayız.

İşkence bir şiddet hareketidir. Biz, 12 Mart'tan önce de şiddete karşı idik belki herkesten çok karşı idik. 12 Mart'tan sonra da şiddete karşıyız.

Kim başvurursa vursun, kime karşı başvurursa vursun, şiddetin her türlüsüne karşıyız. Kişilerin de şiddete başvurmasına karşıyız, devletin de şiddete başvurmasına karşıyız. Şiddete de karşıyız, şiddete karşı şiddete de karşıyız.

İddialar, söylentiler doğru mu, değil mi? Bunu elbette kesinkes bilemeyiz. Ama böyle iddiaların, söylentilerin yaygınlığını bilmemezlikten de gelemeyiz. Biz bilmemezlikten gelsek neye yarar?.. Bütün dünya bu söylentilerle çalkalanıyor...

Sıkıyönetimle ilgili her türlü yetkili ve sorumluluğu üstünden atan bir hükümet başta bulunursa, o türlü bir hükümetle sıkıyönetim iki yıla yakın sürerse, binlerce insan gözaltına alınırsa, gözaltına alınanlardan haftalarca, bazan aylarca en yakınları bile haber alamazsa, düşüncelerinden dolay ınsanlar ağır ceza baskıları altında bulundurulursa, düşünce suçlularının ayağına zincir vurulduğu duyulursa, demokratik ülkelerde serbestçe satılan kitaplar toplanır, yakılırsa, belli aşamalarda sıkıyönetim mahkemeleri lâğvedilir, hâkimler değiştirilirse, baş-

ka hiçbir nedene gerek yok, dünya elbette böyle söylentilerle çalkalanır. Hele Türkiye'nin Başkanı ,müttefikimiz olan demokratik ülkelerden birçoğunda iktidarda bulunan bazı partilere, Türkiye'de bize yönelme geldiği gibi karalamalar yöneltirse, bu çalkantı elbette tepkiye de dönüşür.

Dışarıda komünist basın mı, sosyalist basın mı, hattâ sosyal demokrat basın mı yazıyor bu gibi iddiaları?.. Hayır, bu iddiaları en çok yazanlar, solculukla uzaktan yakından ilişiği bulunmayan yayın organlarıdır.. Üstelik kendi ülkelerinin en inanılır, en saygı duyulur yayın organlarından bazılarıdır.. İsim veriyorlar, yer veriyorlar, olay veriyorlar, burada tekrarlamak istemediğim, tekrarlamayı uygun görmediğim ayrıntılar veriyorlar yayınlarında... Bütün bu iddialar karşısında, haklı veya haksız iddialar karşısında açıkça, ben sıkıyönetime karışmam diyen bir Başkanın sözüyle tatmin olunabilir mi?

Üyesi bulunduğumuz bir Uluslararası kuruluşdan da olsa, yabancıların gelip ülkemizde araştırma yapmalarını, tahkikat yapmalarını, elbette hiçbirimiz kabul edemeyiz.. Hükümet kabul etse -ki, kabul edeceğini sanmıyorum TBMM kabul edemez bunu.

Aslında işkence iddiaları doğru ise, bunların uygulayıcılarının ille bazı asker kişiler olması da gerekmez. Öyle olabilir de olmayabilir de...

Sıkıyönetim komutanlıklarının emrinde yalnız asker kişiler yoktur, MİT görevlileri de vardır, emniyet mensupları da vardır, trafik zabıtası da, bekçiler de, daha bir çok devlet görevlileri de vardır. Fakat uygulamayı yapan kimler olursa olsun, Meclis karşısında sorumlusu Başbakandır. Oysa, kendi dile getirdiği sorumluluk anlayışından, daha doğrusu

sorumsuzluk anlayışından biliyoruz ki. Sayın Başbakan, bir araştırma açıldığında. gene parlamentoyla orduyu veya ordu dışındaki bir takım devlet görevlilerini karşı karşıya bırakmağa kalkışacaktır

Bu koşullar altında ,bir meclis araştırmasının, iddialara son vermek bakımından nazarî olarak en doğru yol görünmesine rağmen geçerli ve uygun olabileceğini sanmıyorum. Hattâ yarardan çok zarar getireceğini sanıyorum.

Öyleyse geriye ne kalıyor?... Geriye gene, iki yılını doldurmak üzere olan sıkıyönetime, yeni uzatma dönemi dolar dolmaz son vermek ve sıkıyönetimden sonra da sıkıyönetim mahkemelerinin göreve devam etmeleri yolundaki anayasa değişikliği için hükümetten gelen isteği reddetmek kalıyor.»

Tabiî Senetör Suphi Karaman'ın 13 Haziran 1973 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma.

«Cumhuriyet yönetimimizin hiçbir döneminde, iç isyanlarda ve İstiklâl Mahkemelerinde olanlar da dahil, 12 Mart'tan bu tarafa Sıkıyönetim Mahkemeleri soruşturmalarında olduğu gibi yaygın baskı ve işkence iddiaları öne sürülmemiş, basına yansımamıştır. Pek çok sanığın hâkim önünde, duruşmaya çıkışda ve soruşturmalarındaki ifadelerini reddettiği, yeni ve farklı ifadeler vermekte olduğu görülmektedir. Neden bu sanıklar duruşmalar sırasında hâkim önündeki bu ifadelerini ilk soruşturmalarda vermemekte, kendileri ve çevreleri aleyhinde beyanda bulunmaktadırlar? Bunun bir sebebi olmak lâzımdır.

İlk soruşturmalarda bir kısım sanıkların işlemedikleri suçları kabule zorlandıkları mahkeme tutanaklarına geçen ifadelerden anlaşılmaktadır. Sorumsuz ekipler, tutukluları sıkıyönetim tutukevlerinden gözleri bağlı olarak kapalı bir arabaya bindirmekte ve bilinmeyen bir semte götürmektedirler. Sanıklar, burada gene gözleri bağlı olarak özel hazırlanmış işkence âletleriyle işkence yapılarak işlemedikleri suçları kabule zorlanmaktadır. Sorgusu yapılanın mukavemeti kırılıp kendisine atfedilen suç-

lar kendi sesiyle banda alınmak, el yazılarıyla yazdırılmak ve imzalanmak suretiyle sonuç alınmaktadır. Vücutlarındaki işkence izleri kayboluncaya kadar ne avukatlarına, ne yakınlarına gösterilmekte ve ne de mahkemeye çıkarılmaktadırlar.

Bir işkence olayları üzerinde başta sayın Başbakan olarak bütün ilgiyi sorumluları dikkate, konu üzerinde ciddiyetle eğilmeğe, işkence örgütünün mahiyetini, kimlerden emir aldığını ortaya çıkarmaya davet ediyorum.

Bu örgüt mensuplarının, bu yerlerden geçirilen sanıklara, kendilerinin bir karşı gerilla örgütü mensubu oldukları izlemini özellikle vermeğe çalıştıkları dikkati çekicidir. Daha da dikkati çekici nokta, mensuplarının asker kişiler olduğu kanısını vermek için gösterdikleri gayrettir.

Bu suretle silâhlı kuvvetlerimiz, zulüm ve işkence aracı gösterilerek, tarih ve millet önünde küçük düşürülmeğe çalışılmaktadır. Tarih boyunca yabancı esirlere bile insanca davranma geleneğine dünyaca saygı duyulan Türk Silâhlı Kuvvetlerini bu tür lekelendirmelerden arındırmak başta gelen bir görev olmuştur. Aslında zulüm ve işkence yapan bir kimse Türk Silâhlı Kuvvetlerinin mensubu değildir ve olamaz.

Bu baskı ve işkenceler hakkındaki iddiaların yaygınlığını demokratik rejimin kaderi için, son derece tehlikeli bulduğumu belirtmek isterim. Özgürlüklere dayalı demokrasiyle idare edilen ülkelerde herhangi bir nedenle geçiş döneminde, bir ara rejime girilince yönetimin yumuşak tutulması, hukuk dışına taşmaması, geride tortu ve birikim bırakması tekrar demokratik rejime dönebilmek için son derece önemlidir. Hınç alma eğilimi, bu konuda

geçerli ve yararlı bir metod olamayacağı gibi, demokratik rejim bakımından da gayeden uzaklaştırıcı bir nitelik taşımaktadır.»

Hükümet adına, Başkaban Yardımcısı Kemal Satır'ın verdiği cevap:

«Hiçbir Hükûmet, sorumsuzca suç icadederek, uydurma suçlu ortaya çıkarmaz. Bu, medenî bir devletin temel ilkesidir.

Cumhuriyet hükûmetleri, uydurma suç ve suçlular bulmaya çalışan bir idare değildir.

Hepimiz, bu ülkenin evlâtlarıyız. Kanun dışı ve insanlık dışı olayların sorumluluğuna iştirak edemeyiz.

Sıkıyönetim komutanlıklarına bu konuda yapılan şikâyetler, derhal, yetkililerden kurulan mütehassıs doktorlara havale ettirilmekte, gerekli muayeneler yapılarak, raporlar düzenlenmekte ve neticelendirilmektedir.

Hükümet olarak bize Ankara'da bir babanın müracaatı olmuştur. Oğlunun sorgusu sırasında işkence yapıldığını, elektriğe tutulduğunu, bu nedenle de elinin kötürüm olduğunu iddia etmiştir.

Hükümet olarak derhal vaziyet ettik. Müracaatı yetkililere ilettik. Mütehassıs doktorlardan kurulan bir hey'et muayeneden geçirdi. Ancak, yapılan iddiaların varit olmadığı meydana çıktı.

İstanbul'daki işkence iddiasına da Sıkıyönetim Komutanlığı el koymuştur. Üç kişilik mütehassıs doktorlardan kurulu bir hey'et, muayeneden geçirmiş, aynı şekilde bunun da doğru olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bunun dışında, bundan sonra da yapılacak iş-

kence iddialarına ilişkin müracaatları hükümet olarak ciddi bir şekilde tahkik edeceğimizden kimsenin şüphesi olmasın. Hemen belirteyim ki, (şayet varsa) diyerek bir iddiada bulunmak doğru değildir. Bu işkence iddiaları iki hedef için yapılmaktadır.

Bunlardan birisi, hüsnüniyetle yapılan iddialardır. Bu, doğrudan doğruya müdafaa kolaylığı sağlamak için başvurulacak bir silâhtır. Avukatlar, müvekkillerine savunma kolaylığı sağlamak amacıyla bu yola başvurmaktadırlar.

Diğeri ise, rejim düşmanlarının, devleti temelinden yıkmak isteyen bedbahtların, yurt dışında memleketimizi, müttefik devletler nezdinde jurnal etmek için yaptıkları iddialardır. Bu, memleketseverlerin uygulayacakları bir metod değildir. Bunların amaçları, bu memleketi Avrupa Konseyi'nden çıkarmaktır. Bu zavallı insanlar, böyle uydurma iddialarla, asıl amaçlarına varabilmek için bu yola başvurmaktadırlar.

Tekrar belirteyim ki, hükümet olarak, işkence iddialarının üzerinde ciddiyetle durmaktayız. Bundan sonra da duracağız. Türk Silâhlı Kuvvetleri ve onun bir parçası olan Sıkıyönetim Komutanlıkları kendi mensupları ve Türk milletinin birer parçası olan vatandaşları için kanun dışı, insanlık dışı işkence yollarına başvurmayı akıllarından geçirmezler. Komutanların bilgisi dışında sorgular sırasında böyle işkence iddiaları varsa, hükümet olarak tahkik edecek ve varsa suçlularını da arayıp bulacağız.»

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız, Başbakan Naim Talu'nun sözlü olarak cevaplandırması isteğiyle 22 Kasım 1973 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına şu önergeyi vermiştir:

«Türkiye Cumhuriyetinin rejim organlarının koruyuculuğunda bulunan sanıklara yapılan işkencelere ilişkin mahkeme tutanaklarına da geçmiş bulunan suçlamalar, şimdi iddia ve haberler halinde basında yer almaktadır.

Daha önce mahkemelerde ileri sürülen işkence savlarına ilişkin uyarmalarda bulunmuş ve Cumhuriyet gazetesinde bu gibi eylemlere değinmiştim. Fakat yeter bir iyileşme sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

En ilkel toplumlar için bile vicdan sızlatıcı ve yüz kızartıcı nitelikte işkencelere ilişkin olumlu bir hükümet tutumu olsaydı bunları yapanlar bu vahşi cesareti gösteremezlerdi.

Belirtilen nitelikteki sapık ve ancak ruh hastalarınca girişilebilecek eylemleri yapanlara göz yumulamaz elbette. Yüreğinde Türklük onuru ve sevgisi bulunan hiç kimse böyle bir duruma seyirci kalamaz.

Söylenenler içinde doğru olanlar varsa yapanların veya görev verenlerin kısa sürede devlet ör-

gütünün onlardan temizlenmesi ve bu gibi ruh hastalarının tedavisi yoluna gidilmesi ivedi bir zorunluk halini almıştır.

Bunu sağlamak savaş tutsaklarına bile en insancıl işlem yapmakla, haklı bir üne sahip olan Türk ulusunun yiğitliğine, ulusal onurumuza ve insanlık duygularına beslediğimiz saygının da bir gereği olduğundan, sözü edilen vahşi işkenceleri yansıtan mahkeme tutanakları, haber ve savlar yalansa bunları yapanları, doğru ise suçlarına ilişkin ne gibi işlem yapıldığının ya da yapılacağının düşünüldüğünün açıklanması.»

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önergeyi veren **C. Senatosu Tabii Üyesi Sami Küçük**

Önerge tarihi **8 Kasım 1971**

BAŞBAKANLIĞA

1 — Çeşitli demeçlerinizde ilkel bir ortaçağ metodu olan işkenceye karşı olduğunuzu bildirmiş ve karikatürist Turhan Selçuk'a yapılan işkenceyi bizzat tahrik konusu yaptığınızı basından öğrenmiş bulunuyorum.

2 — Son günlerde basının pek sınırlı bir kısmında sıkıyönetim mahkemelerindeki duruşmalarda bazı sanıkların çeşitli emniyet makamlarında maruz kaldıkları işkencelere ait bilgiler yer almakta idi.

3 — 8 Kasım 1971 tarihli ekli Akşam gazetesinin 3. sahifesinde «Bu köşeden» fıkra yazarı Altan Öymen imzasıyla yayınlanan «ihbar ediyoruz» yazısının tetkikinden de anlaşılacağı üzere sıkıyönetim mahkemelerinde açılan davalarda sanık olarak bulunanlara yukarda bahsi geçen ilkel işkence metodlarının uygulanarak kanun ve insanlık dışı bir tutum ve davranış içine girildiği mahkeme zabıtlarına intikal etmiş ve bu suretle olaylar belgelenmiş bulunmaktadır.

4 — Bu durum karşısında, mahkemelerin zabıtları da tetkik edilerek:

a. Sıkıyönetim mahkemelerine intikal etmiş davalarda sanık olarak bulunanlardan hangilerine tahkikatın hangi safhasında hangi şekilde işkence metodlarının uygulandığının,

b. Bu metodların, uygulandığı iddiaları hakkında dava duruşmalarından önce bilgi alınmış mıdır? Alınmış ise sorumlular hakkında ne muamele yapıldığının ve bu sakim metodlarının sürdürülmesine mani olunup olunmadığının,

c. İşkenceye maruz kaldıklarını iddia eden sanıkların işkencenin zaman, mekân biçim ve uygulanış maksatlarını ortaya koyan ve mahkeme zabıtlarına geçen beyanlarına itilâ kesbeden sıkıyönetim savcılarının ve tahkikat yapmaya yetkili mercilerin işkence yapanlar hakkında kanunî takibata tevessül edip etmediklerini, edilmedi ise sebebinin ve etmemek suretiyle vazifelerini savsaklayanlar ve kötüye kullananlar hakkında ne gibi işlem yapıldığının,

d. Bütün bu bilgiler muvacehesinde kanunları işletmek ve vatandaş hak ve özgürlüklerini koruma ve gözetleme görevlerini yüklenmiş bulunan hukuk devleti Başbakanı olarak, bu konuda bu güne kadar kanunî bir işlem yapılmadı ise, yetkili mercileri harekete geçirmek hususundaki düşüncelerinin yazılı olarak kısa zamanda bildirilmesini saygılarımla rica ederim.

İçişleri Bakanı Ferit Kubat'ın cevabı :

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Ankara
10 Mayıs 1972

Daire: Gen. Güv.
Şube : Toplumsal Olaylar
Konu: Sami Küçük'ün soru önergesi

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü ifadeli 11. 11. 1971 gün ve 13132 - 40 13148 - 77/2 sayılı yazınız.
b) Başkanlık Makamının 14. 3. 1972 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı 72 100/2228 sayılı yazıları.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Sayın Sami Küçük tarafından, Sayın Başbakan'a yöneltilen ve Başbakanlık Makamınca tarafımdan cevaplandırılması tensip edilen, Sıkıyönetim Mahkemelerinde

görülen davaların sanıklarına ilişkin 8. 11. 1971 tarihli yazılı soru önergesinde değinilen konular hakkında Bakanlığımca derlenen bilgiler aşağıda açıklanmıştır:

1 — 8 Kasım 1971 tarihli Akşam Gazetesinde yayınlanan ALTAN ÖYMEN'e ait «ihbar Ediyoruz» başlıklı yazıda adları geçen ve sorguları sırasında işkenceye uğradıkları iddia ettikleri belirtilen şahıslar, muhtelif tarihlerde güvenlik kuvvetlerimizce yakalanmışlar ve haklarında düzenlenen soruşturma evrakı ile birlikte Sıkıyönetim Komutanlıklarına sevk edilmişlerdir.

Güvenlik Kuvvetlerimizce yapılan sorgulama işlemlerinin, ilgili yasalarla tayin edilmiş usuller çerçevesinde yürütüleceği ,sanıklara normal sorgulama usulleri dışında ve işkence sayılabilecek davranışlarda bulunulması halinde, sorumluları hakkında gerekli işlemin derhal yapılacağı şüphesizdir.

1402 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca, Sıkıyönetimin uygulandığı illerimizde, genel güvenlik ve asayişe ilişkin görev ve yetkiler Sıkıyönetim Komutanlıklarınca yapılıp kullanıldığı ve güvenlik kuvvetlerimiz bütün teşkilâtıyla Sıkıyönetim Komutanlıklarının emrine girdiği için, güvenlik kuvvetlerimizce yakalananların sorgulama işlemleri de yetkili Sıkıyönetim organlarının gözetimi altında yürütülmektedir. Sorgulama sırasında zabıta kuvvetlerimizce sanıklara işkence edildiği yolunda hiçbir iddia, Sıkıyönetim organlarından Hükümete intikal ettirilmemiştir.

Durum bu iken, Anayasayı. zorla tebdil, tağyir

ve ilgayı hedef alan anarşik eylemlerin sanıkları olarak yargıç önüne çıkarılanlardan bazıları, Askerî Mahkemelerdeki duruşmaları sırasında kendilerini yakalayıp sorgularını yapan zabıta görevlileri ile sanık sıfatıyla sevk edildikleri Sıkıyönetim makamları ve hattâ bazı Askerî Mahkemeler aleyhinde çeşitli iddia ve isnatlarda bulunmaktadırlar.

Dikkati çeken durum, sanıkların Sıkıyönetim Savcılıklarında ve Askerî Mahkemelerdeki ilk sorgulama safhalarında bu yolda hiçbir iddiada bulunmadıkları halde, bu gibi iddiaları duruşma safhasında ve özellikle kalabalık dinleyicilerle basın mensuplarının bulunduğu celselerde ortaya atmış olmalarıdır. Komünizmi açıkça savunmakta olan sanıkların bu davranışları, «Militana Notlar» başlıklı ideolojik kitapta hakim huzuruna çıkarılanlara verilen talimata tamamen uymakta ve bu yönden calibi dikkat bulunmaktadır.

2 — Önerge üzerine Sıkıyönetim yetkili organlarından bilgi istenilmiştir.

Alınan cevaplardan;

Duruşmalar sırasında, sanıklardan bazılarının Emniyet Müdürlüğünde, kendilerine ve arkadaşlarına dayak atıldığı yolundaki iddialarının her birisi hakkında ve önergede sözü edilen gazete yayınından önce, ilgili Sıkıyönetim Komutanlıkları Askeri Savcılıklarınca soruşturma açıldığı, ancak, kamu davasının açılmasını haklı gösterecek delillerin elde edilememesi karşısında her hangi bir işlem yapılmadığı, gerçekte de gerek emniyet ve gerekse

Sıkıyönetim mercilerindeki sorgulamaların kanun ve nizamlara uygun olarak yapıldığı öğrenilmiştir.

Arzederim
FERİT KUBAT
İÇİŞLERİ BAKANI

DAĞITIM :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Başbakanlık Makamına

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önergeyi veren	**İstanbul Bağımsız Milletvekili Mehmet Ali Aybar**
Önerge tarihi	**30 Ocak 1973**

Millet Meclisi Başkanlığına

(Başbakan tarafından cevaplandırılması isteğiyle)

1 — Sıkıyönetim mercilerince gözaltına alınan tutuklanan ya da hükümlü bulunan kimselerden gerek duruşmalar sırasında, gerekse daha önce ya da daha sonra kendilerine işkence yapıldığı iddiasında bulunulan kimseler var mıdır? Bunların sayısı nedir?

2 — Bu iddiada bulunanlar nasıl bir işleme tabi tutulmuşlardır? Tıbbî muayeneden, geçirilmişler midir? Doktora muayene ettirilmişler midir? Hastaneye mi sevkedilmişlerdir? Hastaneye ise bunların adları nedir? Hangi hastanedir?

3 — Bu kimseler kendilerine işkence yapıldığını iddia ettikleri günden ne kadar zaman sonra doktor önüne çıkartılmışlar. ya da hastaneye sevkedilmişlerdir.

4 — İddiaya göre işkence hangi tarihte yapılmıştır? Dilekçe hangi tarihte verilmiştir? Doktor ya da hastaneye sevk tarihi nedir?

5 — Dilekçe sahiplerinin kendilerinin şikayette bulunmaktan menedildikleri ya da dilekçelerinin işlem görmediği hakkında bir iddiaları var mıdır? Varsa, bunların ad ve soyadları nedir?

6 — İşkence iddiaları neden ibarettir. Dayak mı? Elektriğe tutulmak mı? Elektriğe tutulmaksa, hangi uzuvlar elektriğe bağlanmıştır? Su işkencesi mi, ilâç şırınga edilmesi mi? Irza tecavüz tehdidi mi? Zincire, vurulma ve gece gündüz zincire tutulmak mı? Uykusuz bırakılmak mı, sövülmek, hakarete uğramak mı? Ya da insanlık dışı her hangi başka bir muamele mi?

7 — İşkence izlerine raslandığına dair hiçbir rapor var mıdır?

8 — İşkence yapıldığı ya da yapılmadığı yani izlere rastlandığı ya da rastlanmadığı hakkındaki tabip ya da hastane raporlarını imzalayan doktorların adı ve soyadı nedir. Bunlar nerede vazife görmektedirler?

9 — Yakalananlar sorgu için Milli İstihbarat Teşkilâtına ait binalara, ya da aslî görevi adlî soruşturma ve kovuşturma olamayan herhangi bir başka kuruluş önüne sevkedilmişler midir? Sevkedilirken gözleri bağlanmış mıdır? Orada işkence görmüşler midir? Tehdit edilmişler midir? Gözleri bağlı olarak sorguya çekilmişler midir?

10 — Ankara'daki askeri tutukevlerinden birinde kadınlar koğuşuna girilip buradaki tutuklular dövülmüş müdür?

11 — Duruşmalarda sanıkların işkence gördükleri hakkında beyanları olmuş mudur? Olmuşsa, savcılar bunu ihbar sayarak soruşturma yapmışlar mıdır?

NOT: Cevap verilmemiştir.

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önergeyi veren **İstanbul Bağımsız Milletvekili Mehmet Ali Aybar**

Önerge tarihi **28 Haziran 1973**

Millet Meclisi Başkanlığına

(Başbakan tarafından cevaplandırılması isteğiyle)

1 — Gözaltında ya da tutuklu bulunan Kalpaklı soyadındaki bir gencin ya da başka adda bir gencin Diyarbakır'da askeri tutukevi ya da emniyette ya da herhangi bir yerde öldüğü doğru mudur?

2 — Bu gencin sorgu sırasında yapılan işkencelerden öldüğü söylenmektedir. Doğru mudur? Ölüm tarihi nedir?

3 — Kalpaklı'nın ya da başka addaki gencin öldüğü doğru ise, ölüm nedeni saptanmış mıdır? Saptanmışsa, nedir?

4 — Otopsi yapılmiş mıdır? Yapılmışsa, nerede ve kimler tarafından yapılmıştır? Otopsi tarihi nedir?

5 — Karşı gerilla ya da kontr gerilla adıyla ya da herhangi başka bir adla anılan resmi ya da gay-

riresmi gizli, ya da açık bir örgütün mevcut olduğu doğru mudur?

6 — Bu örgütün (MİT) ve emniyet teşkilâtına paralel olarak çalıştığı bazı silâhlı kuvvetler mensupları tarafından yönetildiği doğru mudur?

7 — Sıkıyönetim komutanlıklarında gözaltına alınanlardan solcu olanlar gözleri bağlanarak bu örgüt mensuplarınca sorguya çekildiği doğru mudur?

8 — Sorguya çekilenlerin bu örgüte ait yerlerde uzun zaman ve çoğu kez zincire vurularak tutulduğu, sorgu sırasında fizik ve manevi her türlü işkenceye maruz bırakıldıkları doğru mudur?

NOT: Cevap verilmemiştir.

SANIK 18 YURTTAŞ VE 18 AVUKATIN ORTAK DİLEKÇESİ

Aşağıda adları yazılı Yıldırım 3 No. lu Askeri Tutukevinde kadınlar bölümünde tutuklu ve gözaltında bulunan müvekkillerimizden aldığımız bilgi ve şikâyetlere göre, 14. 12. 1972 günü ve izleyen günlerde sözü edilen tutukevinde ortaya çıkan olayları, ilgi ve takdirlerinize arzediyoruz.

Bilindiği gibi, gözaltına alınan veya tutuklanan kadın sanıklar bu cezaevine konulmaktadır.

Olaylardan önceki zamanlarda, bu tutukevine konulan kadın sanıklardan bazıları, görevliler tarafından, sorgu için askeri savcılığa çağırıldıkları söylenerek tutukevinden alınmışlar, fakat sonra askeri savcılığa değil, gözleri bağlanarak MİT'e götürülmüşler ve dayak, falaka, coplama, elektrik şoku gibi çeşitli işkencelere tabi tutulduktan sonra tutukevine geri getirilmişlerdir.

Nitekim ilk kez sanıklardan Gülay Özdeş, tutuklandıktan sonra 29. 2. 1972 tarihinde yukarıda açıklanan şekilde tutukevinden alınarak MİT'in İstanbul örgütüne götürülmüş, kendisine çeşitli işkenceler uygulanmış ve perişan bir halde 3. 4. 1972 tarihinde tuukevine iade edilmiştir.

Yine sanıklardan Sevim Canel, 1972 Mayıs ayı başlarında tutukevi koğuşundan alınıp MİT'e götürülmüş ve çeşitli işkencelere maruz bırakılmıştır.

Cevriye Tuna adındaki diğer bir sanık, aynı yolla tutukevinden alınarak MİT'e götürülmüş ve işkencelere tabi tutulmuştur.

Yine bundan onbeş gün kadar önce, sanık Gönül Zileli, sözü geçen biçimde MİT'e götürülerek işkenceler yapıldıktan sonra tutukevine iade edilmiştir. Bu olaylar geçmiş örneklerden bir kaçıdır.

Bu duruma tanık olan öteki tutuklu veya gözaltında bulunan kadın sanıklar, bundan sonra aynı akibetin kendilerinin başlarına da gelebileceğini düşünerek, bundan böyle askeri savcılığa ifade vermek için çağırıldıklarında savcılıktan bunu gösterir bir yazı getirilmesini tutukevi yöneticilerinden talep etmişler, yasaya uygun olan bu istek görevlilerce askeri savcılığa iletilerek kabul edilmiş ve uygulama bu yönden sürdürülmüştür.

Hal böyleyken, 14. 12. 1972 günü Fatma Gürdilek adındaki tutuklu savcılık tarafından çağırıldığı ileri sürülerek tutukevinden alınmak istenmiş, fakat buna dair savcılık yazısı gösterilmemiştir. Arkadaşları daha önce de savcılığa götürüldüğü söylenerek MİT'e götürülüp işkence görmüş olduğundan, durumdan endişelenmiş, gitmek istememiş ve savcılıktan yazı getirilmesi isteğinde direnmiştir.

Daha önce bu yönde uygulama devam etmekte olduğundan götürülmek istenen sanığın savcılıktan yazı getirilmesi isteğini diğer tutuklular da benimsemişlerdir.

Bu istek ve haklı tutum tutukevi yöneticilerince her nedense hoş görülmemiş ve bu olay nedeni ile koğuştaki bütün kadın tutuklular, koğuşa sokulan erlere dövdürülmüş ve coplatılmıştır. Dövme fiiline üç assubay da katılmıştır.

Her türlü güvenlikleri tutukevi müdürlüğüne

tevdi edilmiş olan tutuklular, bu durum karşısında güvençsiz kaldıklarını görerek olayı protesto amacı ile «açlık grevi»ne başlamışlardır.

İlk açlık grevi günleri olan 14. 2. 1972 Perşembe ve bunu izleyen Cuma ve Cumartesi günleri tutuklu kadınlar, iki manga kadar ere müteaddit defalar coplattırılmıştır. Ayrıca kışın bu soğuk günlerinde tutukluların yakacakları kesilmiş, koğuşlarının pencereleri çivilletilmiş, pencere camları boyatılmış, havalandırma kaldırılmıştır. Halen tutuklular, havalandırılmak üzere açık havaya da çıkarılmamaktadırlar. Ziyaret de yasaklanmıştır.

Bu arada tutuklu kadınların altısı olayın ikinci günü, diğer sanıklardan tecrit edilmişlerdir.

Tutukevi görevlileri, bu davranışlarının sorumluluğundan kurtulmak ve olayı değişik ve hattâ ters bir yönden göstermek için büyük bir çaba içine girmişlerdir.

İşte müvekkillerimizden alabildiğimiz bilgiler bunlardır.

Tutukevlerinde tutuklulara uygulanacak rejim ve disiplinin sağlanması amacı ile alınabilecek tedbirler ilgili mevzuatta gösterilmiştir. Başta anayasa olmak üzere ,ceza ve yargılama usulleri ile ilgili yasalar ve tutukevi yönetmelikleri tutukluların dövülmelerini, onlara maddi ve manevi işkence yapılmasını yasaklamış ve müeyyidelendirmiştir. Oysa bir yandan tutuklular dövülmüş, coplanmış, maddi ve manevi işkencelere tabi tutulmuş, öte yandan da yakıt verilmemek suretiyle soğuğa terkedilmiş, pencereleri çivilenmek, camları boyanmak suretiyle havadan yoksun bırakılmış, hava almak üzere dışarı çıkmaları yasaklanmış, olayın

duyulmaması için ziyaretler engellenmiş, tutukevi kapısına gelen tutuklu yakınlarına olaylar tek taraflı ve gerçeğe aykırı yönde açıklanmıştır.

Yukarıda özetlenen bu işlem ve tutumların insan hakları, çağdaş hukuk ilkeleri ve altında hükümetimizin de imzası bulunan Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirisi kuralları ile bağdaşamayacağı açık ve kuşkusuzdur.

Durumu ilgi ve bilgilerinize arzederiz.

Saygılarımızla

SANIKLAR :

Mehtap Güçlü, Gülay Özdeş, Lâle Uzay, Ayşe Armağan, Olca Altınay, Nergis Savran, Şenal Sölpüker, Türkân Sabuncu, Ayten Canatan, Fatma Sıdıka Gürdilek, Afife Garip, Kazime Erten, Neclâ Özgür, Siper Güvenç, Fatma Gül Baltalı, Fatma İpek Erkeller, Leylâ Güz, Asuman Aray.

VEKİLLERİ :

Necdet Özdemir, Ahmet Tahtakılıç, Halit Çelenk. Süleyman Reşat Köymen, İlhan Dişçi, Niyazi Ağırnaslı, Erşen Sansal, İbrahim Açan, Cemal Başbay. Nevzat Helvacı, Yılmaz Sel, Ziya Acar, Mehmet Yanık, Mükerrem Erdoğan, Kemal Yücel, Zeki Oruç Erel, Orhan İzzet Kök, Doğan Tanyer.

DAĞITIM

Gereği için;

1 — Başbakanlık

2 — Milli Savunma Bakanlığı

3 — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı
4 — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Sav.

Bilgi için;

1 — Türkiye Büyük Millet Meclisi
2 — Genel Kurmay Başkanlığı
3 — Adalet Bakanlığı
4 — Milli Güvenlik Kurulu Sekreterliği
5 — Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı
6 — Ankara Barosu Başkanlığı

CUMHURİYET SENATOSU
BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim. Saygılarımla. (2 Şubat 1972)

Fatma Hikmet İşmen
Kocaeli Senatörü

12 Ocak 1973 tarihli bir günlük gazetede «Kadın tutuklular konusunda sıkıyönetim açıklama yaptı» başlığı altında bir yazı okuduk. Bu yazıdan anlaşıldığına göre, 18 avukat kadın tutuklulara işkence ve baskı yapıldığını iddia etmişler ve bir dilekçe ile gereği için, Başbakan, Milli Savunma Bakanı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, Askeri Savcılığa başvurmuşlardır.

Sıkıyönetim Komutanı General Namık Kemal Ersun 30 Aralık 1972 tarihli cevabi açıklamasından çıkarılan bu yazı, açıklamanın çok ilginç ve dikkat çekici yanları olduğunu hissettirmektedir. Bu özetlenmiş yazıya göre, tam metni sunulan dilekçedeki işaret edilen hususlara önemli açıklık getirmediği görülüyor .Bu özetin Sıkıyönetim Komutanının bizzat kendisini de tatmin etmemiş olduğunu sanıyorum.

1 — Bu cevabî açıklamanın tam metninin bir suretinin gönderilmesi,

2 — Başbakan tarafından bu konuda yapılan inceleme sonunda bu kanunsuz, anayasaya karşı uygulamaların işlenmesinde kimlerin emir verdiği saptanmış mıdır ?

3 — Uygulamayı bilfiil yapan memurlar kaç kişidir, görevleri nelerdir?

4 — Haklarında ne gibi işlem yapılmıştır? Yargılanmışlar mıdır?

5 — Askeri yargı organları bir ayı aşkın zamandanberi müracaat edilmiş olan bu dilekçeyi nasıl değerlendirmişlerdir?

T. C.

MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI

ANKARA

1.

KANUN : 182/1-73
KONU Yazılı soru önergesi

Mart 1973

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

İLGİ (a) C. Senatosu Başkanlığının 13. 2. 1973 gün ve 7/111-16401/1156 sayılı yazısı.

(b) Başbakanlığın 15. 2. 1973 gün ve Kanun: 77-124/1439 sayılı yazısı.

(c) Genelkurmay Başkanlığının 21. 3. 1973 gün ve Ad. Müş. 7130-73/416 sayılı yazısı.

(d) Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 30. 12. 1972 gün ve Ad. Müş.: 1972/486-4 sayılı yazısı.

Cumhuriyet Senatosu Kocaeli üyesi F. Hikmet İŞMEN'in, 12 Ocak 1973 tarihli bir günlük gazetede «Kadın tutuklular hakkında Sıkıyönetim açık-

lama yaptı» başlığı altında çıkan yazıya dair Sayın Başbakan'a yöneltilen ve ilgi (b) ile Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan yazılı soru önergesine ilişkin cevap aşağıya çıkarılmıştır.

1. 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 95 nci maddesinde; bir suçun işlenildiğinin öğrenilmesi halinde, suç evrakının ne şekilde hazırlanacağı ve delillerin nasıl toplanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, askerî amirlerle zabıta makam ve memurları, eylemin sübut vasıtaları ile delillerinin kaybolmasını önleyecek ve gecikmesinde sakınca olabilecek tedbirleri almakta yükümlüdürler. Bu itibarla; anılan komutanlığa bağlı tutuk ve gözetim evlerinde bulunan tutuklu ve gözetim altındaki kişilerin, yürürlükteki kanunların cevap verdiği hallerde ve tamamen suç evrakının tamamlanmasına (keşif, yüzleştirme, vb.) mâtuf olarak zabıta makamlarına teslim edilmesinde kanunî bir sakınca bulunmamaktadır. Kaldıki Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununda da buna paralel hükümler mevcuttur

2. Askeri Ceza ve Tutukevleri Talimatının 15 nci maddesi hükmüne uygun olarak, tutukevleri için tabip görevlendirilmekte, hastalanan tutuklu veya gözaltına alınmış kişilerin muayene ve tedavileri sağlanmakta ve tabip tarafından lüzum gösterilenler ise askeri hastanelere hastalanan veya yaralanan bir kişiye tesadüf edilmediği gibi gerek müessese tabibine ve gerekse talimatın 86 ncı maddesine göre tutukevlerini teftiş eden adlî müşavir ve yardımcılarına bu yolda herhangi bir müracaat ve şikâyet vâki olmamıştır.

3. 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve

Yargılama Usulü Kanununun 10 ncu maddesi (f) fıkrası uyarınca; tutuklular ile gözaltına alınanlar asker kişi sayılmakta ve bu nedenle kılık ve kıyafet bakımından Ordu Kıyafet Kararnamesi hükümlerine tâbi bulunmaktadırlar. Hal böyle iken anılan kararname hükümlerinin bu tutuklulara da uygulanması ve duruşmalara kravatlı ve ceketli biçimde çıkarılmaları dahi işkence olarak vasıflandırılmaktadır.

4. Askeri Ceza ve Tutukevleri Talimatının 3 ve 4 ncü maddelerinde müdürün görev ve sorumlulukları saptanmıştır. Talimat hükümlerini uygulamakta yükümlü bulunan müdürler, yetkilerini de kanun ve talimat çerçevesinde kullanmaktadırlar.

5. Tutuk ve gözetim evlerindeki ısıtma vasıtaları yeterli olup bu yerlerin sorumluluğunu taşıyan kişiler de insan haklarına riayetkârdırlar.

6. Tutuk ve gözetim evlerinde bulunan kişilere ve bu arada kadın tutuklulara işkence yapıldığına mütedair sanık vekillerinin iddiaları varit değildir. Bu bakımdan herhangi bir tutuklu veya gözaltında bulunan kişiye kanunsuz ve Anayasa dışı uygulamada bulunulduğu şeklindeki şikâyetlerin gerçekle ilişkisi bulunmadığından hiçbir görevli memur hakkında kanunî muameleye tevessül edilmemiştir.

7. Askeri Ceza ve Tutukevleri Talimatının 1. maddesine göre; askeri ceza ve tutukevleri nezdinde askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya kurum amirlerinin nezdinde kurulmakta ve böylelikle komutanlıklara bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle, sanık vekilleri tarafından askeri savcılığa

gönderilen dilekçe, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 8 nci maddesi uyarınca Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmiştir.

Arzederim.

Mehmet İZMEN
MİLLİ SAVUNMA BAKANI

Dağıtım :
Gereği :
Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Bilgi
Başbakanlığına

10 CHP MİLLETVEKİLİNİN VERDİĞİ MECLİS ARAŞTIRMASI

«Yeni Halkçı» gazetesinde yayınlanan işkence dosyasının açıklığa kavuşturulması amacıyla CHP'li on milletvekili 23 Kasım 1973 tarihinde, Meclis araştırması açılması isteğiyle önerge vermişlerdir. Millet Meclisi Başkanlığına sunulması için CHP Millet Meclisi Grup Yönetim Kurulu'na verilen önerge metni şudur:

«12 Mart 1971 tarihinden sonra ilân edilen sıkıyönetimin doğal sonucu olan sıkıyönetim mahkemelerinin, soruşturma safhasında bazı sanıklara baskı ve işkence yapıldığı öne sürülmüş ve basına aksetmiş bulunmaktadır.

Pek çok sanık birbirlerinden haberi olmaksızın. duruşmaya çıktıklarında, soruşturma safhasında kendilerine işkence yapıldığını iddia edip, soruşturmada vermiş bulundukları ifadelerini reddetmişlerdir.

Bu işkence iddiaları savunmayı kolaylaştırmak veya iddia edildiği gibi Türkiye'yi Avrupa Konseyinden çıkarmaya matuf bulunmamaktadır. Eğer bu iddialar savunmayı kolaylaştırmak için yapılmış olsa idi, sanıklar zaman, mekan ve işkenceyi yapan

kişiler hakkında ayrıntılı bilgi vermeksizin, sadece dövüldüklerini ileri sürmekle yetinirlerdi. Keza bu işkence iddiaları, Türkiye'yi Avrupa Konseyi'nden çıkarmak için verilmeyip, sadece bu işkenceyi yapan mesuller hakkında kanuni kovuşturmanın yapılmasını temin etmek için ileri sürülmüştür.

Sanıklar, işkence iddialarını, tek veya toplu olarak duruşmalarda ileri sürmüşler, keza anayasal haklarını kullanarak, komutanlıklar aracılığı ile T.B.M.M. dilekçe komisyonuna başvurmuşlardır. Ancak bu dilekçeler bugüne değin ilgili komisyona ulaşmamıştır ve dilekçelerin nerede oldukları da kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bu dilekçelerden bazılarının örnekleri Yeni Halkçı gazetesinde yayınlanmaktadır.

Bu dilekçelerde ileri sürülen ve insanlık dışı işkenceler, gerçekten vuku bulmuş mudur? Vuku bulmuş ise bu işkenceler kimler tarafından yapılmıştır? Mesulleri hakkında kovuşturma yapılmasını öngören ve dilekçe komisyonuna verilmesi gereken istemler neden dilekçe komisyonuna ulaşmamıştır ve kimler ulaştırmamıştır? Bu işkenceler yine ileri sürüldüğü gibi, bir karşı gerilla örgütünce mi yapılmıştır?

İşte bu ve buna benzer bir kısım sorunların aydınlığa kavuşması için anayasanın 88/2 içtüzüğünün 102 ve 103 maddeleri uyarınca bir MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINI TALEP ETMEKTEYİZ. İleri sürülen işkence olayları anayasanın 14 ncü, suçlular hakkında kovuşturma yapılmasını öneren ve dilekçe komisyonuna verildiği anlaşılan dilekçelerin bu makama ulaşmamasının da keza anayasanın 62 nci maddelerine aykırı bulunduğu bir gerçektir.

Kamu oyunu uzun zamandan beri meşgul eden bu **Vahşet olaylarının gün ışığına çıkarılması** ancak bir **Meclis Araştırması** ile mümkün bulunmaktadır. Bu nedenle biz aşağıda isimleri yazılı bulunan milletvekilleri **İşkence olayları hakkında bir Meclis Araştırması yapılmasını talep etmekteyiz.** Gereğinin yapılması arz ve teklif olunur. Saygılarımızla...»

1 — Adana Milletvekili Osman Çıtırık,
2 — Adana Milletvekili İlter Çubukçu,
3 — Adana Milletvekili Hasan Cerit,
4 — Gaziantep Milletvekili Mehmet Özmen
5 — Niğde Milletvekili Azmi Yavuzalp
6 — Gaziantep Milletvekili Mustafa Güneş
7 — Hatay Milletvekili Malik Yılman
8 — Hatay Milletvekili Mehmet Dönmez,
9 — Hatay Milletvekili Sabri İnce,
10 — Kırşehir Milletvekili Sait Saylam.

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(Sayın Başbakan'ın sözlü olarak cevaplandırması isteğiyle.)

28 Mart 1974

SORU: 12 Mart 1971 tarihinden bu yana, tutuklulara anayasa dışı baskılar ile, insanlık haysiyetiyle bağdaşmayan eziyet ve işkencelerin yapıldığı iddiaları, gerek Türk kamu oyunda ve gerekse dünya kamu oyunda geniş bir şekilde yaygın bulunmaktadır. Ayrıca, eziyet ve işkenceye tabi tutulanların Millet Meclisi'ne bu yoldaki müracaatlarının da önlenilmiş olduğu iddia edilmektedir.

Eski Başbakan Sayın Naim Talû'nun bu konudaki açıklamaları, kamu oyunu tatminden uzak olduğu gibi yeni endişeler ve bir takım haklı sualler getirmiştir.

Bu nedenle;

1 — 12 Mart 1971 tarihinden bu yana gözaltına alınan veya tutuklanan vatandaşlarımıza yapıldığı ileri sürülen eziyet ve işkence iddiaları, işkenceye uğramış kişilerin Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna müracaat haklarının önlendiği doğru mudur?

2 — İşkence iddiaları doğru ise, sorumlular kimlerdir ve hükümetinizce bunlar hakkında ne gibi bir işlem yapılacaktır?

3 — Eski Başbakan Sayın Talû'nun açıklamasına esas olan inceleme hangi makamlarca, kimler tarafından ve hangi deliller esas alınarak yapılmıştır?

MUSTAFA TİMİSİ
Türkiye Birlik Partisi
Genel Başkanı
Sıvas Milletvekili

İşkence

"..... Yeni Halkçı gazetesinde. işkence görenlerin Büyük Millet Meclisine verilmiş dilekçelerini okudum. Bu dilekçeler uzun bir süredir. ülkeyı sarmış bulunan söylentileri ve hapislerden çıkanların bana anlattıklarını tutuyordu...."

YAŞAR KEMAL

10 Lira